

Συνέντευξη με τους Αντιφασίστες Οπαδούς της Λάτσιο

Ερωτήσεις: **Yavor Tarinski**

Μετάφραση: **Κωνσταντίνος Μερσινιάς**, Επιμέλεια: **Ιωάννα Μαραβελίδη**

[The interview in English [HERE](#)]

Όταν οι περισσότεροι άνθρωποι ακούνε για τη ΣΣ Λάτσιο φέρνουν κατευθείαν στο νου τους νεοναζί και φασίστες. Πλέον, όμως, υπάρχει η δική σας πρωτοβουλία -η *Laziale e Antifascista* (LAF). Πείτε μας λίγα λόγια για την ομάδα σας και τη δραστηριότητά της.

Η LAF δημιουργήθηκε με στόχο να καταρρίψει το στερεότυπο σύμφωνα με το οποίο όλοι οι υποστηρικτές της Λάτσιο δεν είναι παρά φασίστες. Αυτό το στερεότυπο αποτελεί ένα ισχυρό εργαλείο προπαγάνδας για τις νεοφασιστικές οργανώσεις της Ρώμης, το οποίο και χρησιμοποιούν ώστε να κάνουν ρατσιστική και φασιστική κατήχηση στους νεότερους. Χρησιμοποιούν την κερκίδα των οργανωμένων οπαδών της Λάτσιο για να προπαγανδίσουν τις αξίες τους, να κάνουν πολιτικό προσηλυτισμό και διάφορες άλλες 'δουλειές'. Οι αξίες της Λάτσιο, όμως, αυτές που εδραιώθηκαν μέσα από ιστορικά γεγονότα, είναι αντίθετες προς τις δικές τους. Εξαιτίας μερικών εκατοντάδων φασιστών και ειδικά με τη βοήθεια των καθεστωτικών MME έχει χτιστεί αυτό το στερεότυπο που δυσφημεί ολόκληρο τον σύλλογο, συνεχίζοντας να τροφοδοτεί τα ποσοστά των φασιστών, όχι μόνο μέσα στο γήπεδο αλλά και μέσα στην κοινωνία.

Όλες οι δραστηριότητές μας στοχεύουν στην καταστροφή αυτού του στερεότυπου, κάνοντας ξεκάθαρο δηλαδή το ότι το να είσαι οπαδός της Λάτσιο δεν συνεπάγεται το ότι είσαι και φασίστας στη Ρώμη, στην Ιταλία ή και οπουδήποτε στον κόσμο. Τα μέλη της

LAF αυξάνονται συνεχώς, σε διάφορες περιπτώσεις και ανάλογα με τη δυνατότητά τους. Στην Ιταλία είναι γύρω στους εκατό, κυρίως στη Ρώμη αλλά και διασκορπισμένοι σε όλη τη χώρα, και άλλοι τόσοι στο εξωτερικό.

Ο σύλλογος της Λάτσιο έχει στιγματιστεί επομένως έντονα από μια ακροδεξιά εικόνα. Ήταν, όμως, πάντα έτσι;

Έτσι είναι από το 1987, όπου και αρχίζει η άνοδος των *Irriducibili*, οι οποίοι κυριάρχησαν στο πέταλο, με τη βοήθεια εγκληματικών οργανώσεων. Πριν από αυτούς, οι οπαδοί της Λάτσιο ήταν απολίτικοι -υπήρχαν βέβαια ακροδεξιές και ακροαριστερές ομάδες αλλά και μεικτά γκρουπ.

Η Λάτσιο ιδρύθηκε βασισμένη σε κοινωνικές αρχές, στην ισότητα και στην αλληλεγγύη. Αν κάποιος διαβάσει την ιστορία της ομάδας, θα καταλάβει την αντίθεσή της με το φασιστικό όραμα. Η Λάτσιο δημιουργήθηκε το 1900 από 9 αγόρια της Ρώμης, τα οποία αποφάσισαν να εγκαθιδρύσουν μια κοινωνία ισότητας. Αυτό συνέβη δεκαετίες πριν την ανάδυση του φασισμού. Σήμερα, η παραπληροφόρηση κάνει τους ανθρώπους ανά τον κόσμο να πιστεύουν πως η Λάτσιο ήταν μια εξαρχής φασιστική ομάδα, ενώ στη πραγματικότητα υπήρξε η μόνη ομάδα της Ρώμης που αντιτάχθηκε στην προσπάθεια του φασιστικού καθεστώτος, του 1927, να συγχωνεύσει όλες τις τοπικές ομάδες σε μία, στην ΑΣ Ρόμα. Κατά τη διάρκεια του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου, Εβραίοι και Παρτιζάνοι φιλοξενήθηκαν και κρύφτηκαν στις υποδομές του συλλόγου.

Τα χρώματα, τα οποία επιλέχθηκαν ήταν αυτά της Ελλάδος, για να συμβολίζουν και να τιμούν το Ολυμπιακό Πνεύμα: η άθληση ως μέσον ένωσης των ανθρώπων. Ο αετός επιλέχθηκε ως οικόσημο της ομάδας γιατί αποτελεί Ρωμαϊκό σύμβολο.

Οι Eagles Supporters

Ο μεγαλύτερος σύνδεσμος οπαδών στην ιστορία της Λάτσιο ήταν οι *Eagles Supporters*, οι οποίοι ήταν μια απολίτικη 'μίξη' οπαδών. Διαλύθηκαν όταν τα φασιστικά κόμματα και οι εγκληματικές οργανώσεις της Ρώμης αποφάσισαν να υποστηρίξουν την κυριαρχία των *Irriducibili* στο πέταλο.

Τη δεκαετία του '70 στη Ρώμη είχαμε τα επονομαζόμενα «**Μολυβένια Χρόνια**», μία περίοδο κοινωνικής και πολιτικής αναταραχής στην Ιταλία που διήρκησε από τα τέλη του '60 έως και τις αρχές του '80, όπου υπήρξε ένα κύμα ακροδεξιάς και ακροαριστερής βίας. Στο Στάδιο Ολίμπικο υπήρχαν φασιστικοί σύνδεσμοι, όπως οι *Viking*, αλλά και κομμουνιστικοί, όπως οι *Turamaros* και οι *Commandos Aquile S.Basilio Talenti* (C.A.S.T.). Οι C.A.S.T προερχόμενοι από 2 περιοχές της Ρώμης, το San Basilio και τη Talenti, αποτέλεσαν επί της ουσίας τον πρώτο σύνδεσμο στην «Curva Nord» (το βόρειο πέταλο του Ολίμπικο). Άλλοι σύνδεσμοι, όπως οι αναρχικοί *Gruppo Rock* διατηρήθηκαν μέχρι τις αρχές του '90. Παρ'όλα αυτά, κανένας σύνδεσμος δεν είχε την ηγεμονία πέρα από τους *Eagles*, που

ένωναν πολλές υποομάδες μαζί.

Ποια είναι η αποδοχή του κόσμου προς εσας, μέσα και έξω απο το γήπεδο;

Η ανταπόκριση ως τώρα έχει υπάρξει πολύ θετική και γεμάτη ενθουσιασμό. Έχουμε την υποστήριξη πολλών οπαδών από την Ιταλία έως τη Νότια Αμερική, οι οποίοι αντιλαμβάνονται την αξία της δουλειάς που κάνουμε. Οποιοσδήποτε οραματίζεται έναν κόσμο χωρίς προκαταλήψεις και διακρίσεις πρέπει να μας υποστηρίξει πέραν των ποδοσφαιρικών πεποιθήσεων.

Αφίσες της LAF προς υποστήριξη των ξένων παικτών της Λάτσιο. Στα αριστερά & κέντρο: Ogenyi Onazi (Νιγηρία) / Στα δεξιά: Miroslav Klose (Γερμανία)

Υπάρχουν άλλες αντιφασιστικές και/ή αντιρατσιστικές ομαδοποιήσεις που σχετίζονται με τη Λάτσιο σήμερα;

Μέσα στο γήπεδο δεν υπάρχει ένας ενιαίος σύνδεσμος αλλά πολλές ομάδες διασκορπισμένες σε διαφορετικά μέρη του γηπέδου, που μέχρι σήμερα δεν έχουν σηκώσει δικά τους πανό. Μέσα στην πόλη της Ρώμης, όμως, υπάρχουν χιλιάδες αντιφασίστες οπαδοί της Λάτσιο και στόχος μας είναι να τους βοηθήσουμε να ενωθούν και να οργανωθούν.

Έχετε σχέσεις με αντιφασίστες οπαδούς άλλων ομάδων από την

Ιταλία και το εξωτερικό;

Εφόσον δεν είμαστε οργανωμένος σύνδεσμος οπαδών, δεν έχουμε “επίσημη” αδελφοποίηση με άλλους συνδέσμους, αλλά έχουμε πολλούς φίλους οργανωμένους οπαδούς από διάφορες ομάδες. Στην Ιταλία έχουμε συντρόφους από την Τζένοα, την Περούτζια, τη Γιουβέντους, την Έμπολι και την Κοσέντζα, στην Ευρώπη από τη Ζανκτ Πάουλι, τη Σέλτικ και τη Μαρσέιγ, ενώ στον υπόλοιπο κόσμο διατηρούμε φιλίες με οπαδούς της Παλμέιρας, της Γκρέμιο, της Κορίνθιανς και της ΦΑΣ -Hinchada Del Rojo.

Οι Gruppo Rock ήταν μία από τις αντιεξουσιαστικές υποομάδες των Eagles Supporters

Πρόσφατα οι επικρατούντες ακροδεξιοί οπαδοί της Λάτσιο απαίτησαν οι γυναίκες να μείνουν μακριά από τον “ιερό χώρο” του βόρειου πετάλου (Curva Nord). Υπήρξαν καθόλου αντιδράσεις κατά της σεξιστικής αυτής συμπεριφοράς;

Κυκλοφόρησαν, όντως, ένα σεξιστικό φυλλάδιο με το οποίο ζητούσαν από τους οπαδούς να μην φέρνουν γυναίκες στις πρώτες

10 σειρές του πετάλου (οι οποίες υποτίθεται πως είναι κρατημένες για τους σκληροπυρηνικούς οργανωμένους). Η καλύτερη απάντηση δόθηκε από τις χιλιάδες γυναίκες, φιλάθλους της Λάτσιο, οι οποίες μέσω των διαμαρτυριών τους ανάγκασαν την γκρούπα αυτή να απολογηθεί.

Η ομάδα σας ή κάποια άτομα μεμονωμένα από εσάς συνεργάζονται με πολιτικές οργανώσεις ή κοινωνικά κινήματα;

Συνδεόμαστε περισσότερο με κοινωνικά κινήματα, παρά με πολιτικά κόμματα. Στη Ρώμη υπάρχουν πολλές διαφορετικές ανταγωνιστικές πραγματικότητες και η δική μας πρωτοβουλία, όντας μια κίνηση με αυτόνομους και ανεξάρτητους πυρήνες, βρίσκεται παρούσα σε πολλές από αυτές. Δεν υπάρχει μια ενιαία γραμμή σκέψης μέσα στη LAF, ούτε μια συγκεκριμένη πολιτική ιδεολογία. Υπάρχουν αναρχικοί, κομμουνιστές, σοσιαλιστές, ελευθεριακοί: όλοι ενεργοί στην προσωπική τους ζωή, άνθρωποι που τους ενώνει ο αντιφασισμός και το πάθος τους για τη Λάτσιο.

Φωτογραφία των αριστερών Commandos Aquile S.Basilio Talenti

(C.A.S.T.)

Μπορείτε να μας κάνετε μια σύνοψη της επιρροής που έχει η ακροδεξιά στο Ιταλικό ποδόσφαιρο σήμερα;

Η κατάσταση είναι ανησυχητική. Από το '70 τα Ιταλικά νεοφασιστικά κόμματα επικέντρωσαν τις προσπάθειες στρατολόγησής τους στα ποδοφαιρικά γήπεδα. Είναι μια **πολιτική στρατηγική**, η οποία λαμβάνει χώρα τα τελευταία 40 χρόνια. Κάνουν πλύση εγκεφάλου σε νέους ανθρώπους, που πηγαίνουν γήπεδο απλώς για να υποστηρίξουν την ομάδα τους, με τη γραμμή του κόμματος και με αξίες ρατσιστικές και της μη ανοχής στο διαφορετικό. Τα αγόρια που δεν έχουν μια επαρκή βάση κουλτούρας, ώστε να υπερασπιστούν τον εαυτό τους, ελκύονται από αυτές τις αξίες. Στην Ιταλία, σήμερα, ο κόσμος των οργανωμένων έχει τεθεί σχεδόν απόλυτα υπό ηγεμονία. Σήμερα οι φασίστες είναι πιο οργανωμένοι επειδή χρηματοδοτούνται από νεο-φασιστικά κόμματα, τα οποία κάνουν δουλειές με το οργανωμένο έγκλημα.

Ποιες πιστεύετε πως είναι οι δυνατότητες συμβολής του ποδοφαίρου στην κοινωνική αλλαγή; Γιατί υπάρχει μια τέτοια μάχη για τον έλεγχο των γηπέδων τόσο από την Αριστερά όσο και από τη Δεξιά;

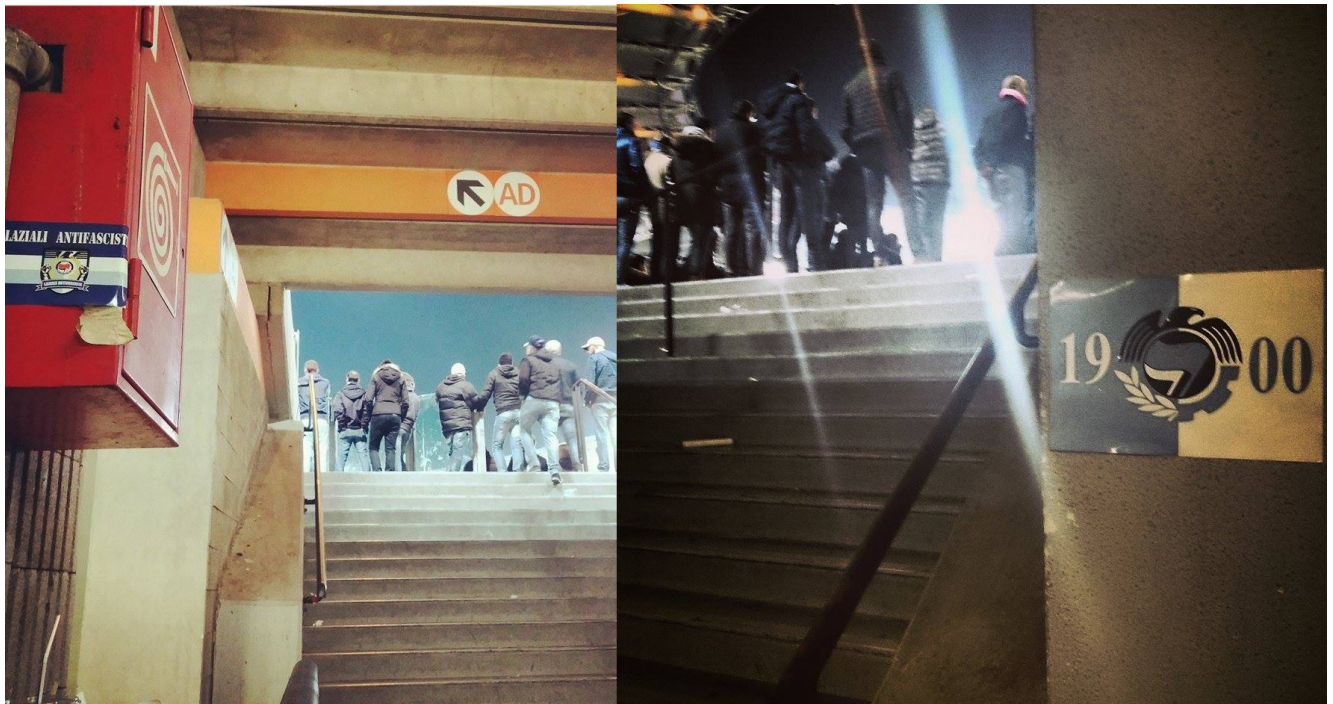
Μπορεί να βελτιώσει τα πράγματα αλλά δυστυχώς μπορεί να τα κάνει και ακόμη χειρότερα. Τα γήπεδα μεταδίδουν αξίες. Σήμερα μπορούμε να δούμε μια εθνικιστική στροφή στις κερκίδες των γηπέδων πολλών ευρωπαϊκών χωρών. Για χρόνια, φασίστες και νεοναζιστικά κόμματα και κινήσεις έχουν προσπαθήσει να καταλάβουν αυτές τις θέσεις, εξαπολύοντας την προπαγάνδα τους και ασκώντας πολιτικό προσηλυτισμό. Προσπαθούν να αλλάξουν τις αξίες, τις οποίες το άθλημα πρέπει να επιζητά- η αδελφοσύνη, η ισότητα και ο σεβασμός αντικαθίστανται από τη μη ανοχή και τον εθνικισμό- προκειμένου οι νέοι να υιοθετήσουν και να εσωτερικεύσουν τις νεοφασιστικές, ρατσιστικές και ομοφοβικές τους θέσεις.

Κάποια καταληκτικά λόγια;

Η κατάσταση είναι τόσο σκληρή, που είναι αναγκαίο να κάνουμε αυτό που κάνουμε!

Σημαία των ακροδεξιών Irriducibili που πάρθηκε από τη LAF

Αυτοκόλλητα της LAF στο βόρειο πετάλο (Curva Nord)

Κασκόλ & μπλούζες της LAF

Η πρόσφατη στενή σχέση των οπαδών της Γουέστ Χαμ με αυτούς της Λάτσιο έχει προκαλέσει τη δυσaráσκεια των ακροδεξιών της τελευταίας εξαιτίας του πολυεθνικού χαρακτήρα των Άγγλων οπαδών (όπως τον περιβόητο μαύρο ηγέτη των οπαδών της Γουέστ Χαμ Cass Pennant -στη φωτογραφία)

Φωτογραφία κειμένου: Συγκέντρωση μελών της LAF στο Κολοσσαίο (Μάρτιος 2016)

Κάποια Συμπεράσματα από τον

Φόνο του Ζακ Κωστόπουλου

Αντώνης Μπούμας

1. Ένα μεγάλο μέρος της κοινωνίας εμφανίζεται να επικροτεί την **αυτοδικία** μετά φόνου, όταν διακινδυνεύεται η ιδιοκτησία, μολονότι μία τέτοια συμπεριφορά συνιστά κακούργημα σύμφωνα με τον Ποινικό Κώδικα. Δεν έχει σημασία αν τρεις κλωτσάνε στο κεφάλι ένα πρεζάκι, που δεν μπορεί να πάρει τα πόδια του. Στα μάτια των τρομαγμένων πρόκειται για ηρωική πράξη, που θα έπρεπε να επιβραβεύεται, όπως στις ΗΠΑ που από την πολλή αυτοδικία σκοτώνονται σαν τα κοτσύφια στα σχολεία και στους δημόσιους χώρους.

2. Η επιφανειακή αιτία του φαινομένου αυτού είναι η **έλλειψη εμπιστοσύνης** στους θεσμούς της καταστολής και της δικαιοσύνης και η επίκληση μίας γενικευμένης εγκληματικότητας, παρ' όλο που οι δείκτες της εγκληματικότητας έχουν μειωθεί κατά 12% από το 2012.

3. Η βαθύτερη αιτία του φαινομένου είναι ο διαρκής **φόβος**. Υπάρχουν μαζικά κοινωνικά στρώματα, που έχουν απωλέσει τους όποιους κοινωνικούς δεσμούς εμπιστοσύνης και αλληλεγγύης και λειτουργούν κανιβαλιστικά τόσο μεταξύ τους όσο και έναντι οποιασδήποτε υπαρκτής ή ανύπαρκτης απειλής. Ο “νοικοκυραίος” φοβάται τόσο πολύ, γιατί φοβάται κυρίως τον διπλανό του “νοικοκυραίο”, γνωρίζοντας ότι στην πρώτη ευκαιρία είναι αυτός που θα του επιτεθεί με διάφορους τρόπους. Σε αυτό το υπόστρωμα ανασφάλειας και φόβου, οποιοσδήποτε ενοποιητικός παράγοντας, όπως το έθνος ή εξωτερικές απειλές, λειτουργούν ως προσωπικό βάλαμο και προσωρινή ανακωχή.

4. Αντίθετα με τους “νοικοκυραίους”, ο Ζακ Κωστόπουλος μπορεί να ήταν ναρκομανής και διαφορετικός αλλά, για κακή τύχη των υπαίτιων του ξυλοδαρμού καθώς και της ΕΛΑΣ, που είχε κάθε λόγο να κουκουλώσει την υπόθεση, δεν ήταν ένα τυχαίο πρεζάκι. Έχει πίσω του μία **μικρή κοινωνία μέσα στην κοινωνία** με δεσμούς

εμπιστοσύνης και αλληλεγγύης, η οποία λειτουργεί με αξίες και όχι με τον φόβο και τον κανιβαλισμό.

Αυτό που λείπει από τους κλεπταποδόχους και ενεχυροδανειστές κοσμημάτων της Ομόνοιας, που δεν θα τους κλάψει η μάνα τους, το έχει δυστυχώς γι' αυτούς ένα πρεζάκι, ένας πούστης, μία drag queen. Τώρα, αν πιστεύαμε και εμείς στην αυτοδικία, όπως αυτοί που κλωτσούσαν και οι ομοιδεάτες τους, θα είχαμε ισοπεδώσει μερικές δεκάδες καταστήματα στην Ομόνοια. Θα αρκεστούμε στην απώλεια ενός ανθρώπου, που είχε ακόμη πολλά να δώσει αλλά μέσα από τις αντιφάσεις του εκτέθηκε ως βορά στα θηρία.

5. Και σε αυτή την υπόθεση φάνηκε ποιοι τροφοδότησαν το μίσος και υποδαύλισαν τον φασισμό και ποιοι ήταν για άλλη μια φορά απόντες. Μία σειρά **MME** κάλυψαν το γεγονός με πρωτοφανώς μισανθρωπικό τρόπο, αλληλοτροφοδοτώντας με σανό το κοινό που τα ακολουθεί και αδιαφορώντας αν νομιμοποιούν συμπεριφορές που συνιστούν κακουργήματα. Αλλά και η αντιπολίτευση πατά πάνω στον φόβο των πολιτών, για να λαϊκίζει συνεχώς πάνω στο φαινόμενο της εγκληματικότητας, χωρίς φυσικά καμία απολύτως σοβαρή πρόθεση να το λύσει.

Τέλος, πεθυμήσαμε αυτούς που **καταδικάζουν τη βία από όπου και αν προέρχεται**. Δεν πα' να χύθηκαν μυαλά στο πεζοδρόμιο; Δεν ξύπνησε μέσα τους αυτό το ακράτητο πάθος, που ξυπνά όταν εξεγείρονται που καμιά πορεία κλείνει τους δρόμους.

Πραγματικά, τους πεθυμήσαμε.

0 Ζακ Κωστόπουλος & η

Ρητορική του Λιντσαρίσματος

Αλέξανδρος Σχισμένος

«Όμως, ο μόνος τρόπος για να αντιμετωπίσουν τους επικριτές της ανείπωτα αποκρουστικής πρακτικής του λιντσαρίσματος ήταν να υποστηρίξουν ότι οι μαύροι ήταν κυριολεκτικά άγρια κτήνη, με ανεξέλεγκτα σεξουαλικά πάθη και εγκληματική φύση σφραγισμένη από την κληρονομικότητα. Η απίστευτη σκληρότητα και η βαρβαρότητα του λιντσαρίσματος οδήγησε έτσι στην πιο ακραία δυσφήμιση του χαρακτήρα του Μαύρου και παρείχε τον τόνο και την ουσία για τη φιλολογία του φυλετικού μίσους της εποχής.»
[1]

Έτσι περιγράφει ο Αμερικάνος ιστορικός George M. Fredrickson την αντίδραση των Νότιων λευκών πολιτικών και εφημερίδων στην εξάπλωση της πρακτικής του λιντσαρίσματος στα τέλη του 19^{ου} αιώνα στις ΗΠΑ. Τα λιντσαρίσματα συνοδευόταν από την ρατσιστική δυσφήμιση των θυμάτων, από την απόπειρα δαιμονοποίησης του θύματος προκειμένου να εξιλεωθεί ο θύτης. Σε μία διεστραμμένη αντιστροφή, οι ρατσιστές, που κυριάρχησαν στην πολιτική του Νότου κατά τη δεκαετία του 1890, κατήγγειλαν το θύμα για να αθώσουν τον θύτη χωρίς να αναγκαστούν να υποστηρίξουν την πράξη.

Διότι το λιντσαρίσμα από τη μία υπήρξε μέσο κοινωνικού ελέγχου και διαιώνισης της κοινωνικής ανισότητας μέσω του φόνου και του τρόμου, όμως από την άλλη φανέρωνε την αδυναμία των επίσημων αρχών να επιβάλλουν τον νόμο και κλόνιζε την κατασταλτική αποκλειστικότητα των δυνάμεων ασφαλείας. Η αμφιθυμία των ρατσιστών συντηρητικών βρήκε διέξοδο στην κατασκευή της εικόνας του ελεύθερου μαύρου ως «κτήνους», που αντικατέστησε την παραδοσιακή πατερναλιστική αναπαράσταση του σκλαβωμένου μαύρου ως «κατοικίδιου»[2].

Η εξάπλωση του λιντσαρίσματος οδήγησε σε δημόσια κατακραυγή που οι Νότιοι ρατσιστές προσπάθησαν να διαστρέψουν εντείνοντας

την προπαγάνδα του κτηνώδους. Προκαλεί αγανάκτηση σήμερα το γεγονός ότι η απάντηση του αρθρογράφου Charles Henry Smith στο ζήτημα του λιντσαρίσματος ήταν ένα άρθρο με τον τίτλο: «Έχουν οι Αμερικάνοι νέγροι υπερβολική ελευθερία;»[3] Στο ίδιο περιοδικό, ένα άρθρο του «μετριοπαθούς» πολιτικού Atticus Haywood, καταδίκασε το λιντσάρισμα ως «βάρβαρη πράξη ενάντια στην κοινωνία», αλλά αμέσως μετά ρωτούσε «σκεφτείτε όμως και ποιος προκάλεσε», προχωρώντας στην εξιλέωση του θύτη και την καταδίκη του θύματος.

Πώς γίνεται να καταδικαστεί το θύμα μιας τόσο βάρβαρης πράξης; Με τη δαιμονοποίηση μίας ολόκληρης κοινωνικής μειονότητας, την επίκληση των πλέον ξενοφοβικών στερεοτύπων με την πλήρη έννοια του «ξενοφοβικού», δηλαδή τον φόβο του διαφορετικού, με την κινητοποίηση των μηχανισμών της διαμόρφωσης της κοινής γνώμης και την αποπροσωποποίηση του θύματος. Το ζητούμενο είναι να γίνει το θύμα απρόσωπο, να γίνει σύμβολο μιας κοινωνικής κατηγορίας ήδη κατασκευασμένης και αφηρημένης και μισητής, ακριβώς για τον λόγο ότι κατασκευάστηκε ως αφηρημένο σύμβολο ενός ελεγχόμενου μίσους.

Έτσι το λιντσάρισμα, παρότι «αυθόρμητη βία» εγκολπώνεται ξανά στις τεχνικές επιβολής της τάξης, επιβεβαιώνοντας εκ νέου την αυθεντία των δυνάμεων ασφαλείας, τη στιγμή που οι υποστηρικτές του θύματος, μπροστά στη φρίκη του έκνομου μίσους, απευθύνονται για την τήρηση του νόμου στους μηχανισμούς που έθρεψαν ακριβώς το έκνομο μίσος για να διατηρήσουν τα «νόμιμα» προνόμια τους.

Τηρουμένων των αναλογιών, μπορούμε να διακρίνουμε αυτή την τάση δυσφήμισης του θύματος και στην περίπτωση του Ζακ Κωστόπουλου, που πέθανε την 21^η Σεπτέμβρη του 2018, όταν, αφού εγκλωβίστηκε σε κοσμηματοπωλείο και προσπάθησε να διαφύγει σπάζοντας τη βιτρίνα, δέχτηκε κλωτσιές στο κεφάλι από μια ομάδα «περαστικών». Γρήγορα οι ειδήσεις των τηλεοπτικών καναλιών γέμισαν με τίτλους για «άστεγο τοξικομανή» που «αυτοτραυματίστηκε από τα τζάμια (Star)», ενώ τα social media

γέμιζαν από “καλά να πάθει” με τη δικαιολόγηση “αφού ήταν τοξικομανής/κλέφτης”. Όταν κυκλοφόρησε το βίντεο που δείχνει το λιντσάρισμα του ανθρώπου που προσπαθεί να διαφύγει το κλίμα δεν άλλαξε πολύ.

Όμως κανείς άνθρωπος δεν είναι μια αφηρημένη κατηγορία.

Επιπλέον, ο Ζακ Κωστόπουλος ήταν άνθρωπος με φωνή, ένας ακτιβιστής που στο παρελθόν δεν φοβήθηκε να υψωθεί ενάντια στην βρώμικη προπαγάνδα κατά των οροθετικών, την οποία είχε εξαπολύσει το 2012 ο Υπουργός Υγείας Λοβέρδος. Θυμόμαστε όλοι πώς τότε το «υψηλού κύρους» πολιτικό προσωπικό και οι ενημερωτικοί του αντιπρόσωποι είχαν επιτεθεί με τον πιο λασπώδη τρόπο στις οροθετικές γυναίκες που δικαιώθηκαν μετά από 4 χρόνια, σε δικαστήριο του 2016, χωρίς όμως ποτέ οι θύτες της διαπόμπευσής τους να θιγούν. Αντιθέτως, όπως και οι ρατσιστές πολιτικοί του αμερικάνικου Νότου, οι ίδιοι πολιτικοί και δημοσιογράφοι συνεχίζουν να «διαμορφώνουν» την κοινή γνώμη.

Ο ίδιος ο Ζακ Κωστόπουλος δεν περιέγραφε τον εαυτό του αφηρημένα ως στερεότυπο, αλλά με σαφήνεια, ως άνθρωπο που υπερέβαινε τα κυρίαρχα στερεότυπα που η ίδια του η ύπαρξη αμφισβητούσε:

«Είμαι 30 χρονών, Drag Queen, ακτιβιστής. Είμαι οροθετικός, είμαι αδερφή. Ασχολούμαι ως ακτιβιστής κυρίως με αυτά τα θέματα, αλλά και με τα ανθρώπινα δικαιώματα γενικά. Είμαι μια Drag Queen οροθετική τσούλα!» [4]

Ο Ζακ, οροθετικός, δεν σώπασε τότε μπροστά στη κρατική μηχανή της διαπόμπευσης και την επιχείρηση δαιμονοποίησης των «περιθωριακών οροθετικών». Είναι αβάστακτο άδικο ότι και ο ίδιος, στον φρικτό του θάνατο από τους «περαστικούς», βρέθηκε διπλό θύμα της μηχανής της διαπόμπευσης και δαιμονοποίησης, πρώτα των δολοφόνων του που τον λίντσαραν ως «κλέφτη» και έπειτα των μέσων ενημέρωσης και επικοινωνίας που τον καταδίκασαν ως «άστεγο τοξικομανή». Δεν είναι τραγική

ειρωνεία, δεν είναι δική του η ύβρις που τον θανάτωσε, αλλά η ύβρις ενός ολόκληρου μηχανισμού διαχωρισμού και καταπίεσης των ανθρώπων και ενός τμήματος της κοινωνίας που ενστερνίζεται και εξαπλώνει αυτή την ύβρι.

Είναι αβάστακτο άδικο που δεν μπορούμε να το δεχτούμε, ούτε μπορούμε να το παρακάμψουμε, γιατί βρίσκεται στη ρίζα της κοινωνικής αδικίας.

Ο Fredrickson παρατηρεί για τους λευκούς ρατσιστές του 1900:

«Αυτό που οι λευκοί εξτρεμιστές αντιμετώπιζαν στην εικόνα του μαύρου κτήνους δεν ήταν καθόλου ο πραγματικός μαύρος, παρά μόνο η προβολή των δικών τους μη αναγνωρισμένων συναισθημάτων ενοχής που προέρχονται από τη δική τους βιαιότητα προς τους μαύρους. Για να αξίζει το είδος της συμπεριφοράς που έλαβε στις Ηνωμένες Πολιτείες το 1900, ο μαύρος έπρεπε μάλλον να είναι τόσο κακός όσο οι ρατσιστές ισχυρίζονται, διαφορετικά πολλοί λευκοί θα έπρεπε να σηκώσουν το ανυπόφορο βάρος της ενοχής για τη διάπραξη ή την επιβολή των πιο φοβερών αδικιών και θηριωδιών.»[5]

Αυτό είναι μια σκιαγράφηση του ρατσιστικού μίσους που πηγάζει από την απώθηση ενός βαθύτατου μίσους απέναντι στον εαυτό. Όμως αυτό το ίδιο μίσος έχει πολιτική κάλυψη και θεσμική επένδυση, όταν μετατρέπεται σε στοιχείο του δημόσιου λόγου και εργαλείο χειραγώγησης των πληθυσμών. Δεν αποτελεί μόνο κάποια ψυχική αδυναμία που ζητεί την κατανόηση, αφού το βάθος του δεν βρίσκεται στον ψυχισμό του θύτη, αλλά στις κυρίαρχες φαντασιακές προκαταλήψεις που εκμεταλλεύονται και αναπαράγουν οι θεσμικοί μηχανισμοί της κατεστημένης εξουσίας.

Η πράξη του λιντσαρίσματος είναι η επιφάνεια, ο καθρέφτης που αντανακλά το λόγο του κοινωνικού αποκλεισμού και της δαιμονοποίησης, του οποίου το βάθος είναι φαντασιακές σημασίες μα και θεσμικές λειτουργίες. Το βάθος φαίνεται στην αδιαφορία των επίσημων σωμάτων ασφαλείας εκείνη τη στιγμή, που συνέλαβαν το θύμα και η επιφάνεια στο «ενδιαφέρον» του όχλου που

κατέγραφε το γεγονός. Το βάθος όμως φαίνεται και από τα στερεότυπα που κινητοποιήσαν τα μέσα ενημέρωσης για να «απαλύνουν» τον θάνατο, αυτά του «τοξικομανούς», λες και ένας τοξικομανής προβλέπεται να λιντσαριστεί.

Είπαμε «τηρουμένων των αναλογιών» και οι αναλογίες έχουν σημασία. Στις ΗΠΑ του 1900, παρά τη συνταγματική ισότητα, ο ρατσισμός ήταν ρητός, η ρατσιστική ορολογία ήταν συνεκτικό και κεντρικό στοιχείο του πολιτικού διαλόγου και πραγματωνόταν θεσμικά στους νόμους των Νότιων Πολιτειών, τους νόμους του φυλετικού διαχωρισμού και του Jim Crow. Τα λιντσαρίσματα ήταν μια πρακτική φριχτά τελετουργική και αποτρόπαια στην οποία συμμετείχαν πολυμελείς όχλοι.

Ας μην ξεχνάμε όμως ότι μεσολαβεί και ολόκληρος ο 20^{ος} αιώνας που υποτίθεται ότι έδειξε στον κόσμο την κτηνωδία του ρατσισμού και του φασισμού με τον χειρότερο αλλά και εντονότερο τρόπο. Υποτίθεται ότι τα λιντσαρίσματα δεν θα έπρεπε να είναι όχι απλώς ανεκτά αλλά ούτε και νοητά.

Στη χώρα μας σήμερα ο ρατσισμός είναι ημι-υπόρρητος και ημι-επίσημος όπως δείχνουν οι ακροδεξιοί βουλευτές, μα και διάσπαρτος και κατακερματισμένος – η δαιμονοποίηση στρέφεται ενάντια σε διάφορες κοινωνικές κατηγορίες και με διαφορετική διαβάθμιση, ενώ το ξενοφοβικό στοιχείο είναι διάχυτο και διαβαθμισμένο στην εθνικιστική κλίμακα. Τα λιντσαρίσματα υποτίθεται πως δεν συμβαίνουν. Όμως πρέπει να θυμόμαστε πως η ναζιστική δράση της Χρυσής Αυγής εκδηλώθηκε, το Μάη του 2011, με ένα πογκρόμ στο κέντρο της Αθήνας που είχε δεκάδες θύματα (τραυματίες και ένα νεκρό, τον Αμπντούλ Μανάν), που θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε και ως οργανωμένα λιντσαρίσματα. Η διαφορά είναι ότι τα λιντσαρίσματα υποτίθεται ότι εμπλέκουν ένα «παθιασμένο» πλήθος ενάντια σε έναν ή δύο απροστάτευτα θύματα, ενώ τα πογκρόμ χτυπούν ολόκληρες κοινότητες. Μα και τότε τα ΜΜΕ μιλούσαν για «πρόκληση» με αφορμή την προηγούμενη δολοφονία του Μ. Κανταρή, που χρησιμοποιήθηκε και από τη Χρυσή Αυγή για «δικαιολόγηση» του πογκρόμ και τότε υπήρχε όχλος που

κάλυπτε τους ναζιστές.

Φυσικά, τώρα υπήρξαν και άλλες αντιδράσεις, αντιδράσεις από ανθρώπους που γνώριζαν τον Ζακ και αντιδράσεις από ανθρώπους που δεν τον γνώριζαν μα αναγνώρισαν τη βαρβαρότητα της πράξης. Μα οι επίσημες αρχές μπορούν να καλύψουν το κενό δικαιοδοσίας που για λίγο άφησαν ανοιχτό, συλλαμβάνοντας έναν από τους δράστες, επιβεβαιώνοντας, όπως είπαμε, εις διπλούν την «νομιμότητα». Έτσι μπορούν να καταδικάσουν την πράξη, εξιλεώνοντας τη ρητορική που εμπνέει παρόμοιες πράξεις. Αυτή είναι εξάλλου η λειτουργία του συμπλέγματος κρατικών και ενημερωτικών μηχανισμών, η κατασκευή της εικόνας της κανονικότητας. Όμως αυτή η «κανονικότητα» βασίζεται στη διαιώνιση των διακρίσεων και των προκαταλήψεων πίσω από το πέπλο, μέχρι να κυκλοφορήσει κάποιο επόμενο βίντεο στο Διαδίκτυο.

Μπορούμε άραγε να διακρίνουμε πίσω από το πέπλο πως η ρητορική του κολασμού των θυμάτων είναι η άλλη όψη της εξιλέωσης των θυτών; Μπορούμε να καταλάβουμε ότι δεν αρκεί απλώς να το διακρίνουμε, μα πρέπει επίσης να σχίσουμε το πέπλο;

Σημειώσεις:

[1] George M. Fredrickson, *The Black Image in the White Mind*, Welseyan University Press, 1987, σ. 275)

[2] Όπως δείχνει ο ιστορικός, ήδη από την εποχή της Αμερικάνικης Επανάστασης ο λευκός ρατσισμός στο Νότο αμφιταλαντευόταν ανάμεσα στην εικόνα του μαύρου ως κατοικίδιου, δηλαδή νόμιμης ιδιοκτησίας, που τοποθετούσε το σκλάβο στη χαμηλότερη βαθμίδα αλλά εντός της κοινωνικής ιεραρχίας, και την εικόνα του μαύρου ως κτήνους, δηλαδή ως μη-ανθρώπου, που τοποθετούσε τον απελεύθερο ή τον δραπετή εκτός κοινωνίας. Με την κατάργηση της δουλείας τα δύο στερεότυπα συνέχισαν να υπάρχουν, αλλά η ισορροπία μεταξύ τους άλλαξε, με την εικόνα του κτήνους να γίνεται κυρίαρχη, καθώς η παλιά

αριστοκρατικού τύπου ιεραρχία της κοινωνίας του Νότου κλονίστηκε ανεπανόρθωτα.

[3] Περιοδικό Forum, Οκτώβριος 1893.

[4] ΑΡΝΟΥΜΑΙ ΝΑ ΠΡΟΣΕΧΩ! – ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ ΖΑΚ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟ

[5] G.M.Fredrickson, ο. π. 282.

“Πώς ζήσαμε τη φασιστική επίθεση στη Φαβέλα”

Ενόψει των δραστηριοτήτων του Κοινωνικού Αντιφασιστικού Μετώπου για τα 5 χρόνια από τη δολοφονία του Παύλου Φύσσα δημοσιεύουμε απομαγνητοφωνημένη τη συζήτηση που έγινε στην εκπομπή της “ΒΑΒΥΛΩΝΙΑΣ” στο ραδιόφωνο του The Press Project στις 2 Μαρτίου 2018. Η συζήτηση έγινε λίγες μέρες μετά τη δολοφονική φασιστική επίθεση στον Ελεύθερο Κοινωνικό Χώρο “ΦΑΒΕΛΑ”. Την ίδια στιγμή που εκείνο το απόγευμα συζητούσαμε με τον Χρήστο και την Ελευθερία ήταν όλα έτοιμα για την πορεία διαμαρτυρίας, η οποία τελικά είχε μεγάλη επιτυχία αφού αγκαλιάστηκε από την Πειραιώτικη κοινωνία και όχι μόνο. Λίγο πριν, λοιπόν, από την επικείμενη πανευρωπαϊκή συνάντηση (17/9/2018-Εμπρός 7.30 μ.μ.) με συμμετοχές από Γαλλία, Γερμανία, Πολωνία, Ιταλία, Βουλγαρία, Ελλάδα και πριν τη μεγάλη πορεία της Τρίτης (18/9-μνημείο Φύσσα, 5 μ.μ), ας θυμηθούμε τι έγινε εκείνη την ημέρα στις 25 του περασμένου Απρίλη στη “Φαβέλα”.

Η “Φαβέλα” στην εκπομπή της Βαβυλωνίας

Παρασκευή 2 Μαρτίου 2018

Ν. Ιωάννου: Φίλες και φίλοι του ραδιοφώνου του The Press Project, φίλες και φίλοι της εκπομπής της Βαβυλωνίας, σας χαιρετούμε. Στο μικρόφωνο είναι ο Νίκος Ιωάννου. Σήμερα, στην εκπομπή της Βαβυλωνίας είναι μαζί μας η Φαβέλα.

Είμαστε εδώ στο στούντιο πολλοί άνθρωποι, είμαστε μαζί με την Ελευθερία Τομπατζόγλου.

-Καλησπέρα, Ελευθερία.

Ελ. Τομπατζόγλου: Καλησπέρα.

Ν. Ιωάννου: Με τον Χρήστο από την Φαβέλα.

Χρήστος: Καλησπέρα κι από εμένα.

Ν. Ιωάννου: Με τον Γιάννη, που μας βοηθάει.

Γιάννης: Καλησπέρα κι από εμένα.

Ν. Ιωάννου: Θα μιλήσουμε σήμερα για την δολοφονική επίθεση της Χρυσής Αυγής, που έγινε την περασμένη Κυριακή, στο Μικρολίμανο του Πειραιά. Η Ελευθερία Τομπατζόγλου είναι συνήγορος της οικογένειας του Παύλου Φύσα.

Επίσης μαζί μας είναι κι ο Χρήστος, που μαζί με την Ελευθερία συμμετέχουν στον Ελεύθερο Κοινωνικό Χώρο Φαβέλα, ο οποίος δέχθηκε αυτή τη δολοφονική επίθεση. Η Ελευθερία Τομπατζόγλου είναι ένα από τα θύματα της δολοφονικής επίθεσης.

Πάμε λοιπόν να καλύψουμε το δημοσιογραφικό, τυπικό, πότε, πού, ποιος για το ζήτημα της επίθεσης. Ελευθερία;

Ελ. Τομπατζόγλου: Ναι, την Κυριακή, γύρω στις 19:50 το απόγευμα, και ενώ μέσα στο χώρο της Φαβέλας βρισκόμασταν 6 άτομα της συνέλευσης, καθώς η Κυριακή είναι η καθιερωμένη ανακοινωμένη δημόσια ημέρα, για την ανοιχτή διαχειριστική συνέλευση της Φαβέλας, μπήκαν αιφνιδιαστικά στο χώρο τουλάχιστον 7, όπως κατάφερα να δω εγώ, άτομα, οπλισμένα με σιδερόβεργες, λοστούς, πτυσσόμενα γκλομπ, καθώς και

τουλάχιστον 3 πυρσούς, που αφού μας εξύβρισαν και μας απείλησαν ότι, “θα πεθάνετε σήμερα, θα σας κάψουμε”, άρχισαν να σπάνε τα πράγματα του χώρου και παράλληλα να μας χτυπάνε με ό,τι είχαν στα χέρια τους, καθώς και με ό,τι αντικείμενο βρήκαν, σπάσανε δηλαδή από τα δικά μας πράγματα, με καρέκλες και τραπέζια. Ταυτόχρονα είχαν ανάψει 2 πυρσούς, που τους εκτόξευσαν πάνω μας. Τον τρίτο, τον κρατούσε κάποιο άτομο στα χέρια του και προσπαθούσε να προξενήσει βλάβες στα κεφάλια δύο άλλων μελών της συνέλευσης. Οι οποίοι υπέστησαν εγκαύματα στο πρόσωπο και στο κεφάλι.

Όλο αυτό κράτησε πάρα πολύ λίγο. Εγώ δηλαδή θεωρώ ότι μπορεί να μην ήταν ούτε λεπτό. Σε όλο αυτό το λεπτό επανέλαβαν πολλές φορές ότι σήμερα θα πεθάνετε. Μετά από κάποιο.. αυτό το μικρό χρονικό διάστημα τελοσπάντων του λεπτού, ακούστηκε ένα παράγγελμα, κάπως τέλος “χρόνου”, “πάμε”, “φεύγουμε”.. αυτή τη στιγμή τη διατύπωση πραγματικά, δεν μπορώ να την ανακαλέσω ακριβώς στην μνήμη μου. Το ζήτημα ήταν αυτό, ότι έχει παρέλθει ο χρόνος, δηλαδή που είχαν προφανώς προγραμματίσει.

Ν. Ιωάννου: Είχατε την αίσθηση δηλαδή μιας οργανωμένης επίθεσης;

Ελ. Τομπατζόγλου: Ναι, ναι. Φύγανε όλοι μαζί, συντεταγμένα. Βγαίνοντας από το χώρο, τουλάχιστον ο τελευταίος και ακολούθησαν και οι υπόλοιποι φώναξαν “αίμα, τιμή, χρυσή αυγή” και αποχώρησαν. Όπως μας είπαν οι περίοικοι, επίσης ξαναφώναξαν το σύνθημα και ανέβηκαν την ανηφόρα της Ναυάρχου Βότση, πεζοί και φύγανε.

Ν. Ιωάννου: Ναι. Τώρα, βέβαια, εντάξει δεν ήταν η πρώτη φορά αυτή που χτυπήθηκε η Φαβέλα, ε; Έχουμε άλλες τρεις, τέσσερις φορές;

Ελ. Τομπατζόγλου: Ναι, απλώς τις προηγούμενες φορές ήταν υλικές ζημιές και κατά κάποιο τρόπο, θα μπορούσα να πω ότι ήταν συμβολικά χτυπήματα, με την έννοια ότι ήταν φθορές στον εξωτερικό χώρο της Φαβέλας.

Η συγκεκριμένη είχε τεράστια διαφορά. Αφενός διότι στρεφόταν εναντίον ανθρώπων με σκοπό, αν όχι να μας προξενήσουν σοβαρότατες βλάβες, που είναι το μίνιμουμ θεωρώ, από την συμπεριφορά τους, εγώ πιστεύω ότι ο σκοπός τους ήταν να σκοτώσουν κι όλους μας δηλαδή. Δεν διαπίστωσα σε κανένα χρονικό σημείο προσπάθεια απλώς να μας εκφοβίσουν ή να σπάσουν τα πράγματα και να φύγουν. Διότι τα πράγματα τα σπάσανε, διότι απλώς υπήρχαν ανάμεσα σε εμάς κι σε αυτούς.

Ν. Ιωάννου: Ο στόχος ήταν τα κεφάλια; Τα σώματα των ανθρώπων, δηλαδή.

Ελ. Τομπατζόγλου: Τα κεφάλια, ναι. Δηλαδή παραμέρισαν τα πράγματα, τα έσπασαν για να μας προσεγγίσουν

Ν. Ιωάννου: Άρα μιλάμε για μια αναβάθμιση, κατά κάποιο τρόπο στην επιθετική δραστηριότητα της Χρυσής Αυγής προς την Φαβέλα;

Ελλ. Τομπατζόγλου: Ναι.

Ν. Ιωάννου: Στο Μικρολίμανο του Πειραιά.. Έτσι πού από τύχη δηλαδή, δεν είχαμε κάποιο σοβαρότερο χτύπημα, που θα μπορούσε να οδηγήσει και στο θάνατο κάποιους από τους συντρόφους εκεί.

Ελ. Τομπατζόγλου: Ναι, ναι. Ξεκάθαρα από τύχη, ναι.

Ν. Ιωάννου: Εμένα μου δημιουργείται εντύπωση πολύ καλά οργανωμένης επίθεσης ή μάλλον επίθεσης κατ' εντολή αρχηγού, θα έλεγα. Δηλαδή με την έννοια ότι έχουμε μια επίθεση με τον πήχη ψηλά, ακόμα και για τους ίδιους τους δράστες, τόσο ψηλά, που πιθανόν ίσως από έλλειψη μεγαλύτερου επαγγελματισμού, παράδειγμα δεν ήταν επαγγελματισμός σαν αυτόν του Ρουπακιά, να μην έχουμε σήμερα κάποιο νεκρό στην Φαβέλα.

Ελ. Τομπατζόγλου: Όχι θεωρώ ότι δεν υπήρχε έλλειψη επαγγελματισμού, ειλικρινά. Κι αυτό προκύπτει από το εξής, όλα τα χτυπήματα είναι από τους ώμους και πάνω. Με δεδομένο που επικρατούσε αυτός ο πανικός, θεωρώ ότι απαιτείται τεράστια ψυχραιμία και σίγουρα αν όχι προπόνηση σε τεχνητές συνθήκες,

έτσι; θα πρέπει δηλαδή, αυτό το πράγμα να το έχεις ξανακάνει για να καταφέρεις να χτυπήσεις 6 άτομα, όλα στο κεφάλι. Γιατί μην ξεχνάτε, μετά από λίγο άναψαν και τους πυρσούς. Υπήρχε δηλαδή και μια σχετική έτσι θολούρα στο χώρο και...

Ν. Ιωάννου: Καπνός που δεν μπορούσες να δεις.

Ελ. Τομπατζόγλου: Ναι, παρόλα αυτά το πετυχαίνανε. Δηλαδή, ήταν νομίζω ξεκάθαρο ότι ήξεραν πως θα το κάνουν.

Ν. Ιωάννου: Κι εκπαιδευμένοι γι' αυτό το σκοπό, κατά κάποιο τρόπο.

Ελ. Τομπατζόγλου: Ναι, μα η ταχύτητα ήταν εκπληκτική. Ο τρόπος που μπήκαν, ο τρόπος που έφυγαν. Αυτά τα πράγματα δεν μπορεί να τα κάνει άνθρωπος που δεν τα έχει ξανακάνει ή που δεν του έχουν δείξει πως να τα κάνει.

Ν. Ιωάννου: Μάλιστα, άρα μιλάμε για μια καθαρά δολοφονική επίθεση, από τύχη δεν έχουμε θύματα αυτή τη φορά, την περασμένη Κυριακή, τις 25 Φλεβάρη, το απόγευμα στον ελεύθερο κοινωνικό χώρο Φαβέλα. Από τύχη λοιπόν, δεν έχουμε θύματα εκεί.

Πώς να το δούμε λίγο τώρα, να το συζητήσουμε. Πρόκειται μήπως για πράξη απόγνωσης της ηγεσίας της Χρυσής Αυγής, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει και η Αντιεξουσιαστική Κίνηση στην ανακοίνωσή της; Απόγνωση γιατί γνωρίζουμε για μια, τουλάχιστον τον τελευταίο χρόνο, πολύ μεγάλη αντιφασιστική δραστηριότητα στον Πειραιά και συρρίκνωση κατά κάποιο τρόπο, τουλάχιστον από το δημόσιο χώρο, γραφεία και τα λοιπά, της Χρυσής Αυγής.

Βλέπουμε και πάλι ότι η κομματική δραστηριότητα αυτής της εγκληματικής οργάνωσης, πράγματι δείχνει να συρρικνώνεται. Μαθαίνουμε ότι γραφεία τους κλείνουν το ένα μετά το άλλο. Στον Πειραιά και αλλού, όμως. Δεν κατόρθωσαν, όπως θυμόμαστε να κάνουν την φιέστα των εγκαινίων τους, όπως θα ήθελαν αυτοί τελοσπάντων. Έγινε μια μεγάλη εκεί, αντιφασιστική εκδήλωση που το απέτρεψε αυτό. Επιπλέον, ο αντιφασιστικός Σεπτέμβρης του

2017, που διοργάνωσε το Κοινωνικό Αντιφασιστικό Μέτωπο και η μεγάλη διαδήλωση στον Πειραιά, τότε έβαλε κατά κάποιο τρόπο την Χρυσή Αυγή, στην γωνία, όσο αφορά τον δημόσιο χώρο. Εκεί που οι άνθρωποι συναναστρέφονται, μιλάνε, συζητούν στον κοινωνικό δημόσιο χώρο δηλαδή. Το μόνο που τους απομένει ίσως είναι το κοινοβούλιο και οι δημοσκοπήσεις.

Έτσι αυτή την εντύπωση έχω εγώ και ότι πρόκειται ίσως για πράξη πολιτικής απόγνωσης της ηγεσίας, η οποία εκφράζεται βεβαίως με ένα τόσο βίαιο τρόπο, με ένα τόσο θανατηφόρο τρόπο, όπως αυτόν που είδαμε στην Φαβέλα την περασμένη Κυριακή.

Χρήστο, πώς το βλέπεις εσύ αυτό;

Χρήστος : Το συγκεκριμένο γεγονός;

Ν. Ιωάννου : Πώς την βλέπεις την επίθεση αυτή, που για πρώτη φορά την έχουμε στην Φαβέλα. Είχαμε κι άλλες αλλά μία τέτοια δολοφονική επίθεση είχαμε πρώτη φορά. Τι συμβαίνει με την Χρυσή Αυγή, σε τι επίπεδο περνάει πλέον;

Χρήστος: Κοίτα να δεις Νίκο, η δική μου η εκτίμηση και ενδεχομένως κι αρκετών από εμάς, είναι ότι πρόκειται για μία κίνηση, η οποία ναι μεν επιχειρησιακά άγγιξε το πικ της δράσης, που μπορεί αυτή τη στιγμή να έχει η Χρυσή Αυγή, τουλάχιστον του Πειραιά, γιατί γι' αυτήν μπορούμε να μιλήσουμε πλήρη ασφάλεια αλλά πρόκειται για μία σπασμωδική κίνηση, αυτή είναι τουλάχιστον η ερμηνεία, που έχουμε δώσει εμείς. Είναι σε μία φάση, όπως πολύ σωστά περιέγραψες, που πιέζονται από παντού, αλλάζουνε διαρκώς οι ισορροπίες και τον τελευταίο ένα χρόνο ειδικά έχουν αλλάξει με πολύ "βίαιο" τρόπο γι' αυτούς. Από εκεί που είχαν συνηθίσει να υπάρχει μία κανονικότητα, μία... τέλοσπαντων, είχανε χωθεί βαθιά, ας το πούμε έτσι, στην κοινωνία του Πειραιά, δημιουργώντας έτσι και την ψευδαίσθηση προς τα έξω, σε κόσμο που έλεγε ότι ο Πειραιάς είναι πόλη φασιστική κτλ.

Τώρα βλέπουν με τον χειρότερο γι' αυτούς τρόπο ότι δεν είναι έτσι. Έχουν αλλάξει τα πράγματα πάρα πολύ. Να προσθέσω ένα

πάρα πολύ μικρό παράδειγμα σε αυτό που είπες ότι για παράδειγμα, πέρα από την ακύρωση των εγκαινίων τους, πριν από τρεις εβδομάδες ή δύο, αν δεν κάνω λάθος, είχανε ανακοινωμένη την κοπή της πίτας με τον Νίκο Μιχαλολιάκο εδώ πέρα, τον ηγέτη τους και η οποία λίγες φορές έχει πραγματοποιηθεί..

Ν. Ιωάννου: Στα γραφεία τους, στη Χρυση Αυγή..

Χρήστος: Ναι, βεβαίως, στα γραφεία τους στον Πειραιά και λίγες μέρες πριν ανακοινωθεί, κατέβηκε από το site τους. Είναι σε μια κατάσταση πλέον που φέρνουν τον αρχηγό τους προκειμένου να συσπειρωθούν και δεν είναι καν σε θέση να το υποστηρίξουν αυτό το πράγμα με μια δημόσια ανακοίνωση.

Αυτό δείχνει πάρα πολλά. Έχουν αλλάξει τα πράγματα στον Πειραιά. Πρέπει να αντιληφθούμε ότι, πρώτα απ' όλα κάποτε όταν εννοούσαμε Πειραιά και την Χρυσή Αυγή στον Πειραιά, εννοούσαμε όλη την ευρεία περιοχή, η οποία έπιανε, Κορυδαλλό, Πέραμα, Σαλαμίνα, Νίκαια, όλες αυτές τις περιοχές. Πλέον τα γραφεία τους σε όλες αυτές τις περιοχές έχουν κλείσει και το μόνο που έχει απομείνει είναι να συσπειρωθούν 15-20 άτομα από όλες αυτές τις περιοχές στα γραφεία του Πειραιά, που είναι τα τελευταία και τα μόνα πλέον ανοιχτά.

Ν. Ιωάννου: Που πιθανόν να αποτελούν και το τάγμα εφόδου που εκστρατεύει κάθε φορά.

Χρήστος: Άρα ο στόχος πλέον είναι αυτονόητος, έτσι; Πάμε για να τελειώνουμε και με αυτά.

Ν. Ιωάννου: Μπράβο, εννοείς.. Θα φτάσουμε και σε αυτό, στη σημερινή διαδήλωση αλλά και γενικότερα στην αντιφασιστική δράση στον Πειραιά. Θα ήθελα να ρωτήσω..

Γιάννης: Νίκο;

Ν. Ιωάννου: Ναι, Γιάννη.

Γιάννης: Προτού ρωτήσεις κάτι., γιατί εδώ η φίλη μας η Τζένη στο chat.. να μας απαντήσουν τα παιδιά από την Φαβέλα, ρωτάνε

πώς αντέδρασε εκεί η κοινωνία του Πειραιά και όλο αυτό που έγινε στη Φαβέλα, πώς το είδανε. Αν τα παιδιά δηλαδή με την εκεί τοπική κοινότητα είχανε κάποιο feed back, ας πούμε για την επίθεση.

Ν. Ιωάννου: Το feed back λοιπόν από την κοινωνία του Πειραιά, την τοπική της γειτονιάς ή και γενικότερα με αυτή την επίθεση.

Χρήστος: Λοιπόν πρώτα απ' όλα, αφενός εκ μέρους του χώρου, θα ήθελα να ευχαριστήσουμε, νομίζω ότι ίσως έπρεπε να είχαμε ξεκινήσει με αυτό ενδεχομένως, όλον τον κόσμο είτε ατομικά είτε συλλογικότητες κι όχι μόνο από την κοινωνία του Πειραιά για τις πρωτοφανείς εκφράσεις στήριξης και τα πρωτοφανή κύματα αλληλεγγύης τα οποία έχουμε δεχθεί σε κάθε επίπεδο, ενδεικτικά να αναφέρω ότι κάθε μέρα ανακαλύπτουμε και καινούργιες ανακοινώσεις, καινούργια κείμενα στήριξης και αλληλεγγύης. Εχθές το βράδυ για παράδειγμα όταν ήμασταν στην Φαβέλα μετά το πέρας της αφισοκόλληση που κάναμε, ενημερωθήκαμε για ένα κείμενο από κάποια συλλογικότητα από την Βραζιλία, το οποίο αναφερόταν σε εμάς.

Στα της τοπικής κοινωνίας τώρα, η τοπική κοινωνία του Πειραιά, όπως γενικότερα η κοινωνία του 2018, δυστυχώς σε μεγάλο βαθμό διακατέχεται από ένα σύνδρομο ιδιώτευσης, να το πω έτσι. Παρ'όλα αυτά όμως η στήριξη την οποία δεχθήκαμε ακόμα και από μία κοινωνία, η οποία φαινομενικά μέχρι τώρα σε κάποια κομμάτια της μας αγνοούσε, δεν ήταν ότι μας αντιπαθούσε ούτε ότι μας αγκάλιαζε. Δηλαδή μιλάω για τους ηλικιωμένους του Πειραιά, μιλάω για άτομα τα οποία μέχρι τώρα δεν είχαμε καταφέρει να προσεγγίσουμε. Και είναι πρωτοφανής η στήριξή τους. Ότι βλέπουμε ανθρώπους στο δρόμο, οι οποίοι έρχονται και μας λένε τι μπλέκεται με αυτούς, αφού είναι δολοφόνοι, το ξέρουμε. Αρχίζει πλέον και ακούγεται στον Πειραιά αυτό το πράγμα ότι οι άνθρωποι αυτοί είναι δολοφόνοι, είναι εγκληματίες. Είναι πάρα πολύ σημαντικό αυτό το πράγμα.

Ν. Ιωάννου: Απ' ότι θυμάμαι όμως και σε μια προηγούμενη επίθεση των φασιστών της Χρυσής Αυγής, όπου είχε πάρει και

φωτιά, ένας γείτονας έσβησε τη φωτιά, από την γειτονιά κάλεσαν την πυροσβεστική. Εκεί υπάρχει μια σχετική αλληλεγγύη.

Χρήστος: Βεβαίως. Η σχέση με τη γειτονιά γενικότερα είναι αρκετά ομαλή. Πέρασε προφανώς στην αρχή από κάποιες διακυμάνσεις. Είδανε και οι γείτονες κάποια, ας μη γελιόμαστε, πρωτόγνωρα πράγματα για την περιοχή τους.

Ν. Ιωάννου: Έπαθαν ένα σοκ από αυτή..τη βία..

Χρήστος: Εννοείται, μαζί με το κομμάτι των επιθέσεων αλλά είναι πάρα πολύ σημαντικό ότι μέσα σε λιγότερο από ένα χρόνο που λειτουργεί η Φαβέλα, έχουμε ήδη καταφέρει στην γειτονιά μας να έχουμε χτίσει μια προσωπική σχέση με ανθρώπους κι αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό, γιατί αντιπαρατίθεται και σε αυτό, το κομμάτι της ιδιώτευσης που προανέφερα..

Ν. Ιωάννου: Και να περιγράψουμε λίγο αυτή τη γειτονιά, αυτούς τους ανθρώπους που ανάμεσά τους ζείτε εκεί στην πραγματικότητα, στο Μικρολίμανο του Πειραιά. Είναι στη Ναυάρχου Βότση, είναι παλιά προσφυγικά σπίτια ακόμα και το οίκημα αυτό που στεγάζεται η Φαβέλα, είναι παλιό προσφυγικό σπίτι, ε;

Χρήστος: Ναι, τα οποία μπορούν να πούμε ουσιαστικά ότι κουβαλάνε την ιστορία του Πειραιά, την οποία αυτή την ιστορία, θέλουμε κι εμείς να μεταφέρουμε. Δεν μπορεί παρά να είναι αντιφασιστική.

Ν. Ιωάννου: Άνθρωποι από διαφορετικά σημεία, διαφορετικοί άνθρωποι.

Χρήστος: Είναι άνθρωποι των κατώτερων κοινωνικών στρωμάτων. Δεν μπορεί παρά να είναι αντιφασιστική λοιπόν.

Ν. Ιωάννου: Ωραία, ευχάριστο αυτό. Το feed back από την πειραιώτικη κοινωνία, τουλάχιστον αυτής της περιοχής.

Θα ήθελα να ρωτήσω λοιπόν τώρα την Ελευθερία κάτι, που συνεχώς το έχω στο μυαλό μου. Το πως, γιατί γνωριζόμαστε, είμαστε

σύντροφοι, ε; Συναντιόμαστε σε κοινές δράσεις πολύ συχνά. Πώς αισθάνεσαι Ελευθερία, από αυτή την πραγματικά, έτσι βίαιη επίθεση, τρομερά βίαιη επίθεση απέναντί σου. Αισθάνεσαι τρόμο, αισθάνεσαι οργή, σε έχει καταβάλλει; Το σθένος έχει καταβληθεί, αισθάνεσαι πιο δυνατή;

Ελ. Τομπατζόγλου: Κοίταξε υπάρχει μία σωματική κούραση, η οποία αντιλαμβάνεστε όλοι ότι είναι εύλογη γιατί πέραν της πρώτης μέρας με την νοσηλεία μου και κάποιων εξετάσεων που έπρεπε να κάνω, θεώρησα καλό παρότι μου είχαν δοθεί συστάσεις να μείνω σπίτι, να μην αφήσω τα υπόλοιπα μέλη της συνέλευσης μόνα τους, γιατί αντίστοιχα κι αυτά ήθελαν μία στήριξη α μη τι άλλο ψυχολογική. Θέλαμε να περάσουμε ένα μήνυμα στον κόσμο ότι δεν υπάρχει λόγος να φοβάται κανένας, διότι ουσιαστικά η αδιαφορία είναι αυτή που επιτρέπει στους φασίστες να προβαίνουν σε τέτοιες πράξεις. Το γεγονός ότι βρεθήκαμε όλοι εκεί και βρέθηκε και κόσμος, που όπως περιέγραψε ο Χρήστος, που ήταν παρών δίπλα μας, θεωρώ ότι πέρασε το μεγαλύτερο μήνυμα που θα μπορούσε ποτέ να περάσει. Δηλαδή το "καλό" αυτής τη επίθεσης είναι ακριβώς αυτό ότι δηλαδή σταθήκαμε όλοι απέναντί τους και δείξαμε ότι δεν φοβόμαστε.

Προφανώς τουλάχιστον προσωπικά λέω ευτυχώς έτσι, που δεν υπήρχε κάτι χειρότερο γιατί ήτα θέμα πραγματικά εκατοστών, όπως μου είπε ο γιατρός. Αλλά από εκεί και πέρα..

Ν. Ιωάννου: Δηλαδή κάπως λίγο πιο αριστερά ή δεξιά αν ήταν το τραύμα

Ελ. Τομπατζόγλου: Λίγο πιο δεξιά, ναι και στο σημείο που είναι, αν ήταν λίγο πιο βαθύ αλλά λίγο πιο δεξιά και με τη μορφή που είχε θα .. ναι, δεν μπορώ να φανταστώ.

Ν. Ιωάννου: Θα είχαμε θέμα.

Ελ. Τομπατζόγλου: Πιθανότατα δεν θα μιλάγαμε δηλαδή αυτή τη στιγμή.

Από εκεί και πέρα το ζήτημα είναι ότι ακριβώς επειδή εκτός από

μέλος της Φαβέλας έχω κι έναν άλλο ρόλο στη δίκη, ως συνήγορος πολιτικής αγωγής. Αντίστοιχα κι εκεί σήμερα πήγα κανονικά. Προσπάθησα να κάνω τη δουλειά μου παρά και την κούραση και την ψυχολογική μου επιβάρυνση και θα συνεχίσω να το κάνω μέχρι τέλους. Δηλαδή φόβο, δεν νιώθω σε καμία περίπτωση.

Ν. Ιωάννου: Πώς βλέπεις, μήπως μπορεί να έχει κάποια σχέση, βλέπεις στο επίπεδο το δικαστικό, της δικαιοσύνης τη Χρυσή Αυγή σε ποιο σημείο βρισκόμαστε τώρα, στριμώχνεται και μπορεί να αντιδράει σαν πληγωμένο θηρίο; Όχι, συμβαίνει κάτι άλλο;

Ελ. Τομπατζόγλου: Η δική μου εκτίμηση είναι η εξής. Προφανώς με το 2013 και την άσκηση των διώξεων όλοι είχαμε παρατηρήσει ότι τα τάγματα εφόδου είχαν αποσυρθεί από το δρόμο, υπήρχε δηλαδή μία περίοδος σχετικής ηρεμίας. Με δεδομένο τώρα τις συγκυρίες, τους έχει δοθεί ένα πλεονέκτημα, το οποίο προσπαθούν να χρησιμοποιήσουν υπέρ τους, όπως για παράδειγμα το μακεδονικό θέμα και τα σχετικά, από τα οποία προσπαθούν να αντλήσουν κατά βάση ψήφους, στα πλαίσια της μετατροπής τους τουλάχιστον σε επίπεδο ηγεσίας, σε δήθεν σοβαρό κόμμα, τη σοβαρή Χρυσή Αυγή που πάρα πολλοί είχαν, ας πούμε κατά κάποιο τρόπο ευαγγελιστεί, έρχονται σε αντίθεση με αυτό που πραγματικά είναι η ίδια η φύση της οργάνωσης και ο κόσμος που τους ακολουθεί.

Δηλαδή ο μέσος χρυσαυγίτης, το τάγμα εφόδου δεν είναι δυνατόν να αποδεχθεί μία ηγεσία με κοστούμια. Αυτό είναι ξεκάθαρο.

Θεωρώ ότι τουλάχιστον στο επίπεδο που έχω δει το πως λειτουργεί η συγκεκριμένη οργάνωση μέσα από την δίκη αλλά και από τη γνώση που είχα από το παρελθόν, ακριβώς επειδή το κομμάτι της βίας είναι συνυφασμένο με τον τρόπο δράσης της, δηλαδή ουσιαστικά είναι αυτοσκοπός. Δεν είναι μέσο επίτευξης πραγμάτων, είναι αυτοσκοπός. Δεν θεωρώ ότι οι άνθρωποι, οι οποίοι είναι τόσα χρόνια στη Χρυσή Αυγή κι είναι αρκετοί άνθρωποι, που ήταν και στο δρόμο πάρα πολλά χρόνια δημιουργώντας αντίστοιχα ζητήματα, θα αρκεστούν σε μία σοβαρή Χρυσή Αυγή, η οποία απλώς θα έχει μία κοινοβουλευτική παρουσία

και ένα λόγο, όταν αυτός ο λόγος δεν έχει αντίκρισμα στο δρόμο.

Ν. Ιωάννου: Θρέφεται κατά κάποιο τρόπο η Χρυσή Αυγή από την άσκηση βίας

Ελ. Τομπατζόγλου: Μα είναι το βασικό της στοιχείο.

Ν. Ιωάννου: Είναι το βασικό της στοιχείο.

Ελ. Τομπατζόγλου: Δεν μιλάμε για μία απλώς ακροδεξιά οργάνωση, όπως για παράδειγμα, με ρητορική, όπως ήταν το ΛΑΟΣ στο παρελθόν, που προφανώς δεν έχει καμία απολύτως σχέση. Δεν μιλάμε δηλαδή για μία οργάνωση που αρκείται στα λόγια. Γιατί ουσιαστικά αρκούμενη στα λόγια αυτοαναιρείται όσον αφορά τον πραγματικό της χαρακτήρα.

Εγώ θεωρώ λοιπό ότι υπάρχει μία εσωτερική σύγκρουση. Προφανώς η ηγεσία θέλει να κρατήσει και τις έδρες τις βουλευτικές, προφανώς θέλει να έχει παρουσία στο κοινοβούλιο αλλά δεν θέλει να χάσει και τον κόσμο της. Ο μόνος τρόπος λοιπόν για να μην χάσει τον κόσμο της και να μην χάσει και την κοινοβουλευτική εκπροσώπηση, είναι ακριβώς αυτός. Χτυπήματα τα οποία μετά διαψεύδει. Δείχνει την ισχύ της στους ανθρώπους με τα τάγματα εφόδου και ούτω καθεξής.

Ν. Ιωάννου: Πού πρέπει να το δούνε, ναι.

Χρήστο εσύ πώς βλέπεις, είδαμε μια ανακοίνωση της Φαβέλας, όσο αφορά την σημερινή διαδήλωση, που να θυμήσουμε είναι στις 6 το απόγευμα, που είναι, Χρήστο;

Χρήστος: Στην πλ. Καραϊσκάκη, δίπλα στον ηλεκτρικό του Πειραιά, όπως βγαίνεις, είναι ένα λεπτό περπάτημα με τα πόδια.

Ν. Ιωάννου: Εκεί λοιπόν είναι σήμερα η μεγάλη αντιφασιστική διαδήλωση, συγκέντρωση. Ξεκινάει δηλαδή εκεί στην πλ. Καραϊσκάκη, έτσι;

Χρήστος: Η οποία, Νίκο να προσθέσουμε μια ενημέρωση της

τελευταίας στιγμής, που ανεβάσαμε και στη σελίδα μας ότι θα ολοκληρωθεί κιόλας εκεί. Οπότε όποιος σκοπεύει να έρθει με το όχημά του μπορεί να το παρκάρει εκεί πέρα και θα επιστρέψει μετά η πορεία μετά το πέρας της στο ίδιο ακριβώς σημείο για να αποχωρήσει, αντίστοιχα όσοι έρθουν με ηλεκτρικό, γιατί είναι δίπλα.

Ν. Ιωάννου: Πολύ καλή αυτή η ενημέρωση, γιατί κάποιοι μαζεύονται όταν ακούν διαδήλωση στον Πειραιά, πώς θα πάω, πώς θα φύγω, που θα βάλω το αμάξι, θα είναι μακριά κι όλο αυτό. Πολύ καλή λοιπόν, εδώ η σημείωση του Χρήστου.

Λοιπόν είδαμε μία ανακοίνωση της Φαβέλας, όπου λέει ότι ναι είναι μία μεγάλη αντιφασιστική διαδήλωση αλλά να προσέξουν πώς θα έρθουν και με τι διάθεση, ένα κάρο κόσμος, ο οποίος υπερασπίστηκε πρόσφατα τα εθνικιστικά συλλαλητήρια. Έχοντας στο μυαλό μας, πιστεύω αυτή η ανακοίνωση κάνει αυτή τη σημείωση, έχοντας στο μυαλό μας ότι αυτά τα εθνικιστικά συλλαλητήρια, όπως είπε και η Ελευθερία πριν, έχουν δημιουργήσει μία αναστάτωση, μια έξαρση στην ίδια την Χρυσή Αυγή, την ανεβάζουν κατά κάποιο τρόπο. Δηλαδή νομιμοποιούν τον εθνικό πατριωτισμό τους, κατά κάποιο τρόπο. Προσπαθούν κάποιοι να αθώσουν τον εθνικισμό μιλώντας για πατριωτισμό. Ο πατριωτισμός όμως είναι εθνικός πατριωτισμός και δεν οδηγεί πουθενά αλλού εκτός από τον ναζισμό. Τι λες Χρήστο, γι' αυτή την ανακοίνωση της Φαβέλας;

Χρήστος: Λοιπόν Νίκο, η άποψή μου η προσωπική, θεωρώντας ότι εκφράζω και τη συλλογική μέσω αυτής της ανακοίνωσης που βγάλαμε είναι ότι μέσα από αυτά τα συλλαλητήρια, αφενός δόθηκε το φιλί της ζωής σε πρώτο βαθμό στην Χρυσή Αυγή και σε άλλα ακροδεξιά μορφώματα από το πουθενά πραγματικά. Ας σκεφτούμε λίγο, ας πάμε, ας γυρίσουμε το χρόνο 2 μήνες πίσω και να θυμηθούμε λίγο ποια ήταν η θέση της Χρυσής Αυγής στην δημόσια σφαίρα, στην πολιτική επικαιρότητα. Δεν ήταν πουθενά, το μόνο που υπήρχε ήταν η πίεση της οποίας ασκούσαν από όλα τα ανοιχτά μέτωπα, τα οποία είχε, όπως είναι η δίκη, όπως είναι το κλείσιμο των γραφείων τους, όπως είναι οι αποχωρήσεις των

στελεχών της, όπως είναι όλα αυτά τα πράγματα. Και ξαφνικά, προκύπτει το θέμα με το μακεδονικό και ήταν ένα εκπληκτικό φιλί της ζωής, ήταν ένα τρομερό δώρο προς τους εθνικιστές και τους ναζιστές της Χρυσής Αυγής, τους ναζιστές δηλαδή, όχι εθνικιστές αλλά τελοσπάντων λεπτές οι διαφορές. Ενδεχομένως..ας μην αναλωθούμε σε αυτό αυτή τη στιγμή.

Τώρα από εκεί και πέρα όσο αφορά τα συλλαλητήρια αυτά η θέση μας εμάς είναι σαφής. Θεωρούμε ότι όλοι αυτοί κατά κύριο λόγο αριστεροί, επειδή επιλέγουν ουσιαστικά να ψαρέψουν σε θολά νερά, με ψηφαλάκια και προκειμένου να εξασφαλίσουν κάπως την πολιτική τους βιωσιμότητα πηγαίνουν όπου μπατάρει η βάρκα, που δεν καταδίκασαν λοιπόν αυτά τα συλλαλητήρια.

Ν. Ιωάννου: Ή τα καταδίκασαν με αστερίσκους, ακριβώς όπως ...

Χρήστος: Πάρα πολύ σωστά. Ή τα καταδίκασαν με αστερίσκους αφήνοντας όμως μία πόρτα ανοιχτή για όλους αυτούς, που θα θελήσουν να τους ψηφίσουν κάποτε και θα αποτελούν εν δυνάμει ψηφοφόρους. Εμείς θεωρούμε ότι αυτό το πράγμα, δεν έδωσε απλώς το φιλί της ζωής αλλά ουσιαστικά ανοίγουν τον δρόμο για μία και περαιτέρω κοινωνική νομιμοποίηση αυτών των πρακτικών. Είδαμε πάρα πολύ καλά όλοι τι συνέβη στην Θεσσαλονίκη. Πώς φασίστες έκαψαν μια κατάληψη και πήγαν να επιτεθούν στο Σχολείο, στον ΕΚΧ Σχολείο.

Ν. Ιωάννου: Φασίστες που συμμετείχαν την ίδια ώρα στο εθνικιστικό συλλαλητήριο.

Χρήστος: Ακριβώς, δίπλα από τους αστυνομικούς, παράλληλα με το υπόλοιπο συλλαλητήριο και δεν άνοιξε ρουθούνι. Και βλέπουμε τώρα εδώ πέρα, πως βγαίνει ο Μίκης Θεοδωράκης και λέει για το πως αγαπάνε την πατρίδα, απλώς κάπως εριστικά μάλλον. Από ότι φαίνεται αυτή η κυριακάτικη επίθεση στην Φαβέλα εντάσσεται στα πλαίσια αυτής της εριστικής αγάπης. Ήρθε η ώρα λοιπόν ο καθένας να αναλογιστεί τις ευθύνες του και να δούμε ποια είναι αυτή η εριστική αγάπη. Γιατί για εμάς είναι μια εριστική αγάπη, η οποία είναι με λοστάρια σε κεφάλια και με πυρσούς σε

πρόσωπα, ναι αυτό είναι φασισμός, τελεία. Δεν διαπραγματευόμαστε, δεν μπορούμε να συνδιαλλαγούμε με αυτό το πράγμα και απαιτούμε μία κοινωνία που να είναι ξεκάθαρη σε αυτό το θέμα και όχι να του κλείνει το μάτι.

Ν. Ιωάννου: Ακριβώς Χρήστο, πολύ ωραία μας το είπες. Γιάννη, τώρα με αυτό που είπε ο Χρήστος και η Ελευθερία σε σχέση με τα συλλαλητήρια και την νομιμοποίηση της Χρυσής Αυγής, μαζί θυμάσαι κάναμε περατζάδα το συλλαλητήριο το εθνικιστικό και είχαμε εκεί φύλακες, ομάδες της Χρυσής Αυγής, πόσο εύκολα συμπεριφέρονταν σε σχέση με τον κόσμο εκεί, σαν να ήταν στο γήπεδό τους κανονικά.

Γιάννης: Αυτό που εξέλαβα κι εγώ από την επίσκεψη του συλλαλητηρίου, σαν σκάουτερ, ας το πούμε κάπως.

Ν. Ιωάννου: Κατάσκοποι.

Γιάννης: Κατάσκοποι, ναι. Είδαμε όλο το κιτς, κατ' εμένα που επικρατεί και το χαμηλό επίπεδο ανθρώπων. Δηλαδή, εγώ περπατούσα εκεί μέσα κι ένιωθα ασφυκτικά μέσα εκεί πέρα. Δεν μπορούσα καν..

Ν. Ιωάννου: Θυμάμαι που έλεγες, Νίκο με πιάνει η καρδιά μου. Το στήθος μου.

Γιάννης: Ναι, με πιάνει η καρδιά μου και πως ας πούμε, διάφορες ομάδες, γι' αυτή τη μεριά των αριστερών, που λέμε πώς στην ουσία νομιμοποίησαν όλο τον κόσμο εκεί πέρα και δη τους χρυσαυγίτες, που ήταν μαζεμένοι και ήξεραν πολύ καλά οι ίδιοι αυτοί που καλούσαν και ο Μίκης ο Θεοδωράκης και οι άλλες αριστερές οργανώσεις ότι στα στενά, όπως τους είδαμε και στις στοές ήταν ομάδες χρυσαυγιτών και μάλιστα ακούγαμε ότι "πάμε να την πέσουμε στους άπλυτους" και "πάμε να τους τελειώνουμε" κτλ. Εγώ το άκουσα αυτό με τα αυτιά μου.

Εμένα αυτό, ας πούμε από τη μεριά των ανθρώπων, των αριστερών οργανώσεων με είχε εκνευρίσει πάρα πάρα πολύ, γιατί, αυτό που είπαμε πριν ότι τους νομιμοποίησαν και ήξεραν ότι τους

νομιμοποιούν.

Πάντως, Νίκο, αν δεν έχεις κάτι να πεις ήθελα να τονίσω ότι και την Δευτέρα που πήγα στη συνέλευση στον Πειραιά, που ήταν μαζική και είχε κόσμο και την επόμενη μέρα που κάναμε μία γύρα για αφισοκόλληση, αυτό που είδα και με χαροποιεί ιδιαίτερα είναι ότι τα παιδιά δεν φοβήθηκαν καθόλου και το τόνισε και η Ελευθερία στην συνέντευξη τύπου, που είπε ότι δεν θέλουμε να είμαστε θύματα, δεν είμαστε θύματα και παρόλο του τι έπαθαν και προσπαθώ να μπω στην ψυχολογία τους μετά από αυτή την επίθεση, παρόλο την επίθεση που δέχτηκαν, συσπειρώθηκαν και κοίταξαν κατάματα τους αντιπάλους, ας το πούμε έτσι. Κι αυτό που εξέλαβα εγώ είναι ότι δεν μάσησαν τα παιδιά, να το πούμε έτσι λαϊκά απέναντι σε αυτό. Κι ήθελα να ρωτήσω και την Ελευθερία και τον Χρήστο, αν αυτό που εξέλαβα εγώ, που είδα, αν όντως είναι έτσι. Αν, ας το πούμε έτσι σαν να σας συσπείρωσαν, αν σας δυνάμωσαν, ότι όντως δεν φοβηθήκατε.

Ελ. Τομπατζόγλου: Κοίταξε με δεδομένο τη σφοδρότητα της επίθεσης, αντιλαμβάνεσαι ότι αν πράγματι είχαμε φοβηθεί ή ότι δεν νιώθαμε συσπειρωμένοι δεν θα ήμασταν εκεί. Δηλαδή δεν είναι συναισθήματα που μπορείς να τα προσποιηθείς, όταν έχεις δεχθεί τέτοια επίθεση και είσαι σε μία άλφα κατάσταση πάρα πολύ άσχημη. Αυτό το πράγμα ήταν πηγαίο, ήταν αυθόρμητο και ήταν το μοναδικό συναίσθημα που επικράτησε σε όλους μας. Αυτό το πράγμα, ούτως ή άλλως είμαστε σαν συνέλευση πολύ δεμένοι. Αυτό το πράγμα έφερε κι άλλο κόσμο κοντά μας και θεωρώ ότι όσο δυσάρεστο και να είναι θα μας δώσει ώθηση για πάρα πολύ ωραία πράγματα στο μέλλον. Θα εδραιωθούμε, είμαι βέβαιη ότι θα εδραιωθούμε στον Πειραιά. Εξάλλου είμαστε και η μόνη συλλογικότητα μη κομματική, που έχει χώρο και στεγάζεται. Αυτός είναι και ο λόγος εξάλλου που δεχόμαστε επανειλημμένα χτυπήματα.

Ν. Ιωάννου: Και εκνευρίζει την Χρυσή Αυγή.

Γιάννης: Κι έναν χώρο που δημιουργεί, δεν είναι απλώς ένας χώρος.

Ν. Ιωάννου: Θα μιλήσουμε και γι' αυτό τώρα..

Ελ. Τομπατζόγλου: Που δημιουργεί, υπάρχει, δεν είναι κλειστός είναι πάρα πολλά.

Ν. Ιωάννου: Παράγει ένα κοινωνικό και πολιτικό λόγο

Γιάννης: Πάντως ένας φίλος εδώ λέει “respect”, που δεν φοβάστε αλλά ταυτόχρονα τονίζει λίγο και να υπάρχει και μία προσοχή.

Ν. Ιωάννου: Ο φόβος φυλάει τα έρμα, που λέει η παροιμία. Εγώ θα ήθελα να επαναλάβω εδώ ότι η κοινωνία μπορεί να απομονώνει την Χρυσή Αυγή και κάθε ναζιστικό μόρφωμα. Απομονώνει την Χρυσή Αυγή, η οποία αρκείται βέβαια στα σκοτάδια του λαϊκισμού, τα σκοτεινά και χαμηλά ένστικτα, που εκφράζονται στην εκλογική διαδικασία, δεν εκφράζονται όμως όπου ο δημόσιος χώρος έχει κοινωνικά χαρακτηριστικά και η Φαβέλα είναι ένας ελεύθερος κοινωνικός χώρος, ένας δημόσιος χώρος που έχει χαρακτηριστικά κοινωνικά και όχι μόνο δεν μπορεί να εκφραστεί ούτε καν η προσπάθεια για τρομοκρατία της Χρυσής Αυγής εκεί από ότι φαίνεται και όπως μας λένε εδώ οι σύντροφοι αλλά παράγει αυτός ο χώρος πολιτισμό στην πραγματικότητα, Χρήστο. Μέσα σε ένα χρόνο τώρα πραγματικά έχει δημιουργηθεί εκεί, έχει γεννηθεί εκεί ένας πολιτικός χρόνος τόσο πυκνός, που μας φαίνεται ότι ήταν από πάντα στην Ναυάρχου Βότση η Φαβέλα.

Χρήστος: Έτσι είναι Νίκο, η Φαβέλα τώρα μέσα στο Μάρτιο, 17 Μαρτίου κλείνει ένα χρόνο απ' όταν άνοιξε με την πρώτη της εκδήλωση, με εκείνο το διήμερο που είχαμε κάνει 17 Μαρτίου του 2017 και απλώς μέσα σε ένα χρόνο έχουν συμβεί τόσα πολλά πράγματα, τα οποία είναι πρωτόγνωρα κατ'εμάς τουλάχιστον, για την τοπική κοινωνία. Να αναφέρω ενδεικτικά κάποια πράγματα που έχουν συμβεί στην Φαβέλα, γι' όσους δεν ξέρουν να έχουν μια μικρή εικόνα.

Αυτό τον ένα χρόνο λοιπόν μέσα στην Φαβέλα έχουν πραγματοποιηθεί συλλογικές δράσεις, συλλογικές κουζίνες, θεατρικές παραστάσεις, πολιτικές εκδηλώσεις, βιβλιοπαρουσιάσεις, σεμινάρια, κύκλοι αυτομόρφωσης, ομάδες

χορού, μπαζάαρ βιβλίου, προβολές και διάφορες άλλες εξωστρεφές δράσεις, με σκοπό τον επαναπροσδιορισμό των κοινωνικών σχέσεων γενικότερα. Και είναι σίγουρα πολλά άλλα πράγματα που ξεχνάω, για παράδειγμα νομίζω δεν ανέφερα ομάδα φωτογραφίας, ομάδα video editing γενικά, οι οποίες ξεκίνησαν μία εβδομάδα τώρα πριν την επίθεση.

Ελ. Τομπατζόγλου: Βιβλιοθήκη, δεν θυμάμαι αν είπες.

Χρήστος: Ομάδα βιβλιοθήκης βεβαίως, μάθημα ισπανικών που είχαμε πέρυσι. Είναι πάρα πολλά πράγματα τα οποία έχουμε κάνει, σε συνδυασμό βέβαια με όλες αυτές τις πλούσιες πολιτικές εκδηλώσεις και τις βιβλιοπαρουσιάσεις που έχουμε φέρει, που είναι πάρα πολλές. Και θα κάνουμε ακόμα περισσότερα.

Γιάννης: Κι οι ανοιχτές συνελεύσεις.

Χρήστος: Σαφώς οι ανοιχτές συνελεύσεις, γενικότερα είναι ένας χώρος πολιτικής ζύμωσης, η Φαβέλα κι αυτό θέλουμε να είναι ουσιαστικά. Να είναι ένας αυτοδιαχειριζόμενος χώρος στον Πειραιά, ο οποίος έχει θέσει ως στόχο του να αποτελέσει ένα κόμβο ακηδεμόνευτης πολιτικής και πολιτιστικής έκφρασης για την τοπική κοινωνία. Αυτό είναι, αυτός είναι ο στόχος μας.

Ν. Ιωάννου: Κι ένα σημαντικό πράγμα που έγινε εκεί στη Φαβέλα, μια σημαντική πολιτική και κοινωνική δημιουργία, πιστεύω είναι το Κοινωνικό Αντιφασιστικό Μέτωπο, που εκεί έγιναν και οι πρώτες συνελεύσεις και νομίζω εκεί γίνονται και οι συνελεύσεις του. Που έδωσε μία νέα πραγματικά ώθηση στον αντιφασισμό συνολικά στον αστικό αυτό μεγάλο κόμβο, στην μητρόπολη της Αθήνας. Με την έννοια ότι αρχίζουμε να βλέπουμε τον αντιφασισμό όχι με όρους του πώς θα προφυλαχθούμε απλώς από την επίθεση των φασιστών, των νεοναζιστών της Χρυσής Αυγής αλλά ψάχνοντας τι είναι πραγματικά ο φασισμός, ερχόμενοι κάποιες φορές και κοντά στη γνωστή κουβέντα του Μάνου Χατζιδάκη, που έλεγε ότι “ο νεοναζισμός είναι εμείς κι εσείς”, όπως στη γνωστή παράσταση του Λουίτζι Πιραντέλλο. Ψάχνοντας να

δούμε τι είναι αυτό που παράγει ακόμα και σήμερα το νεοναζισμό, τι είναι αυτό που κάνει να δημιουργούνται άνθρωποι που έχουν τέτοιες αντιλήψεις, που βέβαια φυσικά δεν είναι κάτι τυχαίο, κάτι έτσι που έρχεται από τον ουρανό.

Λέει πάλι συγκεκριμένα ο Μάνος Χατζιδάκις “ο νεοναζισμός δεν είναι οι άλλοι, είναι οι μισητοί δολοφόνοι που βρίσκουν όμως κατανόηση από τις διωκτικές αρχές λόγω μιας περίεργης αλλά όχι ανεξήγητης συγγενικής ομοιότητας. Είναι εκείνοι που τους έχουν συνηθίσει οι αρχές και οι κυβερνήσεις σαν μια πολιτική προέκτασή τους ή σαν μια επιτρεπτή ανησυχία”. “Ο εθνικισμός..” λέει ο Χατζηδάκις, “..είναι κι αυτός νεοναζισμός. Τα κουρεμένα κεφάλια των στρατιωτών έστω και παρά τη θέλησή τους ευνοούν την έξοδο της σκέψης και της κρίσης, ώστε να υποτάσσονται και να γίνονται κατάλληλοι για την αποδοχή διαταγών και κατευθύνσεων προς κάποιο θάνατο δικό τους ή των άλλων”.

Κι εδώ βλέπουμε ότι η συζήτηση που είχαμε πριν, ο τρόπος που μας περιέγραψε κι όλα αυτά που μας περιέγραψε η Ελευθερία πως είναι πράγματα που είναι γνωστά, καταγεγραμμένα στην ιστορία.

Έχουμε, λοιπόν Χρήστο, τον κοινωνικό αντιφασισμό, τότε ξεκινάει, τότε ξεκίνησε ο κοινωνικός αντιφασισμός, το Κοινωνικό Αντιφασιστικό Μέτωπο, θυμάστε; Ελευθερία, τότε είχατε τις πρώτες συνελεύσεις, ήτανε πέρυσι τον Αύγουστο.

Ελ. Τομπατζόγλου: Τον Αύγουστο, τέλος Ιουλίου νομίζω, αρχές Αυγούστου ξεκινήσαμε. Η πρώτη δράση που αποφασίσαμε να κάνουμε και ήταν και πολύ επιτυχημένη ήταν η διοργάνωση της πορείας μνήμης στο Κερατσίνι, για την συμπλήρωση τεσσάρων χρόνων από την δολοφονία του Παύλου Φύσσα.

Ν. Ιωάννου: Που ήταν πραγματικά μια επιτυχημένη διαδήλωση, που είχε τελειώσει με μία μεγάλη συναυλία.

Ελ. Τομπατζόγλου: Κατέληγε ναι στη συναυλία που διοργάνωνε η οικογένεια και φίλοι του Παύλου. Ήταν μαζικότητα και παρά τις προσπάθειες ή τους φόβους κάποιων ότι στον Πειραιά δεν θα μπορούσε να συμβεί κάτι τέτοιο, καθώς είχαν ακουστεί και

διάφορα, να μεταφερθεί η πορεία πλέον στην Αθήνα για να αποκτήσει κεντρικοπολιτική δήθεν τελοσπάντων, βαρύτητα και τα σχετικά. Αυτό διαψεύστηκε περίτρανα.

Ν. Ιωάννου: Και βλέπουμε ίσα ίσα με τα τελευταία γεγονότα ότι πλέον εκεί παίζεται το παιχνίδι, στον Πειραιά.

Ελ. Τομπατζόγλου: Κοίταξε είναι το εξής ζήτημα, το οποίο μπορεί να μην μπορεί να το αντιληφθεί κάποιος που μένει εκτός περιφέρειας του Πειραιά. Αυτές οι γειτονιές χρειάζονται στήριξη. Τα πράγματα, η βαρύτητα θα πρέπει να πέσει στον Πειραιά. Προφανώς υπάρχουν κι άλλες περιοχές αλλά οι άλλες περιοχές, ευτυχώς έχουν καταφέρει με τους δικούς τους τρόπους κάπως να περιορίσουν τις δράσεις.

Το γεγονός ότι στον Πειραιά υπάρχει η τοπική του Πειραιά, η οποία να σημειώσουν για όσους δεν το ξέρουν είναι από τις πρώτες που υπήρχαν ποτέ. Δηλαδή εγώ την θυμάμαι από τότε που ήμουν στο σχολείο, δηλαδή μιλάμε για πάνω από 20 χρόνια. Δεν είναι μία τοπική που δημιουργήθηκε ενόψει της ανόδου της Χρυσής Αυγής, εκλογικά το 2012.

Ν. Ιωάννου: Υπήρχε από πριν.

Ελ. Τομπατζόγλου: Υπήρχε ναι, υπάρχει πάρα πολλά χρόνια. Πράγμα που σημαίνει ότι για εμένα είναι ο τελευταίος και ο πιο επικίνδυνος θύλακας. Γι' αυτό το λόγο θα πρέπει να αντιληφθεί το κίνημα ότι θα πρέπει να ρίξουμε αρκετό βάρος στην περιοχή του Πειραιά.

Ν. Ιωάννου: Η σημασία λοιπόν της σημερινής διαδήλωσης και παρότι η βροχή μας απειλεί, μας τα χαλάει, παρότι έχουμε την απειλή του βροχερού καιρού νομίζω ότι το κάλεσμα παραμένει το ίδιο κι ακόμα πιο πολύ σημαντικό στο να έχει ανταπόκριση και τώρα δηλαδή με τον καιρό, που μας τα χαλάει κάπως. "Η σημασία της σημερινής διαδήλωσης ξεπερνάει", λέει στην ανακοίνωσή της η Φαβέλα, "ξεπερνάει κάθε οργάνωση, κόμμα, κυβέρνηση. Πιάνοντας αυτή την κουβέντα νομίζω ότι και το κοινωνικό αντιφασιστικό μέτωπο έχει βάλει κάποιους τέτοιους όρους στην

συγκρότησή του κι γι' αυτό είχε και το αποτέλεσμα που είχε πέρυσι τον Σεπτέμβρη. Υπήρξε βέβαια και η υπόσχεση ότι δεν θα είναι ένας αντιφασιστικός Σεπτέμβρης απλώς αλλά θα είναι ένας κοινωνικός αντιφασισμός, ο οποίος θα διατρέχει όλο το χρόνο. Είχαμε εκδηλώσεις και τον υπόλοιπο χρόνο, Χρήστο. Και σε άλλο μέρη πέρα από τον Πειραιά.

Χρήστος: Ναι, και στην Πετρούπολη, αν θυμάμαι καλά και στην Αθήνα νομίζω είχε γίνει.

Ν. Ιωάννου: Και στην Πετρούπολη και στην Αθήνα. Και θα έπρεπε να τις προεκτείνουμε. Βέβαια μας συμβαίνουν αυτά που συμβαίνουν και επικεντρωνόμαστε ξανά και ξανά στον Πειραιά.

Γιάννης: Πάντως, ένας φίλος εδώ λέει και πιστεύω ότι έχει δίκιο ότι..

Ν. Ιωάννου: Εδώ, εννοείς στο chat, από το οποίο μας ενημερώνεις.

Γιάννης: Στο chat, ναι συγγνώμη. Ξέχασα να το πω, στο chat. Ότι η Φαβέλα έχει αλλάξει τους συσχετισμούς στον Πειραιά. Κι αυτό είναι κάτι που θέλω να σχολιάσουμε με τα παιδιά.

Χρήστος: Ευχαριστούμε τον φίλο, πρώτα πρώτα για τα καλά του λόγια.

Γιάννης: Θέλω να πω, θεωρείτε όντως ότι έχει αλλάξει η Φαβέλα τους συσχετισμούς στον Πειραιά;

Χρήστος: Εγώ θα ήθελα να πιαστώ από αυτό που είπαν ο Νίκος με την Ελευθερία, πριν από λίγα λεπτά, που ανέφερε η Ελευθερία ότι η τοπική του Πειραιά και τα γραφεία της είναι ο τελευταίος, ουσιαστικά θύλακας εκείνης της περιοχής και απάντησε ο Νίκος ότι έχει πολύ βαθιές ρίζες, ουσιαστικά. Είναι όμως πάρα πολύ σημαντικό να δούμε ότι όντως οι ρίζες είναι πάρα πολύ βαθιές, γιατί ο Πειραιάς, μην γελιόμαστε, είναι και μία περιοχή με μεγάλα συμφέροντα οικονομικά, γίνεται παιχνίδι

ατον Πειραιά. Όμως αυτές οι ρίζες είναι πλέον ξεκάθαρα αποδεδειγμένο ότι δεν είναι κοινωνικές ρίζες. Η Χρυσή Αυγή μπορεί να είναι πολύ βαθιά ριζωμένη στην κοινωνία τους Πειραιά αλλά δεν είναι κοινωνικά ριζωμένη.

Ο Πειραιάς είναι έτοιμος πλέον να την αποβάλλει. Η Χρυσή Αυγή είναι σαν ένας ιός, ο οποίος απλά έχει επιβληθεί σε αυτή την κοινωνία, γιατί κάποιοι είχαν την ανάγκη να τον φυτέψουν. Πλέον όμως, κι αυτό αποδεικνύεται από όλα τα κοινωνικά αντανakλαστικά, αυτό θα αποδειχθεί σήμερα στην πορεία με εμφανή τα κοινωνικά χαρακτηριστικά, τα οποία θελουμε να της προσδώσουμε, ότι δεν έχουν καμία κοινωνική απεύθυνση πλέον αυτοί οι άνθρωποι. Δεν μπορούν να σταθούν. Αυτό αποδεικνύεται από το οτιδήποτε λοιπόν, από το ότι ενώ θα έπρεπε να έχουν την μέγιστη συσπείρωση, καθώς έχουν μαζευτεί όλοι, από το Πέραμα, τη Σαλαμίνα, τον Κορυδαλλό, τη Νίκαια, έχουν κλείσει όλα τους τα γραφεία σε αυτές τις περιοχές και έχουν έρθει εδώ πέρα στον Πειραιά. Μιλάμε απλώς για μία ομάδα 15-20 ατόμων. Δεν έχουν κάποια κοινωνική γείωση και εκεί είναι, έτσι έχουμε καταφέρει να αλλάξουμε λοιπόν κάποια πράγματα. Γιατί αυτή την κοινωνική γείωση, που τους λείπει είναι αυτό ακριβώς που φέρουμε εμείς.

Ν. Ιωάννου: Είμαστε λοιπόν σε μία φάση που ο αντιφασισμός πάει να κουτουπώσει, κατα κάποιο τρόπο την Χρυσή Αυγή στον Πειραιά και η σημερινή διαδήλωση είναι ακόμη μια ευκαιρία γι' αυτό, μια ακόμα ευκαιρία για κοινωνικό χαστούκι. Και να τονίσουμε ότι τα χαστούκια από πλευράς κοινωνίας προς την Χρυσή Αυγή είναι κοινωνικά χαστούκια και όχι χαστούκια από αυτά που οι ίδιοι βάζουν σε δράση και ονειρεύονται..

Τι άλλο θα είχαμε να πούμε τελειώνοντας αυτήν εδώ την εκπομπή. Ναι, Γιάννη.

Γιάννης: Να σχολιάσω κάτι, Νίκο. Εγώ θεωρώ ότι από όσα έχουμε δει όλα αυτά τα χρόνια, ότι είναι υπόθεση της κοινωνίας και στα χέρια τα δικά μας και των κινημάτων να τελειώνουμε μια και καλή με τον φασισμό. Θεωρώ ότι είναι στα χέρια τα δικά μας και

οι αλλαγές και μεταβολές σε κοινωνικό επίπεδο πιστεύω ότι γίνονται, αρκεί να τις φανταστούμε. Να περάσω και λίγο στο φαντασιακό και να δανειστώ και μία φράση από το Χαράρη, επειδή βλέπουμε στην σημερινή κοινωνία, οι θεοί έχουν καταρρεύσει, όποιοι κι να είναι αυτοί. Και λέει ο Χαράρη: “Υπάρχει..” λέει, “..τίποτα πιο επικίνδυνο από δυσареστημένους και ανεύθυνος θεούς, που δεν ξέρουν τι θέλουν”. Και το ερώτημα που θέλω να θέσω εγώ είναι, τι θέλουμε να θέλουμε. Αυτό, τι θέλουμε να θέλουμε. Δηλαδή είναι στα χέρια τα δικά μας να τελειώνουμε με αυτό το φαινόμενο.

Ν. Ιωάννου: Τι θέλουμε λοιπόν από τη ζωή μας; Εμείς θα αποφασίσουμε τι θέλουμε από τη ζωή μας. Εμείς θα αποφασίσουμε πώς θα αντισταθούμε στον φασισμό. Αποφασίζουμε και το κάνουμε, αντιστεκόμαστε στον φασισμό.

Βέβαια, η δράση μας ίσως έχει δυο διαφορετικά πλατό που εξελίσσεται, να το πούμε έτσι κάπως σχηματικά. Το ένα είναι, θα μπορούσε να πει κάποιος πίεση, μια πίεση προς την πλευρά της συντεταγμένης πολιτείας, ας πούμε, της κυβέρνησης δηλαδή και του κράτους αλλά και την περίπτωση της δικαιοσύνης, έχει για παράδειγμα το σθένος η ελληνική δικαιοσύνη και η ελληνική πολιτεία, το ελληνικό κράτος να αντιμετωπίσει τον ναζισμό ή θα χρειαζόταν μια έξωθεν επέμβαση, μία απόβαση στη Νορμανδία, όπως έγινε στην περίπτωση του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Γιατί ο ναζισμός πήρε αυτή την μορφή, έκανε ένα παγκόσμιο πόλεμο και δεν μπόρεσε η Ευρώπη από μόνη της και είχαμε μία απόβαση από την Νορμανδία. Μπορεί σήμερα εδώ η ελληνική δικαιοσύνη και το ελληνικό κράτος να το αντιμετωπίσει; Μήπως δεν μπορεί; Μήπως πρέπει να πάρουμε υπόψη μας και τα λόγια του Χατζιδάκι και τη σχέση που υπάρχει. Γιατί έχουν λάθος αυτοί που πιστεύουν ότι η Χρυσή Αυγή είναι ένα αντισυστημικό κόμμα, το αντίθετο. Είναι ένα υπερσυστημικό κόμμα.

Γιάννης: Κι ήταν και σχόλιο στο chat. Είχε μια σχετική συζήτηση κατά πόσο είναι ή δεν είναι συστημικοί-αντισυστημικοί.

Ν. Ιωάννου: Ακριβώς αυτό πιστεύω εγώ και νομίζω όλοι μας εδώ ότι είναι η Χρυσή Αυγή κι όπως πολύ ωραία μας το περιέγραψε ο Χατζιδάκις που διαβάσαμε από το κείμενο του πριν, το απόσπασμα. Η Χρυσή Αυγή είναι ένα υπερσυστημικό κόμμα.

Κινδυνεύουμε από την υπερκρατικοποίηση και όχι από την αποκρατικοποίηση, η οποία αντικαθίσταται από την κοινωνικοποίηση βέβαιως και όχι μια αποκρατικοποίηση, όπου αντικαθίσταται από την κυριαρχία του οικονομισμού. Μην μας μπερδέψουν με τον φιλελευθερισμό.

Θα ήθελα μία τελευταία κουβέντα, γιατί έχουμε ακόμα 2-3 λεπτά, παιδιά. Μία τελευταία κουβέντα και από την Ελευθερία και από τον Χρήστο κλείνοντας την εκπομπή μας.

Ελ. Τομπατζόγλου: Τι να πω εγώ; Εγώ θέλω να πω αφενός ως προς το σημερινό ότι θεωρώ ότι θα είναι μαζικότατο. Η ανταπόκριση ήταν τεράστια. Ήρθαν άνθρωποι στη συνέλευση της Φαβέλας, την προηγούμενη Δευτέρα, που πολιτικά μπορεί να βρισκόμαστε σε τελείως διαφορετικά πλαίσια και συνεννοηθήκαμε άψογα. Πράγμα που σημαίνει ότι έγινε αντιληπτό σε όλους ότι αυτό το πράγμα είναι υπεράνω όλων μας. Γιατί θα μπορούσε να ήταν τα κεφάλια οποιουδήποτε άλλου αντιφασίστα, αυτό. Αυτό πρέπει να γίνει κατανοητό. Ότι ο φασισμός δεν στοχοποιεί ανθρώπους, στοχοποιεί ιδέες και δράσεις. Όποιος λοιπόν έχει αυτή τη δράση και τις ίδιες ιδέες με εμάς, θα μπορούσε να ήταν στόχος κι αυτό το πράγμα ένωσε τους πάντες και πιστεύω ότι σήμερα θα φανεί.

Ν. Ιωάννου: Ωραία, Χρήστο;

Χρήστος: Λοιπόν θέλω λίγο να πιαστώ, ένα λεπτάκι, από κάποια μηνύματα, τα ποία βλέπω στο chat, τα οποία μάλλον τα βλέπω λίγο απαισιόδοξα, βέβαια. Συζητάνε σχετικά με το τι συνέβη στα συλλαλητήρια και θα δούμε. Θέλω να υπενθυμίσω ότι στο συλλαλητήριο στην Αθήνα, δεν θεωρώ εγώ προσωπικά ότι το εθνικιστικό κίνημα, που δημιουργήθηκε, τα εθνικιστικά μορφώματα τελσοπάντων βγήκαν κερδισμένα. Εάν θυμάμαι καλά το τι συνέβη στα στενά των Εξαρχείων και σε ό,τι εξόρμηση

τελοσπάντων, σε όποια επίθεση προσπάθησαν να κάνουν, μάλλον το αντίθετο θα έλεγα.

Λοιπόν αντίστοιχα στον Πειραιά, το τελευταίο διάστημα, το παράδειγμα ας πούμε που ανέφερα, το ότι έφεραν ολόκληρο Μιχαλιάκο κι δεν κατάφεραν να έχουν ανακοινωμένη και δημόσια την εκδήλωσή τους μάλλον δείχνει μία άλλη κατεύθυνση. Οπότε λοιπόν πρέπει να είμαστε αισιόδοξοι. Νομίζω συμβαίνουν κινήσεις, οι οποίες είναι στη σωστή κατεύθυνση, πρέπει να έχουμε στο μυαλό μας ότι ο φασισμός, όπως πολύ σωστά είπε και η Ελευθερία είναι ο υπέρτατος εχθρός, είναι ο εχθρός της ανθρωπότητας, όπως θα μπορούσαμε να λέμε και η θανατοπολιτική του.

Γι' αυτό το λόγο, επίσης πρέπει να αντιληφθούμε ότι η μάχη με τον φασισμό οφείλει να είναι πολυεπίπεδη, δηλαδή και στο κοινωνικό πεδίο και στις δικαστικές αίθουσες ακόμα και στον δρόμο, στο πεζοδρόμιο, καθημερινά. Υπάρχουν εκφάνσεις του φασισμού σε κάθε μορφή της καθημερινότητάς μας και πρέπει να παλεύονται.

Κλείνοντας, θέλω να υπενθυμίσω ότι 6 η ώρα, είναι η συγκέντρωση στην πλατεία Καραϊσκάκη, καλούμε οποιονδήποτε θέλει να έρθει για μια πρωτόγνωρη αντιφασιστική συγκέντρωση για την κοινωνία του Πειραιά. Θεωρούμε ότι η μαζικότητά της θα είναι άνευ προηγουμένου για τα δεδομένα του Πειραιά.

Ν. Ιωάννου: Ωραία. Ευχαριστούμε πολύ την Ελευθερία Τομπατζόγλου, ευχαριστούμε πολύ τον Χρήστο από τη Φαβέλα.

Ήταν η ραδιοφωνική εκπομπή της Βαβυλωνίας, το ραδιόφωνο του The Press Project. Θα είμαστε ξανά μαζί την επόμενη Παρασκευή, 6 με 7 το απόγευμα.

Σας ευχαριστούμε πολύ, γεια σας.

ΤΕΛΟΣ ΕΚΠΟΜΠΗΣ

Το Άουσβιτς και οι Αναβιώσεις του Αντισημιτισμού

Σαν σήμερα, 15 Σεπτέμβρη του 1935, αποφασίζονται από τους Ναζί οι Νόμοι της Νυρεμβέργης. Με τους νόμους αυτούς οι εθνικοσοσιαλιστές έκτισαν την νομική βάση για τον αντισημιτισμό τους. Σήμερα ο αντισημιτισμός, παρά τη φαινομενική του ήττα, συνεχίζει να βρίσκει έδαφος σε Δεξιές αλλά και σε Αριστερές κρυψώνες... Παρακάτω το σχετικό κείμενο του **Νίκου Χριστόπουλου*** στο Περιοδικό Βαβυλωνία:

«Όσο είναι αληθές πως δύναται κανείς να κατανοήσει τον αντισημιτισμό μόνο μέσα από την κοινωνία μας, εξίσου αληθές φαίνεται πως η σημερινή κοινωνία μπορεί να κατανοηθεί επαρκώς μόνο μέσα από τον αντισημιτισμό»

Μαξ Χορκχάιμερ

Η έκταση που καταλαμβάνει στον κοινό νου ο συνωμοσιολογικός λόγος [1] αποδεικνύει την ισχύ της θέσης του Χορκχάιμερ και στη σημερινή κοινωνική συνθήκη. Γι' αυτό και η εναντίωση στον αντισημιτισμό αποτελεί βασικό στοιχείο της ελευθεριακής κριτικής και σίγουρα του αντιφασισμού, αφού ο αντισημιτισμός είναι δομικό κομμάτι του ναζισμού.

Κάθε αντιφασισμός χωρίς ρητή εναντίωση στον αντισημιτισμό είναι ελλειμματικός.

Στη σημερινή ελληνική πραγματικότητα, ο αναστοχασμός του Ολοκαυτώματος παραμένει επιτακτικός αλλά ακόμη δύσκολος. Δύσκολος, γιατί, ενώ τελευταία έχει ανοίξει μια συζήτηση, η διαχείριση της μνήμης όλα αυτά τα χρόνια ήταν λειψή, ενοχική και κατέληξε είτε στη μνημοκτονία, στη λήθη, είτε στις

φανφάρες των επετειακών εορτασμών της νίκης κατά του ναζισμού.

Η συλλογική μνήμη γαλουχήθηκε πάνω στη λογική της απώθησης του Ολοκαυτώματος ως γερμανικού φαινομένου και τη συνακόλουθη απώθηση της αλήθειας ότι ήταν ένα γέννημα του δυτικού πολιτισμού και ειδικότερα ότι υπάρχει και μια καθόλου ευχάριστη ελληνική ιστορία που συνδέεται με αυτό. Το βασικό στοιχείο που χαρακτηρίζει τις μεταπολεμικές συμπεριφορές απέναντι στο Ολοκαύτωμα είναι ότι ο αντισημιτικός νους δεν είχε νικηθεί πραγματικά, απλώς είχε μεταμορφωθεί και μεταλλαχθεί πάνω σε νέες θεματικές, με αποτέλεσμα ο αντισημιτισμός όχι απλώς να υφέρπει αλλά να αποικίζει τη σκέψη μεγάλου μέρους των σύγχρονων κοινωνιών.

Ακόμη και σήμερα, η δημόσια και η ιδιωτική σφαίρα κατακλύζονται από **αντιεβραϊκά στερεότυπα**, τα οποία λαμβάνουν τη μορφή εκκοσμικευμένων δοξασιών που υποστηρίζονται με ζήλο δήθεν, αποκαλύπτοντας τη ρίζα των σύγχρονων κακών. Γι' αυτό, ο αγώνας κατά του αντισημιτισμού είναι ένα κομβικό σημείο κατανόησης και κριτικής της υπάρχουσας κατάστασης. Μέσα στην πληθωρική κυκλοφορία εικόνων του Χίτλερ και την απερίσκεπτη χρήση των λέξεων «ναζισμός» και «φασισμός» για κάθε αναδυόμενο ή επιβαλλόμενο αυταρχισμό, το φαινόμενο του ναζισμού σχετικοποιείται και εκχυδαίζεται.

Όσο περισσότερο μιλάμε γι' αυτό, με αυτό τον τρόπο, τόσο περισσότερο το αποσιωπούμε. Για να σκεφτούμε όμως το Ολοκαύτωμα, αυτό που σημαίνει το Άουσβιτς, θα πρέπει, όπως έχει παρατηρηθεί, να προσπαθήσουμε να σκεφτούμε το αδιανόητα αντιανθρώπινο, το ασύλληπτο, χωρίς όμως να το αποϊστοριοποιούμε, αλλά εντάσσοντάς το στα όρια της ανθρώπινης κοινωνικής-ιστορικής δημιουργίας, η οποία μπορεί βέβαια να είναι και δημιουργία του αποτρόπαιου. Εδώ βρίσκεται η διαφορά και η μεγάλη δυσκολία της έκφρασης. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα θύματα του Ολοκαυτώματος, όσα προσπάθησαν να αναστοχαστούν αυτό που βίωσαν, ένοιωθαν σαν κάτι να χάνεται σε όλες τις εξηγήσεις οι οποίες περιείχαν αλήθειες βέβαια, όμως έμοιαζε ο πυρήνας της ιδιαιτερότητας του

Άουσβιτς (η «**οντολογική σφαγή**») τελικά να μην φωτίζεται, να μοιάζει αδύνατο να φωτιστεί.

Για να κατανοήσουμε γιατί η σκέψη για το Ολοκαύτωμα βασικά αντιπαρατίθεται με το ασύλληπτο, το αδιανόητο, και πώς αυτό το ασύλληπτο έγινε πραγματικότητα μέσα στον δυτικό-καπιταλιστικό πολιτισμό, θα παραθέσω μια άποψη του Μπακούνιν, ο οποίος ασκώντας κριτική στις εξουσιαστικές τάσεις της νεωτερικής επιστήμης και ενώ διαβλέπει τις κατευθύνσεις της, θεωρεί αδιανόητη την απολύτως απάνθρωπη εφαρμογή της:

«Αν και μπορούμε να είμαστε σχεδόν βέβαιοι ότι κανένας επιστήμονας δεν θα τολμούσε να μεταχειριστεί έναν άνθρωπο σήμερα όπως μεταχειρίζεται τα κουνέλια, παραμένει, μολαταύτα, ο φόβος ότι οι επιστήμονες ως σώμα μπορεί, αν τους επιτραπεί να το κάνουν, να υποβάλλουν ζωντανούς ανθρώπους σε επιστημονικά πειράματα, σίγουρα λιγότερο σκληρά αλλά όχι λιγότερο ολέθρια για τα ανθρώπινα θύματά τους». [2]

Ο Μπακούνιν για άλλη μια φορά αποδεικνύεται οξυδερκής στην ανάλυσή του προεικονίζοντας τις εξελίξεις. Το ασύλληπτο εμφανίζεται στη σκέψη του και μαζί και το ανθρώπινο όριο: «κανένας επιστήμονας δεν θα τολμούσε» λέει, γιατί εδώ βλέπει ένα όριο το οποίο χαράσσει το σύνορο της ανθρωπινότητας και το οποίο θεωρεί μάλλον αδύνατο να αγγιχθεί. Κι όμως, αυτό το όριο ξεπεράστηκε κατά πολύ στο Άουσβιτς με απαρρομοίαστο τρόπο, που το καθιστά μοναδικό στη ανθρώπινη ιστορία. Γι' αυτό, μια βασική στάση των φασιστών αλλά και όλων των αντισημιτών είναι η άρνηση της μοναδικότητας του ιστορικού φαινομένου που ονομάστηκε Ολοκαύτωμα, η **σχετικοποίησή** του.

Όμως, η ναζιστική εξοντωτική πολιτική δεν έχει όμοιό της, γιατί ρητός και ακραία αντιανθρώπινος στόχος της ήταν η βιολογική αναδιευθέτηση του ανθρώπινου είδους μέσω της ολικής εξολόθρευσης των περιττών «φυλών», στην κατώτατη βαθμίδα των οποίων κατατάσσονταν οι Εβραίοι και στους οποίους επικεντρώθηκε η ναζιστική μηχανή θανάτου με γραφειοκρατική επιμέλεια. Κηρύσσονται ένοχοι επειδή γεννήθηκαν Εβραίοι.

Για πρώτη φορά στην ιστορία διακηρύσσεται επίσημα η εξόντωση ενός λαού ως αυτοσκοπός που δεν εξυπηρετεί κανέναν εργαλειακό λόγο.

Αυτό που δεν χωράει ο ανθρώπινος νους, που όμως ο ανθρώπινος νους βρήκε τα ορθολογικά εργαλεία για να το κάνει και το έκανε πράξη.

Το Άουσβιτς δεν είναι απλά ένα στρατόπεδο συγκέντρωσης αλλά στρατόπεδο εξορθολογισμένης εξόντωσης και εκφράζει την απόλυτη έννοια του ρατσιστικού μίσους, την απόρριψη δηλαδή της ίδιας της ύπαρξης του άλλου, η οποία αρνείται ακόμη και τη μεταστροφή ή την υποδούλωσή του.

Όταν αναφερόμαστε στο Ολοκαύτωμα, σε αυτό που αντιπροσωπεύει το Ολοκαύτωμα, θα πρέπει επίσης να μνημονεύουμε και τη γενοκτονία των Ρομά/Σίντι, η οποία είναι ακόμη και σήμερα ξεχασμένη και είναι χρέος μας όχι μόνο να αποκαταστήσουμε τη μνήμη αλλά και να αντιταχθούμε στις σύγχρονες μορφές του αντιτισιγγανισμού. Οι ίδιοι την ονομάζουν *Porrajmos* (αφανισμός, η μεγάλη καταβρόχθιση, καταστροφή) ή *Samudaripen* (μαζική δολοφονία, όλοι νεκροί).

Το κυνήγι όμως που ξεκινάει με τους Εβραίους δεν σταματάει ποτέ σε αυτούς. Το ρατσιστικό μίσος εξολόθρεψε επίσης Σλάβους και Αφρικανούς, ομοφυλόφιλους, κομμουνιστές, σοσιαλιστές και αναρχικούς, αντιφασίστες, Μάρτυρες του Ιεχωβά, ΑμεΑ και αυτούς που οι ναζί όριζαν ως «ψυχικά ασθενείς». Υπάρχει όμως μια διαφορά η οποία δεν πρέπει να σχετικοποιείται, γιατί με αυτόν τον τρόπο αποκρύβεται η κεντρικότητα του αντισημιτισμού στη ναζιστική ιδεολογία: μόνο για τους Εβραίους εφάρμοσαν με εμμονική γραφειοκρατική λύσσα το σχέδιο που κατ' ευφημισμό ονόμασαν Τελική Λύση, με στόχο τη μαζική τους εξόντωση και την εξαφάνισή τους από τον ανθρώπινο κόσμο δια παντός.

Από πολλές απόψεις, ο αντισημιτισμός αποτελεί νεωτερικό φαινόμενο και μάλιστα στην έσχατη μορφή του αποτελεί την πιο αποτρόπαιη έκφραση της κεντρικής φαντασιακής σημασίας του

δυτικού-καπιταλιστικού κόσμου: της βλέψης για ορθολογική κυριαρχία επί παντός επιστητού. Σε αυτή τη συζήτηση πρέπει να αποφύγουμε τους μανιχαϊσμούς και την ουσιοκρατία στους ορισμούς. Ο όρος νεωτερικότητα είναι πολύπλοκος, αποτελεί ένα μάγμα αλληλοσυγκρουόμενων πολλές φορές σημασιών και τα λεγόμενα νεωτερικά φαινόμενα εντάσσονται μέσα του με διαφορετικούς τρόπους. Ο αντισημιτισμός συγκροτείται ως μια μοντέρνα-αντιμοντέρνα κοσμοθεωρία η οποία αποτελεί ένα αμάλγαμα προνεωτερικών προλήψεων και νεωτερικών θεωριών της φυλετικής ολικής διαφοράς των Εβραίων ως τρίτων [οι Εβραίοι ως αντι-φυλή (Gegen-Rasse)], οι οποίοι αποκηρύσσονται από το ανθρώπινο γένος με «επιστημονικές αποδείξεις» ως υπονομευτικά παράσιτα που χρήζουν εξόντωσης.

Ο νεωτερισμός του σύγχρονου αντισημιτισμού εκφράζει το πέρασμα από το χριστιανικό μεσαιωνικό θρησκευτικό μίσος στο ρατσιστικό, φυλετικό μίσος και αναπτύσσεται μέσα στο πλαίσιο της εθνικιστικής ιδεολογίας του 19^{ου} αιώνα. Ρητά οι αντισημίτες, που δημιουργούν και τον όρο «αντισημιτισμός» [3] για να αυτοπροσδιοριστούν στα τέλη της δεκαετίας του 1870, θέτουν σε δεύτερη θέση τη θρησκευτική επιχειρηματολογία και επικεντρώνονται στην προσπάθεια επιστημονικής απόδειξης του αναφομοίωτου χαρακτήρα των Εβραίων και των αναλλοίωτων φυλετικών τους χαρακτηριστικών, αντλώντας την «επιχειρηματολογία» τους από τις αναδυόμενες τότε επιστήμες της ανθρωπολογίας, της βιολογίας και της γλωσσολογίας.

Ο αντισημιτισμός διακρίνεται από κάθε άλλον ρατσισμό γιατί συγκροτεί επίσης μια συνεκτική μανιχαϊκή κοσμοθεωρία με «απελευθερωτικά» χαρακτηριστικά, η οποία κυριαρχείται από το μυθικό φορτίο του φαντασιακού της δύναμης των Εβραίων. Μια κοσμοθεωρία προϊόν της αστικής κοινωνίας του 19^{ου} αιώνα ως συντηρητική αντίδραση στα δεινά της καλπάζουσας κεφαλαιοκρατικής οικονομίας. Βγαίνει από τα σπλάχνα του εθνικισμού, ο οποίος επιρρίπτει τις ευθύνες για τα αδιέξοδά του στο «αντι-έθνος» των «κοσμοπολιτών», οι οποίοι δήθεν υποσκάπτουν τα θεμέλια της κοινωνίας. Μοιάζει παράδοξο αλλά

δεν είναι: οι Εβραίοι κατηγορούνται επίσης ως υποκινητές των νεωτερικών επαναστάσεων και ιδιαίτερα της ρωσικής.

Ο συνδυαστικός κρίκος ανάμεσα στον μεσαιωνικό αντισημιτισμό και τις νέες μορφές εβραιοφοβίας είναι ο μύθος των «Πρωτοκόλλων των Σοφών της Σιών» του οποίου η λογική σκηνοθετεί όλες τις θεωρίες συνωμοσίας, αποτελώντας το πρότυπο αρχιτεκτόνημά τους. Η παγκόσμια συνωμοσία των Εβραίων ως ερμηνευτικό κλειδί της Ιστορίας. «Το ότι γίνεται πιστευτό είναι πιο σημαντικό από το ότι είναι πλαστογράφημα», λέει η Χάνα Άρεντ. Μια έσχατη επικαιροποίηση των «Πρωτοκόλλων» είναι η συνωμοσιολογική ανάγνωση των επιθέσεων της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001, τα παραδείγματα όμως είναι πάρα πολλά.

Ο αντισημιτισμός παραμένει δομικό στερεότυπο των σημερινών κοινωνιών, με αποτέλεσμα οι μεταμορφώσεις του να μην καταδεικνύονται κοινωνικά, αλλά να κυκλοφορούν με νέες σημαίες και να έχουν ως όχημα νέες σημασίες και «αυτονόητα». Το πιο οφθαλμοφανές παράδειγμα είναι η χρησιμοποίηση πλήθους εβραιοφοβικών στερεοτύπων στην κριτική του κράτους του Ισραήλ, από τη Δεξιά βέβαια αλλά και από ένα μεγάλο μέρος της Αριστεράς.

Μετά το '45 και τη γενική κατακραυγή ενάντια στη ναζιστική θηριωδία, ο αντισημιτισμός βρίσκει καταφύγιο σε μια μορφή ριζοσπαστικού αντισιωνισμού που δαιμονοποιεί το κράτος του Ισραήλ ως τον συνωμότη Εβραίο ανάμεσα στα Κράτη, συσκοτίζοντας τους όρους της πολιτικής κριτικής προς το κράτος του Ισραήλ. Το μοτίβο που επαναλαμβάνεται, παρά τις ιδεολογικές διαφοροποιήσεις ανάμεσα στη Δεξιά και την Αριστερά, είναι κοινό: μαξιμαλισμός στις εκφράσεις, χρησιμοποίηση διαφορετικών κριτηρίων στην κριτική άλλων κρατών ή απελευθερωτικών κινημάτων, ταύτιση των Εβραίων με το κράτος του Ισραήλ, ταύτιση με τον ναζισμό και συνεχής χρήση ναζιστικών συμβόλων, ταύτιση με το χρηματιστικό κεφάλαιο και το τραπεζικό σύστημα, αποδοχή ή απουσία κριτικής στο αίτημα για καταστροφή του Ισραήλ.

Η αντισημιτική προέλευσης κριτική στο κράτος του Ισραήλ για να απολαύσει πραγματικά το μίσος της πρέπει να φτάσει στα έσχατα όρια της υπερβολής και του μαξιμαλισμού (εδώ εντοπίζεται κυρίως το ζήτημα), να ταυτίσει το Ισραήλ με τους ναζί, τον Νετανιάχου με τον Χίτλερ, το αστέρι του Δαβίδ με τη σβάστικα, να επαναδιατυπώσει τον λίβελλο του αίματος και της θυσίας παιδιών. Αυτό όμως που πραγματικά επιτυγχάνεται είναι η απόλυτη σχετικοποίηση της διαφοράς που αντιπροσωπεύει ο ναζισμός και το Ολοκαύτωμα και η επανανομιμοποίηση του στιγματισμού των Εβραίων ως εκφραστών δήθεν μιας παγκόσμιας συνωμοσίας με στόχο την παγκόσμια κυριαρχία και τη χειραγώγηση.

Καταλυτικό ρόλο στη διάδοση της εβραιοφοβίας στις τάξεις της Αριστεράς, έπαιξε ο **δαιμονοποιητικός αντισιωνισμός της εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής της ΕΣΣΔ**. Από τη δεκαετία περίπου του '70 και μετά, το παλαιό στερεότυπο της «εβραϊκής συνωμοσίας» επαναδιατυπώνεται υπό τη μορφή της «παγκόσμιας (αμερικανο)σιωνιστικής συνωμοσίας», και ο σιωνισμός εξομοιώνεται εν πολλοίς με τον ναζιστικό ρατσισμό. Άμεσο επακόλουθο της δαιμονοποίησης, η επανεμφάνιση του εξοντωτικού αντισημιτισμού υπό τη ρητή θέληση να καταστραφεί το Ισραήλ.

Μέσα σε αυτό πλαίσιο, η νέα μορφή εβραιοφοβίας στον 20^ο αιώνα, μετά τους ναζί, υπήρξε ο **εξισλαμισμός του αντιεβραϊκού λόγου** (καθοριστικές φυσιογνωμίες ο Χάτζι Αμίν αλ Χουσεϊνί, ο οποίος ταυτίστηκε με τον ναζισμό, ο Σαγίντ Κούτμπ και γενικότερα οι φονταμενταλιστές ιδεολόγοι της Μουσουλμανικής Αδελφότητας). Οι Εβραίοι στοχοποιούνται ως οι νούμερο ένα εχθροί «όπου γης» και επαγγέλλεται ως αιώνιος στόχος η καταστροφή του κράτους του Ισραήλ «από το ποτάμι ως τη θάλασσα». Ρητά ολοκληρωτικό πόλεμο εναντίον των Εβραίων διακηρύσσουν η Αλ Κάιντα, η Χαμάς, Η Χεζμπολάχ, το ΙΚ, η Ισλαμική Τζιχάντ, ενώ η κυκλοφορία των «Πρωτοκόλλων των Σοφών της Σιών» αποτελεί διαρκές best seller σε πολλές χώρες του αραβικού κόσμου.

Στο συγκεκριμένο σημείο, η στάση της Αριστεράς παγκοσμίως

(εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων) ήταν νομιμοποιητική και προωθητική αυτού του λόγου, με αποτέλεσμα να εξαπλωθεί χωρίς αντιστάσεις ως δήθεν απελευθερωτικός λόγος. Εδώ υπάρχει μια λεπτή διαφορά την οποία θα πρέπει να τονίζουμε συνεχώς:

Το ζήτημα από αντιφασιστική και ελευθεριακή πλευρά δεν είναι η κριτική στο κράτος του Ισραήλ η οποία οφείλει και πρέπει να ασκηθεί χωρίς συμβιβασμούς, αλλά ότι συνήθως η κριτική χρησιμοποιεί και ανακυκλώνει ακραία εβραιοφοβικά στερεότυπα. Είναι επιτακτική ανάγκη, λοιπόν, η κριτική να απεμπλακεί από κάθε μορφή αντισημιτισμού.

Εδώ εντοπίζεται το πρόβλημα και όχι στο δίκαιο του αγώνα για αυτοπροσδιορισμό και αυτοδιάθεση των Παλαιστινίων, ο οποίος πρέπει να υποστηριχθεί από ελευθεριακή πλευρά αλλά κριτικά. Η συμμετοχή και της Αριστεράς στον συνωμοσιολογικό λόγο, φορώντας αντιιμπεριαλιστική φρασεολογία, αποδεικνύει ότι οι πύλες εισόδου στην εβραιοφοβία είναι ετερόκλητες και εντάσσονται εύκολα σε διαφορετικά ιδεολογικά περιβάλλοντα. Ένα παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο ένα κομμάτι της Αριστεράς στηρίζει αντιδραστικές ιδεολογίες, είναι οι αριστεροπατριώτες εθνικιστές στην Ελλάδα, στους οποίους εντοπίζεται επίσης ένα μεγάλο ποσοστό εβραιοφοβίας.

Εν τέλει, κάθε κριτική στον αντισημιτισμό αντιμετωπίζει αντιστάσεις γιατί οι ίδιες οι λέξεις «Εβραίος» και «Ισραήλ» στο τρέχον ελληνικό κοινωνικό φαντασιακό εκπροσωπούν ακόμη ατομικές και κοινωνικές παραστάσεις που είναι φορείς του αντισημιτισμού. Μέχρι πριν λίγα χρόνια, στο ελληνικό σχολείο δεν υπήρχε η παραμικρή αναφορά στο Ολοκαύτωμα, ενώ η εβραϊκή ιστορία της Θεσσαλονίκης αποσιωπήθηκε και πολλά υλικά της απομεινάρια λεηλατήθηκαν ή ακόμη ποδοπατούνται. Επιθέσεις σε εβραϊκά νεκροταφεία, συναγωγές και μνημεία περνάνε απαρατήρητες. Δηλώσεις επιφανών δημόσιων προσώπων, όπως ο Μίκης Θεοδωράκης, πρωτοσέλιδα εφημερίδων, όπως αυτό της αριστερής εφημερίδας *Πριν* «οι Εβραίοι δολοφόνοι πρέπει να πληρώσουν», η δίκη του ναζιστή Πλεύρη, δεν αντιμετωπίζονται όπως τους αξίζει.

Είναι, λοιπόν, επιτακτική ανάγκη να αντιταχθούμε σε κάθε επανεμφάνιση του αντισημιτισμού, γιατί παραχαράσσει τους όρους της κατανόησης της υπάρχουσας καταπιεστικής συνθήκης, στρέφοντας εκ νέου την οργή εναντίον των γνωστών φαντασμάτων και αποδιοπομπαίων τράγων. Όποια αμφίεση και να ενδύεται αυτός ο λόγος, αριστερή ή δεξιά, θα πρέπει να μας βρίσκει απέναντι. Δεν ξεχνάμε τι έκαναν οι ναζί στο Άουσβιτς!

Σημειώσεις:

[1] Ένα σύμπλεγμα θεωριών και κοινών δοξασιών, που έχουν στον πυρήνα τους το φαντασιακό της συνωμοτικής δύναμης των Εβραίων και ερμηνεύουν τις κατευθύνσεις της ιστορίας σαν αποτέλεσμα της δράσης μυστικών δυνάμεων.

[2] Μιχαήλ Μπακούνιν, «Φιλοσοφία, θρησκεία, ηθική», μτφρ. Ζ. Σαρίκας, Θεσ/νίκη: Πανοπτικόν, σ. 49.

[3] Ο όρος «αντισημιτισμός» είναι αρκετά προβληματικός γιατί σημασιοδοτείται φυλετικά. Παραδείγματος χάρη, πολλοί αντισημίτες συνήθως αμύνονται λέγοντας ότι δεν είναι τέτοιοι γιατί κι αυτοί ανήκουν στη σημιτική φυλή. Επικράτησε όμως το μίσος προς τους Εβραίους να ορίζεται ως «αντισημιτισμός» ενώ ορθότεροι είναι οι όροι «εβραιοφοβία» ή «αντιεβραϊσμός» ή «αντιιουδαϊσμός». Το ίδιο ισχύει και για τον όρο «Ολοκαύτωμα» του οποίου η αρχική σημασία συνδέεται με τη θρησκευτική τελετουργική θυσία, ενώ ορθότερος είναι ο όρος Σοά (Shoah) που χρησιμοποιούν οι Εβραίοι, ο οποίος σημαίνει ολοσχερής καταστροφή, απώλεια, συμφορά, ερημωτική θύελλα. Χρησιμοποιούμε αυτούς τους όρους όμως γιατί είναι αναγνωρίσιμοι και μάλιστα χωρίς να δημιουργούν συνήθως πρόβλημα στη συζήτηση.

* Ο Νίκος Χριστόπουλος ζει και εργάζεται στη Χαλκίδα, συμμετέχει στην ελευθεριακή πολιτική συλλογικότητα Ουλαλούμ.

** Το παρόν κείμενο δημοσιεύεται στο τεύχος της Βαβυλωνίας #20

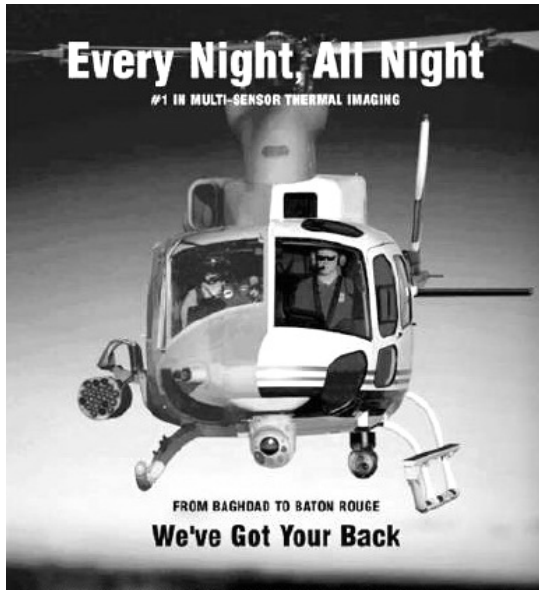
Πηδώντας Τάρατσες μέσα σε Σταυρόνημα: Η Στρατιωτική Διαχείριση της Μητροπολιτικής Ζωής

Σπύρος Τζουανόπουλος

Ο Σπύρος Τζουανόπουλος είναι δικηγόρος και ανεξάρτητος ερευνητής. Το ερευνητικό του ενδιαφέρον εστιάζεται σε ζητήματα φιλοσοφίας δικαίου, ποινικής καταστολής και σύγχρονων μορφών αστικότητας. Συμμετέχει στην Πρωτοβουλία Νομικών για την Ελευθερία.

Στο σπουδαίο του έργο *Cities under Siege*, ο Stephen Graham παραθέτει μια εικόνα-διαφήμιση για υπέρυθρους αισθητήρες ελικοπτέρων [1]. Το σχόλιο της διαφήμισης συνοδεύει την εικόνα ενός κράματος ελικοπτέρου (από τη μια πλευρά στρατιωτικό με ρουκέτες – από την άλλη αστυνομικό με υπέρυθρες κάμερες) και έχει ως εξής: Από τη Βαγδάτη μέχρι το Μπατόν Ρουζ-σας καλύπτουμε. Το κοινό σημείο των δύο τρόπων είναι ότι ο ουρανός τους φιλοξενεί ελικόπτερα των Η.Π.Α., είτε Στρατού είτε Αστυνομίας. Η εικόνα αποτυπώνει τέλεια το πνεύμα της εποχής μας που σηματοδοτεί μεταξύ άλλων την άρση της διάκρισης στρατού και αστυνομίας, εσωτερικού και εξωτερικού, μάχικου και

άμαχου.

Όπως εύστοχα σχολιάζει ο συγγραφέας, οι τρομοκρατικές επιθέσεις σε μητροπόλεις της Δύσης (Νέα Υόρκη, Μαδρίτη, Λονδίνο, κ.λπ.) και οι στρατιωτικές επιχειρήσεις-επιθέσεις σε πόλεις της Ανατολής όπως η Βαγδάτη, Γάζα, Βηρυτό, κ.λπ. καταδεικνύουν αφενός ότι «ο ασύμμετρος πόλεμος είναι όχημα πολιτικής βίας που διαπερνά διεθνικούς χώρους. Περαιτέρω, ο σύγχρονος πόλεμος λαμβάνει χώρα σε σούπερ μάρκετ, συγκροτήματα με ουρανοξύστες, υπόγειες σήραγγες και γειτονιές. Συνεπώς, για πρώτη φορά από τον Μεσαίωνα, οι τοπικές γεωγραφίες των πόλεων και τα συστήματα που τις διασυνδέουν έχουν αρχίσει να κυριαρχούν τη συζήτηση που αφορά τη γεωπολιτική, τον πόλεμο και την ασφάλεια».

Ο Μισέλ Φουκώ κατέγραψε στα μέσα της δεκαετίας του '70 την τάση των ανεπτυγμένων δυτικών κρατών, που διενεργούσαν στρατιωτικές επεμβάσεις ή και κατείχαν εδάφη, να εισάγουν αποικιοκρατικές τεχνολογίες από τις αποικιοκρατούμενες περιοχές στο εσωτερικό τους. Ο στοχαστής ονομάτισε την τάση αυτή ως «φαινόμενο boomerang»:

«Ενώ η αποικιοποίηση, με τις τεχνικές της και τα πολιτικονομικά της όπλα, προφανώς μετέφερε ευρωπαϊκά μοντέλα σε άλλες ηπείρους, είχε επίσης ένα σημαντικό αποτέλεσμα boomerang στους μηχανισμούς εξουσίας της Δύσης. **Μια ολόκληρη**

σειρά αποικιακών μοντέλων επέστρεψαν στη Δύση, και το αποτέλεσμα ήταν πως η τελευταία θα μπορούσε να εφαρμόζει κάτι που προσιδιάζει σε αποικιοποίηση, ή σε μια εσωτερική αποικιοκρατία, στον εαυτό της». [2]

Το φαινόμενο αυτό, η διαπλοκή δηλαδή τεχνικών, τεχνολογιών και αφηγήσεων που χρησιμοποιούνται από τα κράτη της «ανεπτυγμένης Δύσης» στα θέατρα των πολέμων και «επιστρέφουν» στις κατεχόμενες-εμπόλεμες πόλεις με την πορεία των χρόνων έχει ενταθεί και εκτυλίσσεται σε μια περίοδο που οι πόλεις εξαπλώνονται ταχύτατα και, ολοένα και περισσότερο, η ζωή βιώνεται μέσα σε περιβάλλον μητροπολιτικό.

Ο Δεκέμβρης του 2008 ανέδειξε τη χρήση του αστικού πεδίου σαν πολιτικό όπλο και ανάγκασε την εξουσία να αναζητήσει νέες μεθόδους για να ανακτήσει τον έλεγχο επί του εδάφους και επί των υποκειμένων.

Από τον Ιανουάριο του 2009 μέχρι και σήμερα, το ελληνικό κράτος έχει εισαγάγει νέες αστυ-νομικές τεχνολογίες, νέες τεχνικές διαχείρισης της πόλης και των εξεγερτικών γεγονότων. Οι μετασχηματισμοί που θα περιγραφούν παρακάτω δεν αποτελούν ελληνική ιδιαιτερότητα: αποτελούν μάλλον προσαρμογή αυτής στους διεθνείς αντίστοιχους. Η ταχύτητα εκτύλιξης των μετασχηματισμών, η επίκληση της έκτακτης ανάγκης και των ασύμμετρων απειλών για τη στρατιωτικοποίηση της αστυνόμευσης και τη διεύρυνση του Πανοπτικού και η αθόρυβη υλοποίησή τους ανεξαρτήτως κοινοβουλευτικού προσήμου ή κυβέρνησης, επίσης δεν αποτελεί κάτι το πρωτότυπο. Το μόνο ίσως που θα δώσει μια σουρεαλιστική νότα είναι ότι η ελληνική επικράτεια αποτελεί ταυτόχρονα *μητροπολιτικό πεδίο της Δύσης*, αλλά και *αποικιακό πεδίο μαχών της*.

Από την αρχή πρέπει να γίνει κατανοητό πως η τάση της στρατιωτικοποίησης της μητροπολιτικής ζωής δεν αφορά μόνο τεχνολογία και μιλιταριστικά gadgets. Ασφαλώς, με τη λήξη ενός πολέμου, τόνοι στρατιωτικού υλικού γίνονται «μεταχειρισμένα» προϊόντα προς πώληση, και η στρατιωτική βιομηχανία στοχεύει με

το μάρκετινγκ της σε σώματα ασφαλείας ως υποψήφιους αγοραστές επαναξιοποιώντας το υλικό αυτό. Ένα εργαλείο όμως ξεκομμένο από το σύστημά του είναι παντελώς άχρηστο, ένα ρετρό αντικείμενο. Με τα λόγια του Καστοριάδη, «Το τεχνικό γεγονός δεν είναι δυνατόν να περισταλεί στο τεχνικό αντικείμενο. Το τεχνικό αντικείμενο δεν είναι τίποτα ως τεχνικό αντικείμενο έξω από το τεχνικό σύνολο στο οποίο ανήκει. Αλλά και το ίδιο το τεχνικό σύνολο δεν έχει νόημα έξω από το οικονομικό ή κοινωνικό σύνολο. Είναι η γαλέρα αυτή που καθορίζει τη δουλεία, ή η δουλεία αυτό που καθιστά δυνατή τη γαλέρα». [3]

Τα εργαλεία αυτά δεν θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν στις μητροπόλεις αν η χρήση τους δεν συνοδευόταν από κατάλληλες αφηγήσεις, θεσμίσεις και νομιμοποιητική προπαγάνδα. Αυτό που συμβαίνει στο εσωτερικό των δυτικών μητροπόλεων δεν είναι λοιπόν μια απλή τεχνική αναβάθμιση της καταστολής ή η όξυνσή της, αλλά κάτι βαθύτερο: πρόκειται για την αλλαγή του τρόπου ελέγχου των απείθαρχων υποκειμένων στο μητροπολιτικό πεδίο, με την εισαγωγή ενός ολόκληρου πλέγματος οργάνωσης, τεχνικών, αντιλήψεων και γλώσσας από τα αποικιακά πεδία μαχών στις καρδιές των μητροπόλεων.

Η Αθήνα ως πεδίο μάχης

«Τι διαφορά έχει ο θεός Δίας από την ομάδα ΔΙΑΣ;
Ο θεός Δίας μένει στον Όλυμπο, η ομάδα ΔΙΑΣ στα Έβερεστ»
Παροιμία της Πατησίων

Τα μέσα της δεκαετίας του '80 βρίσκουν την αστυνομία να διαρρηγνύει τη σχέση της με τον στρατό. Η ανέγερση της ΓΑΔΑ, η απόκτηση ειδικού εξοπλισμού κάθε λογής (μοτοσυκλέτες, εκπαιδευμένα σκυλιά, πυροτεχνουργικά, πληροφοριακή αναβάθμιση των Η/Υ, κ.λπ.) και η ίδρυση εργαστηρίων και εξειδικευμένων κεντρικών υπηρεσιών (Δίωξη Ναρκωτικών, Κρατική, Εγκληματολογικό, κ.λπ.) σηματοδότησαν το πέρασμα από την εποχή του «δρόμου» στην εποχή της επιστημονικής-τεχνικής αντιμετώπισης του εγκλήματος. [4]

Στις αρχές της νέας χιλιετίας, η ελληνική αστυνομία προσπάθησε να ανταποκριθεί στην αλλαγή του χάρτη της πόλης και στη «νέα αρχιτεκτονική ασφάλειας» με πυλώνες την «καταπολέμηση» της τρομοκρατίας, του οργανωμένου εγκλήματος και της παράνομης μετανάστευσης. Κατά καιρούς, ιδρύονταν ειδικά σώματα για συγκεκριμένα πεδία του μητροπολιτικού (όπως η ομάδα Ζήτα και η βραχύβια ομάδα Σίγμα για τους «κοντράκηδες»), αλλά παρά το ότι υπήρχαν τμήματά της που προσιδίαζαν σε στρατιωτικές μονάδες (ΕΚΑΜ, ΜΑΤ, Τμήμα Τεθωρακισμένων), η μητρόπολη και ο έλεγχός της δεν είχε ιδωθεί ακόμα σαν στρατιωτικό πεδίο μάχης: Η αστυνομία ήταν, ακόμη, ο υπερασπιστής του νοικοκυριού από τους κλέφτες και της νεολαίας από τα ναρκωτικά. [5]

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες επιτάχυναν την προσαρμογή της ΕΛΑΣ στις διεθνείς απαιτήσεις της **«νέας αρχιτεκτονικής ασφάλειας»** που έβαζε στο στόχαστρο το οργανωμένο έγκλημα, την τρομοκρατία και την παράνομη μετανάστευση. Οι ΟΠΚΕ ιδρύθηκαν με υπουργική απόφαση τον Φεβρουάριο του 2001. [6] Αποτελούσαν ομάδες των τεσσάρων, οπλισμένες με υποπολυβόλα και με τζιπάκια και σχεδιάστηκαν να αποτελέσουν τις «ειδικές δυνάμεις» της Ασφάλειας για επιχειρήσεις του ενδιαφέροντός της. Σε ένα άλλο επίπεδο, αυτό της αντιμετώπισης των διαδηλώσεων, τα ΜΑΤ αυξάνονταν σε αριθμό και εξοπλίζονταν ολοένα και περισσότερο, αποτελώντας την κορωνίδα δημόσια έκφραση της κρατικής βίας στη μητρόπολη. Τα ΜΑΤ εξάλλου ήταν το πρώτο σώμα που χρησιμοποίησε χακί διακριτική στολή που απομακρυνόταν από την αστυνομική αισθητική, παραπέμποντας ευθέως σε στρατιωτικό σώμα.

Τα εξεγερτικά γεγονότα του Δεκεμβρίου του 2008 ανέδειξαν τις αδυναμίες μιας αστυνομίας που δεν είχε ακολουθήσει τη μετεξέλιξη της Αθήνας σε μητρόπολη.

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, η κινητή τηλεφωνία και η μητροπολιτική αντικουλτούρα (γήπεδο, χιπ χοπ, κ.λπ.) είχαν διαμορφώσει ένα νέο μητροπολιτικό πεδίο ευελιξίας, διασποράς, ταχύτητας, πολλών γλωσσών και κωδικών που το κράτος συνολικά δεν ήταν σε θέση να αντιληφθεί και να ακολουθήσει, πολλώ δε μάλλον να ελέγξει και να το αστυ-νομεύσει. Η εξέγερση φανέρωσε

μια αστυνομία σε πανικό, με ΜΑΤ εξουθενωμένα να τρέχουν σε όλη την Ελλάδα, Ζητάδες να πυροβολάνε πανικόβλητοι στον αέρα προσπαθώντας να ελέγξουν πλήθη, ΥΜΕΤ να φυλάνε το –ήδη καμμένο– χριστουγεννιάτικο δέντρο και τα ΕΚΑΜ σε ρόλο ΜΑΤ να φυλάνε τα σκαλιά της Βουλής!

Με την ύφεση των εξεγερτικών γεγονότων, άρχισαν εντατικές συζητήσεις στα ανώτατα αστυνομικά κλιμάκια και την πολιτική ηγεσία για το τι μέλλει γενέσθαι. Πολύ εύστοχα επισημαίνει ο Χρήστος Φιλιππίδης ότι η πολιτική που σχεδιάστηκε μετέπειτα είχε άξονα τη θεωρία και την πρακτική της «αντιεξέγερσης» που στόχο έχει να «(ξανα)κερδίσει τις καρδιές και τα μυαλά του πληθυσμού». [7] Ο τότε Υπαρχηγός της ΕΛΑΣ Γιάννης Ραχωβίτσας συνέλαβε την ιδέα μιας αστυνομικής ομάδας με μοτοσυκλέτες που θα επεμβαίνει ταχύτατα και με επιθετικότητα και ο στρατηγός Γιώργος Σταύρακας ανέλαβε να συγκροτήσει τη μονάδα Δύναμης Ελέγχου Ταχείας Αντίδρασης (ΔΕΛΤΑ).

Με δικά του λόγια, «Η ΔΕΛΤΑ συγκροτήθηκε με απόφαση της πολιτικής εξουσίας σε μια περίοδο που εκτιμήθηκε από την ίδια ότι υπήρχε μεγάλη αναγκαιότητα. Έχοντας χαθεί ο έλεγχος της δημόσιας τάξης, την περίοδο που ακολούθησε τον Δεκέμβριο του '08, αποφασίστηκε η δημιουργία μιας μονάδας που θα ενεργούσε αποκλειστικά και μόνο σε καταστάσεις όπου οι υπόλοιπες αστυνομικές δυνάμεις αδυνατούσαν να ανταποκριθούν. [...] Σε τέτοιου τύπου ειδικές μονάδες τα κριτήρια επιλογής είναι πάντα ιδιαίτερα. Πρέπει να είναι άνθρωποι που δεν φοβούνται τα σκληρά περιστατικά, που διαθέτουν απόθεμα ενέργειας και ψυχής, που είναι πειθαρχημένοι και με σεβασμό. Ο μέσος όρος ηλικίας της ΔΕΛΤΑ ήταν 28 με 30 έτη, οι περισσότεροι είχαν εργαστεί στον ιδιωτικό τομέα στο παρελθόν, ήταν δηλαδή “ψημένοι” στη δουλειά κι όχι άγουρα παιδιά από τη σχολή αστυνομίας, κάτοχοι διπλώματος δικύκλου και είχαν περάσει –κατά τη στρατιωτική τους θητεία– από εκπαίδευση των ειδικών δυνάμεων του ελληνικού στρατού.» [8]

Οι ομάδες ΔΙΑΣ και ΔΕΛΤΑ (κυρίως η δεύτερη) αποτέλεσαν την πρώτη ουσιαστική ενσωμάτωση στρατιωτικού δόγματος στην

αστυνομική λογική.

Ειδικότερα, οι Δέλτα εφάρμοσαν τακτικές hit and run, εφορμώντας με δίκυκλα πάνω σε πλήθη βίαια, προκαλώντας τον πανικό και «εξουδετερώνοντάς» τα. Σχεδόν αποκλειστικός χώρος δράσης τους αποτέλεσαν τα Εξάρχεια: εξάλλου, στην ελληνική δημόσια συζήτηση, το άβατο των Εξαρχείων ήταν (είναι) ένα καθεστώς που για πυκνούς συμβολικούς λόγους έπρεπε να σπάσει. Οι ΔΕΛΤΑ εφάρμοζαν ξαφνικές επιθέσεις και είτε προέβαιναν σε άσκηση κατασταλτικής βίας είτε σε μεμονωμένες συλλήψεις και κατόπιν αποσύρονταν.

Η αιφνιδιαστική και με όρους τρομοκρατίας επέμβαση κατά το δοκούν στη γειτονιά των Εξαρχείων έχει ενδιαφέρουσα ομοιότητα με το δόγμα που εφάρμοσε ο ισραηλινός στρατός μετά τη συμφωνία του Όσλο. Στη συμφωνία αυτή, το Ισραήλ συμφώνησε να αποσυρθεί από πόλεις και χωριά των Παλαιστινίων υπό την επιφύλαξη μιας συνθήκης «εξαίρεσης» που κατοχύρωνε το δικαίωμα, υπό τις κατάλληλες συνθήκες τις οποίες θα όριζε μόνο του, την εισβολή στις γειτονιές αυτές για αναζήτηση υπόπτων και τη μεταγωγή αυτών στο Ισραήλ για ανάκριση και κράτηση. Με τα λόγια του διοικητή του IDF, «αυτό που χρειάζεται δεν είναι η παρουσία μας εκεί, αλλά να μπορούμε να δρούμε εκεί». [9]

Τα διακριτικά των σχολείων, που έχουν περάσει κατά τη στρατιωτική τους θητεία καθώς και τα διάφορα σύμβολα στα κράνη των ΔΕΛΤΑ ήταν ενδείξεις μιας μιλιταριστικής ιδεολογίας της ομάδας. Όσον αφορά την «επάνδρωσή» της, διαπιστώνει κανείς ότι αποτελεί μείγμα «ψημένων» στα ήθη της πόλης και ανθρώπων μεγαλωμένων στην ελληνική επαρχία.

Η Debora Cowen, στο έργο της *National Soldiers and the War on Cities*, περιγράφει το πώς οι επαγγελματικοί Hi-tec στρατοί της Δύσης επανδρώνονται, κατά πλειοψηφία, από ανθρώπους επαρχιακών μικρών πόλεων και χωριών της υπαίθρου [10]. Κατά την Cowen, τα άτομα αυτά εμπορούνται από τις εθνικές αφηγήσεις που παραπέμπουν σε μια βουκολική εδαφική αυθεντικότητα και φυλετική καθαρότητα του παρελθόντος που απειλείται από την κοσμοπολιτική, πολυπολιτισμική και διαφυλετική πραγματικότητα των πόλεων.

Ο τοπικιστικός εθνικισμός και τα οικονομικά κίνητρα καθιστούν τους στρατευμένους προνομιακή «πρώτη ύλη» για την κατασκευή στρατιωτών ή στρατιωτικοποιημένων αστυνομικών, που θα δράσουν στο εσωτερικό των πόλεων αντιμετωπίζοντας το αστικό υποκείμενο ως τον «**Άγριο Άλλο**», αναγνωρίζοντας το αστικό πεδίο ως υπαρξιακά ξένο, απειλητικό και επικίνδυνο, εχθρικό. Στο ίδιο έργο, η Cowen παραπέμπει σε πολλά μιλιταριστικά ιστολόγια με λόγο που αναμιγνύουν τον **επαρχιώτικο πατριωτισμό με αναφορές στην πόλη ως τόπο γενικευμένου εκφυλισμού και παρακμής**. Ένα απλό googling στις αντίστοιχες ελληνικές ιστοσελίδες θα

επιβεβαιώσει αβίαστα τα ίδια συμπεράσματα στα καθ' ημάς.

Στο ελληνικό παράδειγμα, η αναγνώριση του εχθρού ως «Άλλου» σημαδεύτηκε χαρακτηριστικά από το πέραςμα του Νίκου Δένδια την ίδια περίοδο από το υπουργείο Δημοσίας τάξης. Ο περιβόητος κουκουλονόμος [11] προσδιόρισε την κουκούλα ως το διακριτικό γνώρισμα του υποκειμένου που πρέπει να κατασταλεί: εξάλλου, η κάλυψη του προσώπου επιτρέπει τη συλλογική αμφισβήτηση του μονοπωλίου της πληροφορίας και της βίας από πλευράς κράτους και συνεπώς η καταπολέμησή της είναι κρίσιμη.

Επί ημερών Δένδια, η ελληνική αστυνομία έγινε φορέας βαθιάς μιλιταριστικής μετάλλαξης. Η στρατιωτική ορολογία εισήχθη αποφασιστικά και συστηματικά στο λεξιλόγιο του υπουργείου και του δημόσιου λόγου που εξέφερε. Ο όρος *ανομία* χρησιμοποιείτο συχνά ως αναφορά για περιοχές που το μονοπώλιο της εδαφοκυριαρχίας [12] του κράτους τίθετο υπό έμπρακτη αμφισβήτηση από πρακτικές κατοίκων ή άλλων οργανωμένων υποκειμένων (βλ. Εξάρχεια, Σκουριές, Κερατέα). [13] Οι επιχειρήσεις της Αστυνομίας ονοματίζονταν κατά το ειρωνικό πρότυπο των αντίστοιχων στρατιωτικών επιχειρήσεων που σκοπό έχουν να πλήξουν το «ηθικό του αντιπάλου». Χαρακτηριστικό παράδειγμα, η άνευ προηγουμένου επιχείρηση «Ξένιος Ζευς» που οδήγησε στα κρατητήρια εκατοντάδες αλλοδαπούς, τοξικοεξαρτημένους και μικροεγκληματίες και εμπέδωσε το στρατιωτικό δόγμα στην πόλη με την επανεισαγωγή των ΟΠΚΕ στις περιπολίες του κέντρου.

Ο υπουργός είχε σειρά επαφών με τις αστυνομικές αρχές της Νέας Υόρκης και τον πρώην δήμαρχο Ρούντολφ Τζουλιάνι [14]. Οι πρώτες ήταν πρωτοπόρες στην στρατιωτικοποίηση της δομής τους με την ίδρυση των SWAT και της αλλαγής της αντίληψης του ελέγχου της μητρόπολης και ο δεύτερος ο εφαρμοστής της κατασταλτικής λογικής του «σπασμένου παράθυρου» και της μηδενικής ανοχής. Σειρά επαφών έγιναν και με αντιπροσώπους της ισραηλινής αμυντικής βιομηχανίας για αντίστοιχα ζητήματα.

Τον Σεπτέμβριο του 2012, η ΕΛΑΣ υιοθέτησε τακτικές

επικοινωνιακής διαχείρισης του ισραηλινού στρατού χρησιμοποιώντας τα ΕΚΑΜ για την εκκένωση των καταλήψεων ΔΕΛΤΑ, Βίλα Αμαλία, Πατησίων 61 και Σκαρμαγκά και Λέλας Καραγιάννη, βιντεοσκοπώντας τις εφόδους και δημοσιοποιώντας τες σε δικό της κανάλι στην πλατφόρμα youtube. Ακόμα πιο επιθετική και χυδαία, αγγίζοντας τα όρια της ναζιστικής λογικής, υπήρξε η κοινή επιχείρηση Αστυνομίας-ΚΕΕΛΠΝΟ για τον «έλεγχο οίκων ανοχής», που οδήγησε στη σύλληψη 32 οροθετικών και στη δημόσια διαπόμπευσή τους με την προβολή φωτογραφιών και βίντεο ως «δημόσιος κίνδυνος υγείας». [15]

Παράδειγμα, μάλιστα αναβαθμισμένο, στρατιωτικού τύπου διαχείρισης γεγονότος αστικής αναταραχής ήταν αυτό της 6^{ης} Δεκεμβρίου 2014. Στο πλαίσιο αλληλεγγύης στον κρατούμενο απεργό πείνας Νίκο Ρωμανό, ένα μεγάλο πλήθος ανθρώπων διαδήλωσε και, καταλήγοντας στην περιοχή των Εξαρχείων, συγκρούστηκε με τις αστυνομικές δυνάμεις. Οι τελευταίες, κατά την περιγραφή των χειρισμών τους στα ΜΜΕ, χρησιμοποίησαν λόγο που περιγράφει κινήσεις σε πεδίο μάχης, με όρους όπως «προέλαση», «κατάληψη εδάφους», «εναέρια κάλυψη», «εκκαθάριση της περιοχής» κ.α.

Για πρώτη φορά από την κατάργηση της χρήσης τους, χρησιμοποιήθηκαν αύρες ισραηλινής κατασκευής (υδροφόρα αστυνομικά οχήματα), οι οποίες ανέλαβαν να διασπάσουν τα οδοφράγματα και να «φτάσουν στην πλατεία». Είναι ενδιαφέρον ότι υπήρξε η σκέψη της χρήσης ενός σώματος νεαρών αστυνομικών με ενδυμασία παρόμοια με αυτή των διαδηλωτών, σε μεγάλους αριθμούς, που σκοπό είχε να παρεισφρήσει στους συγκρουόμενους διαδηλωτές και να προβεί σε συλλήψεις, κατά τα πρότυπα των *Mista'arvim* [16]. Το εγχείρημα παρ'όλα αυτά θεωρήθηκε επικίνδυνο και οι επιτελείς απέσυραν τους μεταμφιεσμένους αστυνομικούς από το σημείο. [17]

Κυρίαρχη εικόνα στα δελτία ειδήσεων ήταν η εικόνα της υπέρυθρης κάμερας του ελικοπτέρου της ΕΛΑΣ που πετούσε πάνω από τα Εξάρχεια και κατέγραφε τις συγκρούσεις και ιδιαίτερα

διαδηλωτές που είχαν ανέβει σε ταρατσες πολυκατοικιών μέσα σε σταυρόνημα.

Η δημοσιογραφική φρασεολογία ήταν ενδεικτική: «Αμέσως μόλις έπεσε η πρώτη μολότοφ από τaráτσα χθες στα Εξάρχεια η θερμική κάμερα από το ελικόπτερο της Αστυνομίας αποκάλυψε την ύπαρξη ολόκληρου αερομεταφερόμενου τάγματος αναρχικών πάνω στις κορυφές, δηλαδή στις ταρατσες, αρκετών πολυκατοικιών, σε κεντρικούς δρόμους της περιοχής.[...] αυτοί οι δρόμοι που βρίσκονται δηλαδή γύρω από την πλατεία Εξαρχείων και μέσω αυτών των δρόμων εξελίχθηκε η αστυνομική επιχείρηση για τον περιορισμό των αναρχικών και τελικά, για την εκκαθάριση της περιοχής» [18].

Η μέσευση της εικόνας από το σκόπευτρο της υπέρυθρης κάμερας, απεκδύει ένα άτομο από τα χαρακτηριστικά του, παρουσιάζοντάς το σαν μια σκιά.

Πρόκειται για πολύ γνώριμη εικόνα από εικόνες που αναπαράγονται από πεδία μαχών, εξάλλου το εργαλείο είναι ίδιο. Η ίδια εικόνα, ηλεκτρονική και πολύχρωμη, αναπαράγεται στον κινηματογράφο και στα video games, χωρίς καμία διαφορά. Σε αυτό το θέαμα βίας, το επονομαζόμενο militainment (όρος συνδυαστικός του military και του entertainment), το υποκείμενο καθίσταται φονεύσιμο, ενώ ο θεατής εθίζεται σε μια εύπεπτη βία και αποστασιοποιείται από τον άνθρωπο-φιγούρα που στοχεύεται. Τελικά, ο άνθρωπος-περίγραμμα, ο άνθρωπος-στατιστικό σύνολο, είναι ο ιδεότυπος της κυριαρχίας για το υποκείμενο της μητρόπολης: μια ύπαρξη απογυμνωμένη από τη ζωή, που όταν απο-στρατεύεται από τους μηχανισμούς πειθάρχησης είναι ένας νόμιμος στόχος.

Η στρατιωτικοποίηση της ζωής στη μητρόπολη είναι μια πραγματικότητα για όλες τις δυτικές μητροπόλεις, ενώ στην Αθήνα εκδιπλώνεται με διαφορετικό τρόπο και ένταση. Σίγουρα, όμως, είναι ένα φαινόμενο που συμπληρώνει το ψηφιδωτό των μεταλλαγών που τα κινήματα δεν έχουν δώσει –και οφείλουν να δώσουν συγκροτημένα– απάντηση. Μέχρι τότε, είναι μάλλον

ασφαλές το συμπέρασμα ότι πραγματοποιείται η δυστοπική επισήμανση του Homi Bhabha για τη σχέση που μπορεί να έχει ο φόβος και ο χώρος: Ο όρος «περιοχή» (σ.σ. «territory») απορρέει από αμφότερες τις λέξεις terra (γη) και terrare (εκφοβίζει), εξ ου και το «territorium», το μέρος που οι άνθρωποι φοβούνται. [19]

Σημειώσεις:

[1] Stephen Graham, *Cities under Siege*, Verso 2010

[2] Βλ. Michel Foucault, *Για την Υπεράσπιση της Κοινωνίας*, εκδόσεις Ψυχογιός, 2002, σελ. 133

[3] Κορνήλιος Καστοριάδης, *Τα σταυροδρόμια του λαβυρίνθου*, εκδόσεις Υψίλον, σελ. 285 επ. επ.

[4] Βλ. Διαβάζοντας την «Αστυνομική Ανασκόπηση», 1984-2004 των Γιώργου Ματτέ, Παύλου Τριανταφύλλου και Θέμη Χαλικιά, από το συλλογικό έργο *Επιστήμες, Τεχνολογία, Ιδεολογία*, Εκδοτική Αθηνών, 2014, σελ. 133

[5] Ο.π., σελ. 135

[6] Βλ. www.bloko.gr/2017/01/blog-post_547.html

[7] Βλ. Χρήστος Φιλιππίδης, *Πόλη, Κρίση και Πυρωμένο σίδηρο: Επιτελώντας την κατάσταση έκτακτης ανάγκης In Situ*, εκδόσεις Futura, 2014, σελ. 30

[8] Βλ. www.vice.com/gr/article/kbe4kx/omada-delta-via

[9] Βλ. Eyal Weizman, *μέσα από τοίχους*, εκδόσεις Τοποβόρος, 2010, σελ. 19

[10] Βλ. το ως άνω ό.π. σε Stephen Graham, ο.π., σελ. 60

[11] Βλ. Ν. 3772/2009, ΦΕΚ 112/Α'/10.7.2009, «Μεταρρυθμίσεις στην οργάνωση της Ιατροδικαστικής Υπηρεσίας, στη θεραπευτική μεταχείριση χρηστών ναρκωτικών ουσιών και άλλες διατάξεις»

[12] Για την έννοια της εδαφοκυριαρχίας βλ. Κωστή Χατζημιχάλη, *Ζητήματα Γεωγραφίας κατάλληλα και για μη γεωγράφους*, εκδόσεις νήσος, 2016, σελ. 48

[13] Βλ. ενδεικτικά www.protothema.gr/politics/article/248707/dendias-h-anomia-kai-to-chaos-de-tha-anakopsoyn-thn-poreia-anaptykshs-/

[14] Βλ. Χρήστου Φιλιππίδη, ό.π., σελ. 36

[15] Βλ. www.enet.gr/?i=news.el.article&id=385463

[16] Ειδική μονάδα του ισραηλινού στρατού. Αποτελείται από άνδρες που εκπαιδεύονται στο να μιλάνε αραβικά, να φέρονται και να ντύνονται σαν Παλαιστίνιοι. Αναμιγνύονται σε μεγάλους αριθμούς στα πλήθη που διαδηλώνουν και διενεργούν αιφνιδιαστικές συλλήψεις.

[17] Βλ. πλάνο από τη συμβολή των οδών Στουρνάρη-Πατησίων, www.youtube.com/watch?v=ByzxaG8GGlA

[18] Γιώργος Καραϊβάζ, δελτίο ειδήσεων Αντένα, 07/12/2014

[19] Homi Bhabha, *The location of Culture*, εκδόσεις Routledge, 1994, σελ. 99

* Το παρόν κείμενο δημοσιεύεται στο τεύχος της Βαβυλωνίας #20

Η Ενότητα της Πόλης

Αλέξανδρος Σχισμένος

*«Ἄνδρες γὰρ πόλις, καὶ οὐ τεῖχη οὐδέ νῆες ἀνδρῶν κεναί»
(Θουκυδίδης Η-77)*

Αυτά ήταν τα λόγια του Νικία προς τους Αθηναίους, όπως καταγράφηκαν από τον Θουκυδίδη. «Γιατί η πόλη είναι οι άνδρες και όχι τα τείχη ούτε τα πλοία χωρίς τους άνδρες». Αυτά τα λόγια τα απεύθυνε ο Αθηναίος στρατηγός στους πολίτες οπλίτες, όχι όμως εντός των τειχών της Αθήνας, αλλά στην άλλη άκρη του τότε γνωστού κόσμου, στη Σικελία. Έβλεπε μπροστά του, όχι ένα εκστρατευτικό σώμα στρατιωτών, αλλά τη ζωντανή πόλη και μάλιστα σε μία ξένη γη. Ένα κλάσμα των πολιτών της Αθήνας, το ένα τρίτο σχεδόν, είχε σταλεί από τη συνέλευση της πόλεως, στην οποία και οι ίδιοι συμμετείχαν, σε μία εκστρατεία κατάκτησης της Σικελίας. Οι Αθηναίοι που άκουσαν αυτά τα λόγια έμελλε σύντομα να σφαγούν ή να υποδουλωθούν και η ζωντανή εκείνη πόλη έμελλε να χαθεί στα Σικελικά ορυχεία. Όμως ενώ αυτό το κλάσμα εξοντώθηκε, στην Αττική μια άλλη πόλη της Αθήνας παρέμενε στην αγωνία του πολέμου και δεν θα υποτασσόταν εύκολα ούτε σύντομα.

Έκανε λάθος, λοιπόν, ο Νικίας όταν έβλεπε μπροστά του την πόλη;

Μάλλον όχι, γιατί ο λόγος του απευθύνεται στους παρόντες, παραπέμπει όμως στην πραγματική ζωντανή πόλη, στο σύνολο της κοινότητας των πολιτών, στη φαντασιακή πόλη που συνενώνει όχι μόνο τους παρόντες, όσο διάσπαρτοι και αν είναι στον χώρο, μα και τους απόντες, τις γενεές του παρελθόντος και του μέλλοντος. Και πράγματι, οι άνθρωποι, αν θέλουμε να ξεφύγουμε από τη μυωπία της αθηναϊκής πατριαρχίας, ήταν εκείνοι που ενσάρκωναν τη συνοχή της πόλεως διαμέσου του χρόνου και στα πέρατα του χώρου. Και το επίκεντρο αυτής της συνοχής, ο φαντασιακός τόπος της πόλεως, είναι ξανά οι άνθρωποι.

Τι συνδέει, όμως, τους ανθρώπους αυτούς που κάνει την πόλη να υπάρχει συγχρόνως στη Σικελία και στην Αττική, στα πλωτά ξύλινα τείχη, στα καράβια του θεμιστοκλή και στις θάλασσες της Μεσογείου;

Ο Θουκυδίδης θέτει την αυτονομία ως θεμελιώδες χαρακτηριστικό της ελευθερίας της πόλεως (αυτόδικος, αυτόνομος, αυτοτελής), η αυτονομία σκιαγραφείται στον Επιτάφιο από τον Περικλή και η αυτονομία είναι ουσιαστικά το διακύβευμα του πολέμου, σε όλα τα επίπεδα, τόσο ως πολιτική θέσμιση εξωτερικά (δημοκρατία εναντίον ολιγαρχίας) και εσωτερικά (δημοκρατικοί εναντίον συντηρητικών σε Αθήνα και Συρακούσες), όσο και ως πολιτικό αίτημα εξωτερικά (αυτονομία των συμμάχων έναντι των Αθηνών) και εσωτερικά (αυτονομία του ατόμου έναντι της πόλεως). Παραδόξως, όλες οι πλευρές μοιάζουν να αποκτούν και να χάνουν κατά την εξέλιξη του πολέμου κάποιο βαθμό από την αυτονομία τους, οι Αθηναίοι καθυποτάσσουν τους συμμάχους και καθυποτάσσονται από τον ίδιο τους τον χαρακτήρα, οι Σπαρτιάτες εμφανίζονται ως απελευθερωτές των ελληνικών πόλεων ενώ χρηματοδοτούνται από την Περσική Αυλή, ο Αλκιβιάδης εξορίζεται και εναλλάσσει πλευρές, κτλ.

Είναι, ίσως, περιττό να επισημάνουμε πως ο πραγματικός πρωταγωνιστής όλης της κλασικής εποχής και του πολέμου ήταν η Αθήνα. Η Αθήνα είναι ο κοινωνικοϊστορικός τόπος αυτής της ρήξης, αυτής της καινοτομίας, αυτής της αυτονομίας, που προκάλεσαν τον **φθόνο** (σύμφωνα με την ευρεία και βαθιά πολιτική έννοια που αυτή η λέξη έχει στον Θουκυδίδη) και επακόλουθα τον πόλεμο. Η Αθήνα είναι ο τόπος όπου συγκεντρώνεται αυτή η πρωτόγνωρη έκρηξη ιδιοφυίας και δημιουργικότητας, που συνιστά μία ριζική ρωγμή με όλη την προηγούμενη παράδοση της ανθρωπότητας.

Η ανάδυση της αμφισβήτησης και του αναστοχασμού, που προέκυψε καταρχάς στην Ιωνία, κορυφώνεται στην Αθήνα με την ανάδυση της άμεσης δημοκρατίας, της έμπρακτης αμφισβήτησης, της κριτικής σκέψης και της συνειδητής αναδημιουργίας των νόμων και των θεσμών, στην πρώτη ρητά αυτόνομη δημοκρατία της Ιστορίας.

Είναι ακριβώς η ρήξη με την παράδοση, το μεγάλο δημοκρατικό κίνημα, που διαμορφώνει τους όρους της ανάδειξης της καινοτομίας και της πρωτοφανούς τόλμης και αυτοπεποίθησης που χαρακτηρίζουν τους Αθηναίους. Ταυτόχρονα, ρευστοποιεί την πολιτική και κοινωνική κατάσταση, καταργεί την αυθεντία προς χάριν της δόξας (της γνώμης) ως θεμέλιο της εξουσίας, ανοίγεται σε πειραματισμούς και παράτολμες περιπέτειες.

Και είναι αυτές οι καινούργιες σημασίες, που αλλάζουν το νόημα του αστικού τοπίου, δημιουργούν το Άστυ, μία κοινότητα ελεύθερων πολιτών που αυτοκυβερνάται και αναστοχάζεται. Αυτή η φαντασιακή κοινότητα μπορεί και απλώνεται σαν δίκτυο στα πέρατα της Μεσογείου, δοκιμάζει τα όριά της, καταρρέει αλλά είναι μια πόλη, όπως θα έλεγε και ο Αριστοτέλης, και όχι η Βαβυλώνα.

Συνεπώς, η ενότητα της αρχαίας αυτόνομης πόλης είναι η ενότητα των φαντασιακών σημασιών που ενσαρκώνουν την αυτονομία της, η ενότητα των πράξεων των πολιτών και της ευθύνης για αυτές τις πράξεις, που αποφασίστηκαν συλλογικά και ισόνομα από το ίδιο σώμα που αναλαμβάνει να τις εκτελέσει, από την ίδια την πόλη, που είναι αυτή η πολιτική και το συναφές της ήθος, διότι είναι πράξεις που δημιουργούν το κοινό μέλλον.

Το νόημα της αρχαίας αυτόνομης πόλης είναι πολιτικό νόημα και πραγματώνεται στη συλλογική δημοκρατική πολιτική πράξη.

Ας κάνουμε ένα άλμα κάποιων αιώνων.

«Ίσως να μην υπάρχει άλλη έκφανση της ψυχής τόσο απροϋπόθετα προορισμένη για τη μεγαλούπολη όσο η απάθεια. [...] Η ανικανότητα που προκύπτει κατ' αυτόν τον τρόπο, να μην αντιδρά κανείς σε νέα ερεθίσματα με την ενέργεια που τους αναλογεί, είναι ακριβώς η απάθεια εκείνη που ουσιαστικά χαρακτηρίζει κάθε παιδί της μεγαλούπολης», λέει στο ακροατήριό του ο Georg Simmel το 1902 στη Δρέσδη. Σε ποιους απευθύνεται; Σε ιδιώτες, όπως ο ίδιος, υπηκόους της Γερμανικής Αυτοκρατορίας, κατοίκους της μεγαλούπολης, αλλά όχι στην πόλη. Είναι ουσιαστικά

αδύνατον να μιλήσει στην πόλη. Η ενότητα της μεγαλούπολης δεν είναι πλέον οι άνθρωποί της, αντιθέτως οι ιδιώτες είναι αποξενωμένοι από την πόλη, το αστικό τους ήθος χαρακτηρίζει η απάθεια. **Η απάθεια και η ξένωση είναι πλέον το νόημα της σχέσης του ατόμου με τη μεγαλούπολη.** Ποια όμως είναι η ενότητά της, αφού δεν είναι οι άνθρωποι;

Όπως ο Θουκυδίδης, ο Simmel μας δίνει την εικόνα της εποχής του. Παρατηρεί: «Δεν νοείται λοιπόν ο μηχανισμός της ζωής στην πόλη χωρίς να καταταθούν όλες οι δραστηριότητες και οι αμοιβαίες σχέσεις, με απόλυτη ακρίβεια, σε ένα σταθερό, υπερ-υποκειμενικό χρονικό σχήμα». Δεν είναι πλέον το κοινό παρόν ή το κοινό μέλλον που συνέχει την πόλη, αλλά ο κοινός ρυθμός, ο ρυθμός των ρολογιών, ο ρυθμός των παραγωγικών διαδικασιών. Γιατί όπως παραδέχεται ο Γερμανός, αυτό το υπερ-υποκειμενικό χρονικό σχήμα δεν είναι το χρονικό σχήμα της αυτόνομης συλλογικότητας, αλλά το απρόσωπο σχήμα της χρηματοοικονομικής παραγωγής.

Η απάθεια, το πρότυπο της αισθηματικής σχέσης της υποκειμενικότητας με τη μεγαλούπολη είναι «το πιστό υποκειμενικό αντανakλαστικό της οικονομίας του χρήματος που έχει διαποτίσει τα πάντα», σε τέτοιο μάλιστα βαθμό, ώστε ο Simmel δεν μπορεί πλέον να ξεχωρίσει «αν πρώτα τούτη η ψυχική, διανοητική συγκρότηση επέδρασε στην οικονομία του χρήματος ή αν η οικονομία του χρήματος ήταν ο καθοριστικός παράγοντας για τη συγκρότηση αυτή». Σε αυτή τη μεγαλούπολη δεν υπάρχει χώρος για την κοινότητα των πολιτών, ούτε φυσικά για πολιτική, η οποία βρίσκεται στην αποκλειστικότητα της κρατικής γραφειοκρατίας. Η ενότητα της μεγαλούπολης βρίσκεται στην ενότητα των παραγωγικών και χρηματοοικονομικών δραστηριοτήτων και η χρονικότητά της οργανώνεται εκ των άνω, σύμφωνα προς αυτές. Η απάθεια είναι ο τρόπος αντίδρασης του ατόμου σε μια πόλη που δεν του ανήκει, η ιδιώτευση ο μόνος τρόπος να καλυφθεί ψυχικά η απουσία του δημόσιου χώρου και χρόνου.

Το νόημα της προπολεμικής μεγαλουπόλεως είναι οικονομικό και πραγματώνεται στις παραγωγικές διαδικασίες. Ο ιδιωτικός απαθής

βίος συγχρονίζεται σε δημόσιες παραγωγικές λειτουργίες.

Ας κάνουμε ένα ακόμη άλμα, δεκαετιών.

Το 2011, για πρώτη φορά στην Ιστορία της ανθρωπότητας, ο αστικός πληθυσμός ξεπέρασε τον αγροτικό σε παγκόσμιο επίπεδο. Η ιδιωτικοποίηση κάθε δημόσιου χώρου, που άρχισε με γέφυρα την τάυτιση του δημόσιου με το κρατικό, αλλάζει την κοινωνική γεωγραφία και τη δημόσια αρχιτεκτονική της πόλης. Οι μεγάλες πρωτεύουσες μετατρέπονται σε πληθυσμιακά μεγαθήρια, με ενεργειακές δαπάνες μεγαλύτερες των χωρών τους, ενώ ο εσωτερικός χώρος και χρόνος της πόλης τεμαχίζεται σε τρεις διακριτές και απομονωμένες ζώνες, που διατηρούν μεταξύ τους εξωτερικές σχέσεις κλιμακωτής εκμετάλλευσης. Τα μέγαρα και τα γραφεία των κυρίαρχων στρωμάτων, τους απρόσωπους όγκους των μικρομεσαίων περιοχών και τις εξαθλιωμένες ζούγκλες των γκέτο.

Την πρώτη περίοδο στην Ιστορία που ο αστικός πληθυσμός υπερκέρασε τον αγροτικό, η ενότητα της μεγαλουπόλεως, ακόμη και σαν παραγωγική ενότητα, καταλύεται. Η εξάρθρωση των εργατικών δικαιωμάτων, η υποβάθμιση της εργασίας και η ψηφιοποίηση των υπηρεσιών, διαλύει τους παραγωγικούς χώρους και χρόνους. Εξαρθρώνεται σε ένα σύνολο διαχωρισμένων λειτουργιών, όσον αφορά τόσο τον δημόσιο χώρο όσο και τον δημόσιο χρόνο. Παρομοίως, ο ιδιωτικός χρόνος τεμαχίζεται σε διακριτές ασχολίες καθορισμένες από την παραγωγή ή την κατανάλωση και το άτομο μετατρέπεται σε συνονθύλευμα οργάνων.

Σε ένα ευρύτερο επίπεδο, ο βιοπολιτικός τεμαχισμός του ατόμου, συνοδεύει τον βιοπολιτικό τεμαχισμό των πληθυσμών του πλανήτη, όπως η ζωνοποίηση των μεγαλουπόλεων αντιστοιχεί στην ευρύτερη ζωνοποίηση του πλανήτη. Η ψηφιοποίηση των υπηρεσιών συνοδεύει την ψηφιοποίηση του ατόμου, καθώς μέσω του Διαδικτύου, ο ιδιωτικός του χώρος μετατρέπεται σε εικονικό παράθυρο στον κόσμο, ενώ ο δημόσιος χώρος της πόλης ανήκει πλέον στην κυκλοφορία, όχι των εργατών αλλά των εμπορευμάτων.

Το ψηφιακό πρόσωπο, συνάμα αποσπασματικό αλλά και πολλαπλάσιο

του φυσικού προσώπου το οποίο αναπαριστά αλλά και πολλαπλασιάζει στον ψηφιακό κόσμο, αναδεικνύει νέες προβληματικές στη σχέση των ανθρώπων με τον εαυτό τους και την κοινωνία. Προσφέρει μία εν δυνάμει παγκόσμιου βεληνεκούς επιφάνεια αντανάκλασης, προβολής και αναδημιουργίας των προσωπικών προτιμήσεων και απόψεων, αποσωματικοποιημένη και εικονική.

Συμβολοποιεί τον κοινωνικό διχασμό μεταξύ πνευματικού και σωματικού που υποβαστάζει μια σειρά από κυρίαρχα ζεύγη διαιρέσεων και βασίζεται με τη σειρά του στο αξίωμα της απόλυτης ταυτότητας. Μέσω της διαδικτυακής επικοινωνίας, αυτός ο διχασμός μετατρέπεται σε υποκειμενικό αλλά και κοινωνικό βίωμα και φαινόμενο, επιτρέποντας στο υπαρκτό υποκείμενο να απαλλαγεί από τη σωματικότητα και την ανάγκη ενίσχυσης του λόγου με την παρουσία κατά τρόπο ριζικό. Μπορεί να κρύψει την ταυτότητά του ή να αναδημιουργήσει ψευδοταυτότητες, χωρίς να αναρωτηθεί για την υποκειμενική του συνοχή, ενώ διασπείρεται ψηφιακά και προβάλλεται στην παγκόσμια σκηνή χωρίς την ανάγκη ή τη διακινδύνευση της επαφής με τον άλλο.

Η ενότητα της πόλης φαίνεται να εξαρθώνεται σε τοπικότητες με παγκόσμια απεύθυνση, κλειστές ιδιωτικότητες και αστικές ερήμους. Η πρώτη νέα μορφή, οι τοπικότητες με παγκόσμια απεύθυνση αφορά κυρίως τα πρόσφατα αστικά κινήματα καταλήψεων των δημόσιων χώρων (με τελευταίο το Nuit DeBout του 2016) αλλά και τον αναδημιουργημένο ελεύθερο δημόσιο χώρο. Υπάρχει μία ενότητα που διαπερνά την πόλη, η ενότητα της αλληλεγγύης και της δημιουργίας μίας άλλης **αγοράς**, ενός δημόσιου-ιδιωτικού χώρου εκτός της κυριαρχίας της οικονομίας και της απάθειας. Αυτή είναι μία ενότητα εύθραυστη, ριψοκίνδυνη, που υφίσταται τρομερές πιέσεις από το κυρίαρχο φαντασιακό της απάθειας και την καταναλωτική χρονικότητα που το συνοδεύει, αλλά μία ενότητα ζωής, που αρθρώνεται σε μυριάδες μικρά εγχειρήματα.

Είναι μία ενότητα επικοινωνίας και πολιτισμού, με νόημα πολιτικό, αλλά όχι μια πολιτική ενότητα, όπως μια αυτόνομη πόλη.

Υπάρχει η αντίθετη, κυρίαρχη ενότητα της κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, που δεν είναι πλέον μια ενότητα παραγωγική υπό έναν χρόνο, αλλά καταναλωτική, κατακερματισμένη σε κλειστές ιδιωτικές χρονικότητες και διάσπαρτες, ασταθείς, επισφαλείς εργασιακές χρονικότητες. Είναι επίσης μία ενότητα διεθνής και διακρατική, που υψώνει τις σύγχρονες μεγαλουπόλεις υπεράνω των χωρών τους και καθιστά τις χώρες τους υπαίθρους, μεγαλουπόλεων-κόμβων σε παγκόσμιο επίπεδο. Κόμβων τουρισμού, κατανάλωσης και εκμετάλλευσης, όπως είναι η μητροπολιτική Αθήνα.

Και γύρω από τις αντώσεις αυτών των κόμβων, εξαπλώνονται οι αστικές έρημοι. Η σύγχρονη αστική έρημος, που γεμίζει τα κενά μεταξύ των κόσμων που συνθέτουν το ασαφές χάος της σύγχρονης Βαβυλώνας. Της σύγχρονης Βαβυλώνας που απαιτεί ένα παγκόσμιο κίνημα αυτονομίας για να μεταμορφωθεί ξανά σε πόλη.

* Το παρόν κείμενο δημοσιεύεται στο τεύχος της Βαβυλωνίας #20

Το Μεγάλο Αυθαίρετο... με αφορμή την καταστροφή στο Μάτι

Μπάμπης Βλάχος

Ο σύγχρονος νους, και όχι μόνο στον δυτικό κόσμο, γεννήθηκε και συνεχίζει ακάθεκτος με την ιδέα ότι ο κόσμος είναι δυνατόν – μπορεί επιτέλους να αλλάξει... Πάνω σ' αυτή την Ιδέα πατά η Νεωτερικότητα και η τωρινή Ελλάδα άλλωστε, συχνά μάλιστα σε

σημείο ψυχαναγκαστικό ή και με την πρόσφατη ευγενή συνεισφορά μνημονίων. Συνεπώς όσοι ουρλιάζουν κάθε τρεις και λίγο για «μεταρρυθμίσεις» και ξανά «μεταρρυθμίσεις» (οπωσδήποτε οι λόγω επαγγέλματος Τσιπρομητσοτάκηδες – παρέα με τον κάθε λυσσασμένο «φιλελέ») απλώς προπαγανδίζουν το κινητήριο καύσιμο του πολιτισμού μας, τα αυτονόητά του, το ονομάζουν και «ανάπτυξη», ίσα για να καλύψουν έτσι το συμφεροντολογικό, το περιορισμένο βλέμμα τους και τις τουλάχιστον αμφιβόλου αξίας επιλογές τους στα πολεμικά μέτωπα της εξουσίας. Γιατί από την άλλη, είναι οι ίδιοι που σου υπενθυμίζουν ότι «δεν αλλάζει ο άνθρωπος» (ιδίως ο καθυστερημένος Ντόπιος), «οπότε τουλάχιστον να αλλάξουμε... το κράτος/τους θεσμούς».

Ναι αλλά, ακόμη και ο μικροαστός νεοΈλληνας αλλάζει. Όπως και το κράτος του. Επινόει διαρκώς τρόπους για να το κλέβει και εν πολλοίς να το μισεί, ενώ ταυτόχρονα μέσα του αυτό λατρεύει – αυτό που θα πει **κρατισμός**. Του είναι αδιανόητη η ζωή χωρίς αυτό. Του μικροαστού και του φιλελεύθερου ειδικά! Χωρίς κράτος τι θα κάνανε;

Τα λέμε αυτά γιατί όσο πίσω κι αν έχει μείνει η Ευρωπαϊκή μονάδα επέμβασης επί των φυσικών καταστροφών, και παρότι οι στατιστικές των τελευταίων δεκαετιών δείχνουν μεγάλες πυρκαγιές στη χώρα μονάχα τις προεκλογικές χρονιές, δεν παύει να 'ναι παραλογισμός κι αδιανόητο ότι Αστυνομία και Πυροσβεστική τις κρίσιμες ώρες δεν επικοινωνούσαν καν, ότι και εσωτερικώς οι επικοινωνίες τους ήταν χάλια, ότι ο Πυροσβέστης άργησε καθοριστικά στην αρχή παρότι μέρα υψηλού κινδύνου, και ότι η Τροχαία πολλά αυτοκίνητα απ' τη Μαραθώνος τα καθοδήγησε στην κόλαση, σε έναν τόπο χωρίς διαφυγές κι άμεση πρόσβαση στην παραλία, με το λιμενικό να εμφανίζεται στους διασωθέντες που κατάφεραν να μπουν στη θάλασσα μετά από ώρες (είχαμε ήδη τους πνιγμούς).

Τα γνωστά.

Ενώ εκείνο που δεν συζητιέται, βέβαια, είναι ότι πέραν των ανίκανων κυβερνήσεων και οπωσδήποτε της τωρινής, ο εν ου

παικτοίς μεγάλος υπεύθυνος της πρόσφατης εκατόμβης, σίγουρα ως φυσικός αυτουργός με τις υπηρεσίες του, ως κατά κάποιον τρόπο συνεργός της Φωτιάς, ως πληρωμένος για να αυθαιρετεί, και βέβαια ως αυτουργός των ηθών, δεν είναι άλλος από αυτόν τον παλαιό, τον παραμορφωμένο γνώριμο, αυτό το κτηνώδες κι αυτονομημένο από την κοινωνία τερατούργημα, το ίδιο το Κράτος (των δυο τελευταίων αιώνων σίγουρα / με τα προσωπεία του έθνους-κράτους αλλά και με την κάθε μορφή παγκοσμιοποίησης πλέον).

Είτε πτωχευμένο είτε όχι. Είτε εκσυγχρονιζόμενο ήπια είτε βίαια και επιτακτικά. Παγίως καταχρηστικό και Αυτο-κινούμενο ώστε να «εκλέγει» πάντοτε και μόνο τον εαυτό του, μονίμως αυτοεκλεγόμενο (αυτό+αιρούμαι > αυθ-αίρετο). Γιατί το κράτος ήταν και είναι πάντοτε, ιδίως το νεότερο, εξ ορισμού το μεγάλο Αυθαίρετο.

Στο ίδιο στρατόπεδο δηλαδή εν τέλει με... τον εμπρηστή – ρυθμίζει ιδιοκτησίες. Συχνά αντιμέτωπο με τις ραγδαία παρανοειδείς κοινωνίες-γεννήτορές του. Τις καθημαγμένες, τις τεχνηέντως ανίσχυρες, τις ατελείωτα καθυποταγμένες.

Οπότε; Αλλάζει τίποτα έτσι, με τον βούρδουλα; Αλλάζει. Αν και επωφελέστερες για τα πολύφερνα μονοπώλια Ισχύος εξακολουθούν να είναι οι εσωτερικεύσεις.

* * *

Δύο ήσαν τα μεγάλα χαρακτηριστικά της φονικής Πυρκαγιάς της 23ης Ιουλίου. Η μοιρολατρική αντιμετώπιση εδώ και δεκαετίες εκ μέρους των ντόπιων ενός προφανούς, αποκλείεται να μην γνώριζαν, προαναγγελλθέντος εγκλήματος, πράγμα που τραγικά ανέδειξε η πρόσφατη καταστροφή. Φανερά δυσανάλογη ως ανθρωποθυσία σε σχέση με την όλη «ζημιά». Αλλά και η απίστευτη αλληλεγγύη που την ακολούθησε, αφήνοντας πίσω παρασάγγας τους ψόφιους κι άνοστους «εθελοντισμούς». Μπρος στο δέος πλέον ενός ομαδικού / μη εξημερωμένου / ανατριχιαστικού στο ξέγνοιαστο υποτίθεται κατακαλόκαιρο θανάτου.

Γιατί αυτό που κάηκε, όσο και να βρει παρηγοριά στους ελληνικούς Αύγουστους και τις φρικώδεις χωρίς τελειωμό Ειδήσεις, δεν ήταν «μόνο» άνθρωποι. Κάτι που όχι απλώς συγκλόνισε, αλλά και που ευτυχώς ούτε τιμή ούτε μέτρο έχει αποκτήσει ακόμα. Μια και συνεχίζει να εξεγείρει, να τρομάζει και να καθορίζει εκ βαθέων, ανανεώνοντας το (κοινό) **συνειδέναι**.

Ίσως και γιατί κάηκε μαζί, προσωρινά; έστω προσωρινά, κυριολεκτικά εξαϋλώθηκε απ' τις διάχυτες στην επικράτεια θερμοκρασίες, και η περίπου παιδική ανάμνηση των θερινών επίγειων «παραδείσων» (παρότι, βέβαια, ακόμη κι οι επουράνιοι του Ζωροάστρη, του Γιαχβέ και του Χριστού ούτε ίδιοι ήσαν ούτε για όλους...). Ή και οι όλο και πιο πρόχειρες και λιγοστές «αποδράσεις» της εποχής μας. Αφού από τη μια στιγμή στην άλλη μπορούν πράγματι να μετατραπούν σε αληθινή Κόλαση – τη μόνη, απ' ό,τι φαίνεται, επαρκή πια στους καιρούς μας.

Μια και, επιπλέον, ο «sapiens» του 21^{ου} αι., ο ηττημένος από τον ολοκληρωτισμό του **con-sumere** (καταναλώνω > εξαντλώ [εννοείται και ανθρώπινες ζωές]) -οι λατινοδυτικοί όροι εδώ, εξηγούν καλύτερα τη σημερινή εξέλιξη-, τον μεγάλο δηλαδή νικητή και του communismus και του con-servatismus (των συντηρητικών), έχει πολλά κοινά με τον θρησκευόμενο σοσιαλιστή του 20^{ου} αι. : Και οι δυο από ένα σημείο κι ύστερα, ο σημερινός μέσω Google και data, έπαψαν να ενδιαφέρονται και πολύ για την Πραγματικότητα που παράγουν.

(Γεγονός που πρώτος είχε αποδεχθεί, ο πλέον εξελιγμένος καταναλωτής κι εξουσιολάτρης κι ο πιο άνοστος όλων, ο λεγόμενος κεντρώος.)

* * *

Έτσι, αυτό που ξεκίνησε ως μικροαστικό όνειρο για εξοχικό (ακόμη και στο δάσος; φυσικό και φυτευτό) τη δεκαετία του '60 -οι πλούσιοι το πραγματοποιούν έτσι κι αλλιώς ανέκαθεν- και που με τη γιγάντωση της ελληνικής τουριστικής βιομηχανίας

διαχύθηκε σε όλο τον πληθυσμό, τον Ιούλιο μαύρισε / αφανίστηκε επ' ολίγον. Από το τοξικό προπέτασμα, τα αποκαϊδία και την ασφυξία. Κρύφτηκε στη σιωπή της συνενοχής. Ακόμη και του εκπεφρασμένου ή και ανέκφραστου εθελοντισμού – να που δεν γίνονται όλα για το χρήμα. Στον πέπλο της βαθειάς συγκίνησης για τις καμένες οικογένειες – γιατί μόνο γι' αυτές; Μια και μόνο έτσι και στην πράξη ξεπερνιέται τουλάχιστον ο φόβος. Που ως επιστροφή στην κανονικότητα εξαγοράζει ακόμη και τις φευγαλέες τύψεις για τον γενικότερο σταρχιδισμό και την Ανάθεση. Για τα *μ ο ι ρ α ί α* μονοπώλια των κρατικών θεσμών, της κεντρικής πολιτικής σκηνής και των μήντια (κάτι επαγγέλματα που υπάρχουν). Μπρος στο ανοικονόμητο γεγονός ενός θανάτου που δεν αφήνει -έστω για λίγο- τίποτα ανερώτητο.

Ο πειρασμός, ίσως σε άλλες στιγμές, θα ήταν μεγάλος. Θα μπορούσε το Μάτι, ο Μαραθώνας και οι εκατοντάδες άλλοι οικισμοί να δοκιμάσουν να λειτουργούν πρωτίστως, σίγουρα σ' ένα τέτοιο ζήτημα, ως αυτοδιαχειριζόμενες Κοινότητες; (Και... καλώς να ορίσει μετά το Ιππικό.)

*

Ο Βάκων έλεγε στα προεόρτια των Νέων Χρόνων, του πολιτισμού που ζούμε, ότι «για να κυριαρχήσεις επί της φύσης οφείλεις να την υπακούς». Τουλάχιστον να μην κάνεις τα στραβά μάτια στους ήδη γνωστούς κανόνες της – αφού τους παραβιάζεις που τους παραβιάζεις βάζοντας ως πρωταρχικό σκοπό την υποταγή της. Ακόμη και τους ελάσσονες (καλώς επιμένουν ορισμένοι : δεν αναδασώνεις, ας πούμε, πάλι με πεύκα τα καμένα, ούτε «εξωραϊζεις» έτσι την Μαραθώνας στους Ολυμπιακούς, ούτε καν επειδή «όλοι οι χαζοί μπορούμε»).

Γιατί εάν η φύση αποδεικνύεται απείρως πιο παράξενη και σκοτεινή κι από τις πιο αναιδείς επιθυμίες μας, εάν η πιθανοκρατία και η αστάθεια επιτρέπει πλέον στην ανθρώπινη διάνοια να πλησιάσει κι άλλο τη δήθεν βεβαιότητα των ντετερμινιστικών Της νόμων (μεταλλάσσονται), ...αυτό το **«Δεινότατο»** των όντων, με τις αμφιθυμίες και τις αμφισημίες

του, με τους θριάμβους και τις συντριβές του, συχνά επιλέγει φαίνεται να καταπατά τους νόμους της, και τους δικούς του συνέχεια. Είτε αφορούν σε κρατικούς θεσμούς (ίσως και δικαιολογημένα τότε) είτε όχι.

Πράγματι, άλλο το «όνειρο» εκείνο που κατ-έκτισε (σε ουκ ολίγα σημεία του χάρτη), το ένα πάνω στο άλλο, το πευκοδάσος και τον αιγιαλό, ενώ στην... Εκάλη και τον Διόνυσο τηρούν τουλάχιστον τις αποστάσεις, κι άλλη η ιδιοκτησιακή λύσσα που αποκλείει τον υποτιθέμενο **δημόσιο χώρο** (αντιμέτωπος κατ' ουσίαν του κρατικού) – χώρος που άλλωστε πλήττεται παντού και πανταχόθεν πια, και δεξιά και αριστερά. Μα προπαντός, άλλα τα ήθη που προκρίνουν τη μικροϊδιοκτησία συνήθως από την ενεργή κοινότητα, άλλο ο κρατισμός κι άλλη η αυτενέργεια.

*

Παρότι βέβαια, ακόμη και ως ένδειξη πένθους, ο πραγματικός πειρασμός που επισημάναμε κρύβεται αλλού. Γιατί δεν μιλάμε απλώς για τις χρονίζουσες παθογένειες της χώρας, για την κουλούρα που περηφανεύεται επί του αυθαιρέτου όσο και για την Ορθοδοξία της – λες και το Όλον δεν είναι αυθαίρετο. Και που λατρεύει εν τέλει το κράτος της ως εγγυητή/νομιμοποιητή (είτε πρόκειται για τον μικροαστό είτε για τον υπερ-πλούσιο), αρκεί να είναι «παρών» όπως τότε που λάδωνε τον δασάρχη και τον πολεοδόμο κι όχι ανύπαρκτο και νταβατζής όπως τώρα... Ούτε και για τους δόλιους εξυπνακισμούς του ντόπιου φιλελεύθερου.

Αλλά για τη μόνη λογική πιθανότητα του Μεγάλου Καταναλωτή να αντιμετωπίσει τέτοιες καταστροφές. Και οι οποίες, το πιο πιθανό, θα έχουν συνέχεια.

Μιλάμε για την **κοινή** (κυριολεκτικά) λογική. Που μπορεί και να εφαρμόζεται σε πολλές ακμάζουσες επιχειρήσεις, στην «κατ' ανάγκη» θεοποίηση του χρήματος, στην ατομική ή και κάπως πιο συλλογική μάχη για τις υφιστάμενες Υπηρεσίες, στο αξιακό ρεπερτόριο του πολιτισμού μας τελοσπάντων, μα που αδυνατεί βέβαια να αναγεννηθεί δίχως το ρίσκο της ανταρσίας της.

Απέναντι έστω στον κατ' εξαίρεση (;!) θάνατο (και στα αλλεπάλληλα καμένα «όνειρα» που ολονέν και περισσότερο τον συνοδεύουν).

* * *

Αφότου οι Έλληνες έγιναν ο πρώτος πολιτισμός που επινόησε και καθιέρωσε **την πόλιν** και το πολίτευμα, το αντίθετο του σύγχρονου Κράτους δηλαδή, αφότου οι Ρωμαίοι -παίρνοντας τη σκυτάλη απ' τον Μεγαλέξανδρο- καθυπόταξαν την Κοινότητα προς όφελος αυτού του Res publica, κι αφότου μέσω Ιερουσαλήμ -αφοπλίζοντας την Αθήνα- παρέδωσαν τις κοινότητες στο Χριστιανικό κράτος και εν συνεχεία στα μοναστήρια, οι υπό αλλεπάλληλη κατοχή Ντόπιοι κράτησαν και συντήρησαν παραδόξως και μετά το αναπάντεχο '21 τις μεταλλάξεις μιας Παράδοσης. Της (ακόμα και) ελεύθερα διαμορφούμενης ίσαμε τις μέρες μας κοινότητας. Ιδίως στις στιγμές της μεγάλης Αντίστασης. Στην πραγματικότητα, ίσαμε τρεις περίπου δεκαετίες πριν. Όταν ο ραγδαίος εκδυτικισμός / «εκσυγχρονισμός» του κράτους (επί «σοσιαλιστικού» Πασόκ) έφερε την καταγιμιστική πλέον Εξατομίκευση, καταργώντας ακόμη και τις γειτονιές.

Κέρδισαν ως συνήθως οι εκ των άνω επιβαλλόμενοι θεσμοί – η ριζική Ετερονομία. Του αγά, του κοτζαμπάση και βέβαια του Βαυαρού. Κέρδισε το μονοπώλιο της Εξουσίας από το κράτος-Γονέα, στον οποίο απαξάπαντες μυξοκλαίγοντας ή διαμαρτυρόμενοι απευθύνονται.

* * *

Βέβαια η community , από το com (συν) + munus : λειτουργία (αλλά και δώρο) και τα παράγωγά της, ανήκει στη χριστιανική παράδοση – και από κει στην πολιτική. Κατά συνέπεια, Αριστερά δίχως κράτος/Ιεραρχία (ιδιαίτερα στη χώρα μας) δύσκολα νοείται. Ούτε και δίχως τον άλλο βασικό πυλώνα του καπιταλιστικού κόσμου : την εξυπηρέτηση της Εργασίας. Μόνο που γι' αυτό ακριβώς κυβερνά μια αριστερά με ή χωρίς εισαγωγικά. Για να εξαφανίζονται ή να ατονούν οι **από τα κάτω** κινήσεις

Κοινότητας. Όστε να βασιλεύει αδιαμαρτύρητα η, και μέσω Ορθοδοξίας συχνά, καρτερία της κόλασης.

Και έτσι, να περιορίζεσαι στην ψηφιακή σου «δεύτερη» (κι απλήρωτη) δουλειά. Στην «κοινότητα» του Facebook και της Google. Στο δικό τους βέβαια συνεργατικό πλαίσιο. Με πάντα αποδιωγμένη την «ξεχασμένη» Τραγικότητα. Αυτού του αιώνιου καταναλωτή.

*

Αφότου ο Κωνσταντίνος Μαλέας ζωγράφισε τα ιδιαιτέρου κάλλους παράλια της Ραφήνας (και της Αττικής) τότε, πέρασε σχεδόν ένας αιώνας. Η Ελλάδα απ' τον κλασικισμό και τους περιηγητές, άλλαξε σε υψηλό προορισμό για τουρίστες. (Μονίμως πουλώντας ως χώρα αυτό που προαγόρασε ήδη ο πελάτης – όντας απ' τους καλύτερους πελάτες του.) Τα καλοκαίρια πάντως σφύζει από ζωή, τα τραπεζάκια παρατεταγμένα εκεί ακριβώς που να γλείφουν το κύμα, κι οι παλαιές πού και πού στα νησιά ντίσκο της να σου θυμίζουν -περιζήτητη- την αθανασία της νιότης. Με τη διαφορά, πως η τεχνολογική δικτατορία της Εικόνας πια, μη αναστρέψιμη (λόγω του αντίστροφου για τον πλανήτη Χρόνου που μετράει ήδη;...), σήμερα προτιμά τους Χάρι Πότερ ή τις -ανώτερες- διαδικτυακές τηλεσειρές.

Μας φτάνουν όμως όλ' αυτά για να κηδέψουμε, από κοινού και κατά μόνας, την όποια αυτο-οργάνωση / αυτο-νόμηση; Την ανενεργή και την εν υπνώσει; Το χαλασμένο «εκείνο» εγχείρημα, το άλλοτε κολασμένο;... Φυλακισμένο τα πρόσφατα χρόνια (ιδίως επί παγκοσμιοποίησης). Στο ίδιο κελί με την τέως Αφθονία.

Έτσι ώστε να αλωνίζει όπως αλώνισε ασύδοτη η αυθάδης, ως «αιώνια», η περασμένη ακόμη και στα γονίδια ορισμένων καθυπόταξη : Της ευτυχώς παράδοξης φύσης – και της δικής μας.

Φυτρώνει Ελπίδα στο Τσιμέντο;

Νίκος Βράντσης

Ο Νίκος Βράντσης σπούδασε Πολιτικές Επιστήμες και ολοκλήρωσε το μεταπτυχιακό του στην Πολιτική Θεωρία & Φιλοσοφία. Γράφει για τον δημόσιο χώρο και αναζητά τις αρχιτεκτονικές προϋποθέσεις της δημοκρατίας.

«Η πόλη δεν είναι χωρική οντότητα με κοινωνικές προεκτάσεις, αλλά κοινωνιολογική οντότητα που διαμορφώνεται χωρικά»

Georg Simmel

Ως γνωστόν, όταν μιλάμε για χώρο δεν εννοούμε κάποιο ουδέτερο κέλυφος που παρέχει στέγη σε ανάλατες ανθρώπινες ζωές. Ο χώρος έχει ρόλο ενεργό. Επηρεάζει την πλοκή της ανθρώπινης κωμωδίας, αλλά και επηρεάζεται από αυτήν.

Πάρτε για παράδειγμα την Αθήνα. Χωριό ήταν ακόμα όταν την είπανε πρωτεύουσα της Νέας Ελλάδας και τα κτήρια που στέγαζαν ζωή ήταν λιγότερα από τα ερείπια. Μα υπήρχε η Ακρόπολη, που δέσποζε στον βράχο και ραδιοβολούσε αρχαίο μύθο, ικανό να κληροδοτήσει στο “απερπάτητο” Κράτος ένα λαμπρό παρελθόν. Και έτσι, οι αρχόντοι βάπτισαν την Αθήνα πρωτεύουσα και διέταξαν να ξεκινήσει το κτίσιμο. Αλλά μερίμνησαν δια νόμου ώστε να μην υπάρξει κτήριο που να ανταγωνίζεται σε ύψος την Ακρόπολη.

Το πρόβλημα δεν ήταν έντονο όσο η Αθήνα, ως χωριό, δεν είχε λαό με στεγαστικές απαιτήσεις.

Έλα όμως που με τούτα και με κείνα, από ανάγκη ή με ελπίδα, μαζεύτηκε ντουνιάς και πύκνωσαν τα σώματα που ζητούσανε στέγη. Αλλά ο νόμος ήταν νόμος και τα στέγαστρα δεν μπορούσανε να πάρουν ύψος για να μην παραβιάσουν τη θέα στον βράχο.[1] Και έτσι, η μέριμνα για το αρχαίο κλέος, η πολυκτησία και το κατακερματισμένο έδαφος, οι στεγαστικές απαιτήσεις και τα οικονομικά συμφέροντα ανάγκασαν την πρωτεύουσα αντί για μπόι, να πάρει έκταση. Απλώθηκε η Αθήνα, έχτισε παντού, με υλικό το

φτηνό τσιμέντο και με τρόπο λυσσαλέο και σχεδόν αυτοσχέδιο.

Τα παλιά σπίτια κατεδαφίστηκαν και αντικαταστάθηκαν από τα σκληρόδερμα στοιχεία της νέας πόλης –τα επονομαζόμενα και **πολυκατοικίες**– που φτιάχτηκαν πιο κοντοστούπικα και πιο λεπτά, σα νόθα παιδιά του στιβαρού και ογκώδους μπρουταλισμού που σάρωσε μεταπολεμικά τις πόλεις του Ανατολικού, κυρίως, Μπλοκ. Η ιστορία αυτή εκτός από γνωστή είναι και παρούσα, όχι στα μνημεία και τα μουσεία, αλλά στους χώρους που στεγάζουν την τρέχουσα ζωή.

Οι πολυκατοικίες δεν μπορούσαν να ψηλώσουν και τα διαμερίσματά τους έγιναν χαμηλοτάβανα, ώστε να χωρέσουν περισσότερα στο νομοθετημένο ύψος και τα παράθυρά τους έγιναν μικρά [2] και ο ήλιος τρυπώνει πιο δύσκολα. Η πυκνή δόμηση δεν επέτρεψε να φτιαχτούν μεγάλες πλατείες. Και οι δρόμοι έγιναν στενοί και **αφού τα αμάξια δεν μειώθηκαν** [3], η κίνηση είναι μεγάλη. Και τα πεζοδρόμια των στενών δρόμων φτιάχτηκαν ακόμα στενότερα και έτσι δεν υπάρχει χώρος για μαγκίτες που αρέσκονται να περπατούν με τα χέρια απλωμένα και με εκτόπισμα διπλάσιο από τις αναλογίες του σώματός τους. Και οι τοπολογικές ανισότητες εντάθηκαν.

Διότι, πια, δεν υπάρχουν μόνο κακόφημες και καθωσπρέπει γειτονιές αλλά και υψομετρικής προελεύσεως διαφορές στην ποιότητα ζωής: τα φτωχάδια που ζουν χαμηλά, στα ισόγεια, γειτονεύουν με θορύβους και οχλήσεις και αντί για ήλιο και ουρανό βλέπουν το απέναντι τσιμέντο, ενώ οι ευπορότεροι κατοικώντας ψηλά, έχουν πρόσβαση σε ήλιο, αέρα και ουράνια θέα.

Ο ελληνικός μπρουταλισμός [4], λοιπόν, ήταν προϊόν μιας πλαστογραφημένης εκδοχής του αυθεντικού οικοδομικού ρεύματος που εφαρμόστηκε στον βορρά. Αλλά αν πάρουμε στα σοβαρά τον Oscar Newman [5], μπορούμε ίσως να πούμε ότι υπάρχουν και οφέλη από αυτή την πλαστογραφία. Ο Newman υποστήριζε ότι τα μικρόσωμα, χαμηλής έντασης κτήρια είναι πιο βιώσιμα, πιο αυτόνομα και αρκετά πιο λειτουργικά ώστε να αποτρέπουν το

έγκλημα και να επιτρέπουν συνεννοήσεις. [6]

Η ελληνική μικρογραφία κατασκεύασε τέτοια, χαμηλών διαστάσεων και έντασης, οικοσυστήματα με διαμερίσματα λιγοστά και επομένως λιγότερους ενοίκους, οι οποίοι έχουν την τύχη/ατυχία να συναντούν τα ίδια πρόσωπα σε σκάλες και ασανσέρ. Δια της επαναλήψεως, τα βλέμματα γίνονται αναγνωρίσιμα και οι τυχαίοι συγκάτοικοι σε σύντομο διάστημα προβιβάζονται σε καλούς ή αχώνευτους γείτονες.

Και έτσι φτιάχτηκε ο χώρος σε αυτή τη μικρή επικράτεια του πλανήτη και σε αυτή τη φτιάξη οφείλεται εν μέρει και η κοινωνικοπολιτική ιδιαιτερότητα του πολίτη εν Ελλάδι.

Όμως, τα πράγματα άλλαξαν και οι πολυκατοικίες πάλιωσαν και μαζί με τα ρήγματα στους τοίχους τους εμφανίζεται και ένα άλλο ρήγμα που έχει να κάνει με το περιεχόμενο των ζώων που διαδραματίζονται μέσα τους. Και παρότι οι πολυκατοικίες φτιάχτηκαν σε εποχές με άλλα προβλήματα και άλλες συλλογικές ανάγκες και επιθυμίες, τόσες δεκαετίες μετά γεννήθηκαν νέα προβλήματα –που δεν χωρούν κάτω από το χαλί– και νέες απαιτήσεις που μοιάζουν να μην μπορούν να εκπληρωθούν σε σκεύη που φτιάχτηκαν για ανθρώπους με συνήθειες διαφορετικές από τις δικές μας.

Το ρήγμα, κυριολεκτικά και μεταφορικά, έχει να κάνει με την ισχύ των ορίων.

Ως γνωστόν, θεωρητικοί και πρακτικάριοι είχαν περί πολλού τα όρια και όσα αυτά οριοθετούσαν. Και δαπάνησαν πολλά υλικά και πολύ μελάνι για να ταιριάξουν οι συλλογικές συνήθειες σε οριοθετημένους χώρους.

Στη «Χάρτα των Αθηνών», για παράδειγμα, ο Le Corbusier άπλωσε σε 95 θέσεις ένα πολεοδομικό όραμα, με την πρόθεση να τακτοποιήσει το χάος κατανέμοντας τη ζωή σε τέσσερις επικράτειες του βίου: **κατοικία, εργασία, αναψυχή, μετακίνηση.** [7]

Αλλά και οι εργάτες στα αιτήματά τους απέναντι στα αφεντικά, ζητούσαν μια δίκαιη και ίση τριχοτόμηση της εικοσιτετράωρης ζωής [8]: μια οκτάωρη φέτα δουλειάς στο εργοστάσιο, μια οκτάωρη φέτα ύπνου στο σπίτι –και μάλιστα στο ιδιωτικότερο σημείο του, τη κρεβατοκάμαρα– και μια οκτάωρη φέτα ανάπαυσης και αναψυχής που μπορούσε να εκπληρωθεί σε χώρους τόσο δημόσιους όσο και ιδιωτικούς. Τα όρια ήταν σαφή, οι πράξεις είχαν τους χώρους τους και κάθε χώρος ταίριαζε σε συγκεκριμένες πράξεις.

Ακόμα και για την πολιτική θεωρία, η διάκριση ανάμεσα στον ιδιωτικό και τον δημόσιο χώρο ήταν θεμελιώδης. Και σύμφωνα με τους ορισμούς των στοχαστών, στον ιδιωτικό χώρο –ίσως ιδανικά στο κρεβάτι, σε θέση ύπτια, με το βλέμμα θολό και καρφωμένο στο ταβάνι [9]– ο μοντέρνος άνθρωπος μπορούσε να βυθιστεί σε αναστοχασμούς και να σκεφτεί τη θέση του στον κόσμο. Και στη δημόσια σφαίρα, ως πολίτης πια, μπορούσε αυτόν τον αναστοχασμό να τον μεταμορφώσει σε πράξη μαζική.

Και την πολιτική, σαν οριοθετημένο χώρο μάθαμε να την καταλαβαίνουμε. **Γι' αυτό δεν είναι μόνο τα χέρια, τα πόδια, τα παπούτσια και οι δρόμοι που διακρίνονται σε αριστερά και δεξιά.** Είναι και κοιτάμ ιστορικές προσωπικότητες, κυβερνήσεις και ολόκληρες ιδέες. **Αριστεροί και δεξιοί πολιτικοί,** αλλά και αποφάσεις που παίρνονται **από τα πάνω** και πρωτοβουλίες **από τα κάτω.** Μιλάμε για πολιτική με όρους χώρου.

Αλλά τα όρια που κατένημαν και ερμήνευαν τον κόσμο έχουν γεμίσει τρύπες και η πραγματικότητα γλιστρά από τα πολυκαιρισμένα τους τοιχία. Παραδείγματα πολλά. Η νέα επισφαλής εργατική δύναμη δεν έχει ωράριο σταθερό και οι freelancers δουλεύουν από το σπίτι ή κοιμούνται στη δουλειά των open working spaces τους. **Πάνε και οι φέτες και τα οκτάωρα.** Κι αν οι εργάτες κάποτε ζητούσαν να αυξηθεί η φέτα της ανάπαυσης και να μειωθεί η φέτα της δουλειάς, σήμερα αυτό που ζητούν είναι να υπάρξουν φέτες.

Να υπάρξουν όρια.

Αλλά και της θεωρίας τα όρια μπάζουν. Γιατί πια στην ιδιωτική στιγμή του κάποιος είναι πιθανότερο να σκρολάρει στην οθόνη του smartphone του από το να αναστοχάζεται τη θέση του στον κόσμο. Και ο άνθρωπος της δημόσιας ζωής, αυτός που συναντούμε έξω στον δημόσιο χώρο, είναι λιγότερο πολίτης/ καλλιτέχνης/ δανδής και περισσότερο τουρίστας/ καταναλωτής/ απλά αδιάφορος: **ξεπλυμένες εκδοχές του πολυτραγουδισμένου από τους φιλοσόφους, δημοσίου ανδρός.**

Δημόσιος άνδρας βεβαίως δεν υπάρχει, διότι δεν υπάρχει δημόσια σφαίρα. Η δημόσια σφαίρα έχει αποσυνδεθεί εντελώς από τον χώρο. Τα κοινοβούλια δεν αποφασίζουν αλλά διαχειρίζονται αποφάσεις παρμένες αλλού. Τα κέντρα των αποφάσεων έχουν μετατοπιστεί. Και σε όσες διαδηλώσεις και αν πάμε, δεν βρίσκουμε θεσμό σοβαρό να απευθύνουμε το αίτημά μας.

Οι πολιτικές μας δράσεις γίνονται τελετουργικά που ψελλίζουν ξόρκια μπας και αναστηθεί το παρελθόν, όταν όρια και χώρος είχαν σημασία.

Και τα κόμματα αντιστοίχως, παρότι ξιφουλκούν και ρητορεύουν και επιστρατεύουν επιχειρήματα περί ηθικής, επισημαίνοντάς μας ασταμάτητα τις διαφορές τους (βλ. βουλκανιζατέρ εναντίον offshore), δεν κάνουν τίποτα διαφορετικό το ένα από το άλλο και **οδηγούν τα ακροατήριά τους από διάψευση σε απογοήτευση.**

Και οι λέξεις, όσο και αν μας στοιχειώνουν, δεν αποδίδουν αυτό που μας συμβαίνει. Και άντε τώρα να ψάχνουμε καινούριους τρόπους και νέα λεξιλόγια για να **περι-γράψουμε** τη διαρρέουσα πραγματικότητα. Ευκολότερο δεν είναι να επαναλάβουμε παλιές προσευχές περιμένοντας να επανέλθει η ζωή στα παλιά της όρια;

Αυτή η παλιά κακή συνήθεια επιδρά και στον τρόπο που αντιμετωπίζουμε τη ζωή μας στις πολυκατοικίες. Οι χώροι των διαμερισμάτων που έφτιαξαν οι αρχιτέκτονες για να στεγάσουν ό,τι θεωρούσαν κανονική, καθημερινή ζωή, είναι διάτρητοι.

Και ακούμε ασταμάτητα, τους θρήνους για τις άσχημες και μη

λειτουργικές μας πόλεις και για τα ίχνη του νεοκλασικού κόσμου που σβήστηκαν ξαφνικά, απότομα, ριζοσπαστικά και σκόπιμα για να γεννηθούν πάνω στα χαλάσματά τους αυτά τα νέα, λιγότερο όμορφα, σκληρόδερμα στοιχεία.

Οι πολυκατοικίες θεωρούνται ενσάρκώσεις προβλημάτων, αιτίες κρίσεων, δομές άκρατου ατομικισμού όπου εκκολάπτεται η αστική μοναξιά· δομές που παραβιάζουν τον δημόσιο χώρο και συγκροτούν την αβίωτη μητρόπολη· κατασκευές υποδεέστερες ως προς την αισθητική τους ποιότητα αλλά και τον τύπο ανθρώπου που παράγουν.

Κατοικούμε χώρους που μάθαμε να αντιπαθούμε.

Αλλά εξακολουθεί αυτή η αντιπάθεια να είναι νόμιμη; Μήπως αυτή η αρνητική προδιάθεση κρύβει ενδεχόμενες θετικές δυναμικές του χώρου, τις αναγκαίες να σαρκωθούν για να απαντήσουν στη σημερινή ρευστότητα;

Ο σοφός νους, αντί να δικάσει τα πράγματα αναπαράγοντας

ετυμηγορίες, προτιμά να τα ανακρίνει προτού βγάλει συμπεράσματα. Αυτή τη μέθοδο συνιστώ και για την πολυκατοικία. Ας διατρέξουμε τα υποστηλώματα των αξιολογήσεων για να ανιχνεύσουμε την ποσότητα νομιμότητας που εξακολουθεί να υπάρχει μέσα τους. Αντί για μοιρολόγια, ας ψάξουμε λέξεις για να περι-γράψουμε και να καταλάβουμε τους χώρους της. Και αφού τους καταλάβουμε –όπως τους καταλάβουμε– μπορούμε να δούμε αν θέλουμε να τους αλλάξουμε/ αφήσουμε ως έχει/ γκρεμίσουμε.

Μπορούμε, λοιπόν να συγχωρήσουμε την πολυκατοικία, να την καταλάβουμε και **να εξετάσουμε αν οι χώροι που σχηματίζει πληρούν τις αρχιτεκτονικές προϋποθέσεις μιας νέας ζωής και μιας νέας δημοκρατικότητας,** που να απαντά στα πολυπρόσωπα προβλήματα που προκαλούνται από τη ρευστότητα; Ποια προβλήματα;

Μια γρήγορη καταγραφή των σημαντικότερων προβλημάτων γεμίζει τη λίστα της κακοδαιμονίας: κοινωνική αποσύνθεση, μοναξιά, στόμωμα του πολιτικού αιτήματος, πολιτική διάψευση και απογοήτευση, ανισότητα, αστεγία, οικολογική υποβάθμιση –κόρη της μαζικής παραγωγής και κατανάλωσης υλικών, εικόνων και επιθυμιών. Προβλήματα πολλά και δεμένα μεταξύ τους.

Σε αυτά τα προβλήματα, ένα παρδαλόχρωμο πλήθος ειδικών και ανειδίκευτων, σπεύδει να απαντήσει. Και οι απαντήσεις ποικίλλουν. Ακούμε από προτάσεις για την αλλαγή στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την ανάγκη μεταρρυθμίσεων στο Κράτος, μέχρι προτροπές για τη μετάβαση σε μια πιο **έξυπνη πόλη** –που ποτέ, βέβαια, δεν σταματά να παρακαλά την Amazon να χτίσει τα HQ2 [10] της και την ΕΕ να μεταφέρει τους οργανισμούς της [11] στην επικράτειά της.

Σε αυτό το ρεπορτόριο των λύσεων, δεν συγκαταλέγεται ποτέ το πιο πυρηνικό δομικό στοιχείο της κλίμακας: **η πολυκατοικία.** Ένας από τους λόγους που μας διαφεύγει το πεδίο αυτό, ίσως και να οφείλεται στο ότι μάθαμε να την ερμηνεύουμε ως πολεοδομικό τραύμα.

Αλλά ας προσπαθήσουμε να δούμε τους χώρους της πολυκατοικίας και τη ζωή μας διαφορετικά από αυτό που είχαν οι αρχιτέκτονες και οι πολεοδόμοι στο μυαλό τους όταν ταξινόμησαν τη ζωή, αντιστοιχώντας την ποικιλία της στον κατασκευασμένο χώρο. Ας αποσυναρμολογήσουμε τους χώρους της και τις σχέσεις μας σε αυτόν τον χώρο. Ας την δούμε αλλιώς, όχι ως πρόβλημα αλλά ως μέρος μιας λύσης.

Για παράδειγμα, ας αποσυναρμολογήσουμε τη σκάλα [12] για να βρούμε τις κρυμμένες, θετικές κοινωνιολογικές δυναμικές που κρύβονται κάτω από τις στρώσεις της συνήθειας. **Τι θα γινόταν αν αλλάζαμε τον σκοπό που νομίζουμε ότι εξυπηρετεί η σκάλα;** Τι θα γινόταν αν στις σκάλες καθιερωνόταν ο θεσμός μικρών botellón; Τι θα γινόταν αν οι άνθρωποι των ορόφων δίνανε ραντεβού για έναν καφέ στα σκαλιά αραιά και που; Εν ολίγοις, τι θα γινόταν αν η σκάλα από τόπος διαδρομής μετατρεπόταν σε τόπο συνάντησης;

Ας στρέψουμε το βλέμμα μας στις ταράτσες.

Οι ταράτσες φτιάχνουν ένα ανεκμετάλλευτο, υπέργειο στρώμα. Στα μανιφέστα του, ο Le Corbusier προόριζε την ταράτσα ως τόπο μέσω του οποίου η πολυκατοικία επιστρέφει πίσω στη γη, το έδαφος που της στέρησαν τα θεμέλιά της. Μπορούμε να σκεφτούμε τις ταράτσες αλλιώς; Πράσινες, χωρίς τοιχία, δεμένες μεταξύ τους με σκάλες και γέφυρες που δημιουργούν μια ιπτάμενη πόλη.

Ας δούμε τις σχέσεις συγκατοίκησης μας αλλιώς. Μπορούμε να σταλάξουμε λίγο κοινό βίο στην πολυκατοικία; Να αφαιρέσουμε κάποιες πόρτες και να προσθέσουμε κάποιους κοινούς χώρους; Κάποιοι το κάνουν. Κάτοικοι μοιράζονται την κουζίνα [13], φτιάχνουν χώρους με κοινόχρηστα εργαλεία [14], μοιράζονται οχήματα για τη μετακίνησή τους, οργανώνουν κοινά δείπνα. [15]

Ας σκεφτούμε **παιχνίδια ιχνηλασίας** που διαδραματίζονται μέσα στην πολυκατοικία. Ας σκαρφιστούμε **ομάδες που χαρτογραφούν τους κενούς χώρους** [16], που αναζητούν την ιστορία της δομής όπου ζουν ή την προϊστορία του χώρου όπου χτίστηκε η

πολυκατοικία· ομάδες που στήνουν δίκτυα επικοινωνίας μεταξύ των κατοίκων για να διευκολύνουν τις αποφάσεις τους. Πολλές φορές δεν γνωρίζουμε **τι κρύβεται σε μια πολυκατοικία** [17]. Μπορούμε να καταγράψουμε τα ίχνη; Ποιοι ζούσαν πριν εδώ; Ποια είναι τα ίχνη που άφησαν; Πώς η δομή επηρέασε τη ζωή των ανθρώπων; Τι διακριτό χαρακτηριστικό υπάρχει σε αυτή την πολυκατοικία;

Ας σκεφτούμε πως η πολυκατοικία μπορεί να δώσει λύσεις σε τρέχοντα προβλήματα.

Άνθρωποι βρίσκονται στον δρόμο. Πρόσφυγες αναζητούν σπίτι και ενσωμάτωση. Χώροι στις πολυκατοικίες παραμένουν κενοί ενώ προγράμματα οργανισμών χρηματοδοτούν την παραχώρηση στέγης [18] σε όσους έχουν ανάγκη. Μπορούμε να ενώσουμε αυτές τις κουκκίδες;

Οι δυνατότητες είναι πολλές, αλλά για να τις σκεφτούμε πρέπει να σταματήσουμε να εναποθέτουμε τις ελπίδες μας αποκλειστικά στην Αγορά και τους Κρατικούς θεσμούς και να στηριχτούμε στην επινοητικότητα των κατοίκων και τη δύναμή τους να απαντούν οι ίδιοι στα προβλήματα που τους επηρεάζουν. Τότε η πολυκατοικία εκτός από πρόβλημα μπορεί να γίνει και μέρος της λύσης. Μα πρώτα χρειάζεται να τη συγχωρήσουμε, να παραμερίσουμε την αρνητική προδιάθεση και να της ρίξουμε ένα πιο παιχνιδιάρικο και τρυφερό βλέμμα. Να τη φανταστούμε αλλιώς! Να την κατοικήσουμε αλλιώς!

Σημειώσεις:

[1] Η μόνη περίοδος που παρακάμφθηκε ο κανόνας ήταν επί Χούντας, που δεν είχε πρόβλημα και ενδοιασμούς να φτάσει σε ύψος τον βράχο. Και στην επταετία έγινε το Hilton και οι Πύργοι που ξεχωρίζουν. Και τώρα βέβαια, εν μέσω κρίσης έχουμε ανάγκη από investors και development και η Lamda είπε να

φτιάξει στο ελληνικό, ουρανοξύστες μέτρων διακοσίων, παρακαλώ και ο νόμος, παρότι νόμος, απέκτησε ξάφνου πλαστικότητα και ευελιξία για λόγους δημοσίου συμφέροντος.

[2] <https://selectedbytraitors.gr/2018/03/12/το-παράθυρο/>

[3] <https://selectedbytraitors.gr/2017/12/06/όλα-είναι-δρόμος/>

[4] Ο όρος δεν προκύπτει από το *brutal* που σημαίνει *άσχημος*, αλλά από το *beton brut* που σημαίνει *ωμό μπετόν*.

[5] www.youtube.com/watch?v=90MH7N_6nCE&t=662s

[6] Oscar Newman, *Defensible Space*, Macmillan (1972).

[7] Η Χάρτα των Αθηνών, Εκδόσεις Ύψιλον, επιμέλεια: Γιώργος Σημαιοφορίδης, μετάφραση: Σταύρος Κουρεμένος.

[8] <https://selectedbytraitors.gr/2018/02/07/ta-oria/>

[9] <https://selectedbytraitors.gr/2018/02/03/to-orio/>

[10]

<https://www.theatlantic.com/business/archive/2018/02/amazon-warehouses-poor-cities/552020/>

[11]

<https://www.theguardian.com/world/2017/jun/22/eu-countries-compete-to-host-london-based-agencies-after-brexit>

[12] <https://selectedbytraitors.gr/2017/11/14/i-skala/>

[13]

https://www.ted.com/talks/grace_kim_how_cohousing_can_make_us_happier_and_live_longer

[14]

<https://www.shareable.net/blog/how-to-start-a-tool-library-in-your-community>

[15]

<https://parallaximag.gr/agenda/events/deipno-tis-anoiksis-ksanachtypa-sti-svolou>

[16] <https://www.monumenta.org/>

[17]

<https://parallaximag.gr/thessaloniki/anakalipsame-ena-apo-ta-pio-agnosta-mistika-tis-thessalonikis>

[18] <https://www.react-thess.gr/>

* Το παρόν κείμενο δημοσιεύεται στο τεύχος της Βαβυλωνίας #20.

Η δημόσια δωρεάν μετακίνηση με τα ΜΜΜ από τη θεωρία του 1973 στην πράξη του 2013

Κώστας Φωτεινάκης

Το Ελληνικό Δίκτυο ΦΙΛΟΙ της ΦΥΣΗΣ/ Naturefriends Greece έχει πάρει σαφή θέση για το θέμα της δωρεάν δημόσιας μετακίνησης με τα μέσα μαζικής μεταφοράς, από το 2013. Οι θέσεις των ΦΤΦ έχουν πάρει υπόψη τους τις προτάσεις και τις επεξεργασίες των θεωρητικών της οικολογίας από το 1973, όπως π.χ. του Πιέρ Σάμουελ από το βιβλίο του ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ, του Αντρέ Γκορζ «Η κοινωνική ιδεολογία του αυτοκινήτου», του Πωλ Σουήζυ «Αυτοκίνητα και Πόλεις», τις προτάσεις του Παγκόσμιου Κοινωνικού Φόρουμ (2004) όπως παρουσιάζονται στον Παγκόσμιο Κοινωνικό Χάρτη για το Δικαίωμα στην Πόλη, αλλά και νεώτερων προσεγγίσεων όπως του Μισέλ Λεβί «Οικοσοσιαλιστική Επανάσταση» 2008, των Michael Brie and Mario Candeias (Just Mobility –

Postfossil Conversion and Free Public Transport, 2012).

Πιερ Σάμουελ, ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ, 1973:

«...Πολλοί, ζητάνε όχι μόνο να βελτιωθούν οι δημόσιες συγκοινωνίες, αλλά και να είναι δωρεάν. Υπάρχουν τόσες υπηρεσίες που η κοινωνία παρέχει «δωρεάν». Δεν θα ήταν λοιπόν καθόλου υπερβολικό ή επαναστατικό αν οι αστικές συγκοινωνίες γίνουν κι αυτές δωρεάν. Μόνο μερικοί εκκεντρικοί θα μπορούσαν να παίξουν, παίρνοντας χωρίς λόγο το METRO ή το λεωφορείο...».

Μισέλ Λεβί, «Κόκκινο και Πράσινο: Η οικοσοσιαλιστική προοπτική», περιοδικό transform, 02/2008:

«Σε μία διαδικασία μετάβασης στον Οικοσοσιαλισμό, η δημόσια συγκοινωνία θα επεκταθεί πάρα πολύ και θα είναι δωρεάν για τους χρήστες της... οι πεζοί και οι ποδηλάτες θα έχουν προστατευόμενους δρόμους κυκλοφορίας...»

Οι θέσεις των ΦΙΛΩΝ της ΦΥΣΗΣ/ Naturefriends Greece «Η ευχάριστη, οικονομική, ασφαλής και οικολογική μετακίνηση στις πόλεις είναι ΔΙΚΑΙΩΜΑ» παρουσιάστηκαν το 2014 με αφορμή την Ευρωπαϊκή Εβδομάδα Βιώσιμης Κινητικότητας (16-22 Σεπτεμβρίου), όπου μεταξύ των άλλων προτείναμε:

«...να ανοίξει ο διάλογος για τη δωρεάν δημόσια μετακίνηση στα Μ.Μ.Μ, μια συζήτηση που άνοιξε στις αρχές της δεκαετίας του '70, για την αποθάρρυνση της κυκλοφορίας των Ι.Χ. στις πόλεις. Για τους ΦτΦ η συζήτηση για τη δωρεάν δημόσια μετακίνηση στα δημόσια ΜΜΜ έχει οικολογική, κοινωνική και οικονομική διάσταση. Επισημαίνουμε ότι αρκετές κοινωνικές κατηγορίες μετακινούνται ήδη δωρεάν (π.χ. ένστολοι κ.ά). Άρα η συζήτηση για δωρεάν μετακίνηση έχει αντικειμενική βάση, ισχύει από 1/1/2013 στο Ταλίν και απασχολεί και την Ε.Ε..»

Από 1η Ιανουαρίου 2013 η δωρεάν μετακίνηση ισχύει στο Ταλίν, την Πρωτεύουσα της Εσθονίας και από 1η Ιουλίου 2018 επεκτείνεται σε ολόκληρη τη χώρα. [ΕΔΩ ΕΔΩ ΕΔΩ]

Και δεν είναι μόνο το Ταλίν και η Εσθονία, υπάρχουν και άλλα παραδείγματα σε δώδεκα πόλεις της Γαλλίας, σε έξι πόλεις της Τσεχίας, σε ορισμένες πόλεις της Γερμανίας, Σλοβακίας, Ρουμανίας, σε εννέα πόλεις της Βραζιλίας. Επιπλέον θετικά παραδείγματα πόλεων με ελεύθερη μετακίνηση στις πόλεις, καταγράφονται στο βιβλίο «Free Public Transport: And Why We Don't Pay to Ride Elevators», 2017 που παρουσίασαν οι ΦτΦ στο blog τους.

Η δωρεάν μετακίνηση στην Ελλάδα – Σύντομο ιστορικό

1. Στις αρχές της δεκαετίας του '80 εφαρμόστηκε για ένα μικρό διάστημα, ως κοινωνικός μισθός, η δωρεάν μετακίνηση στα ΜΜΜ όλων των επιβατών αδιακρίτως, τις πρωινές και απογευματινές ώρες, τέσσερις ώρες συνολικά, πριν και μετά τη δουλειά.
2. Τον Αύγουστο του 2013 το θέμα της δωρεάν μετακίνησης ανοίγει με αφορμή το θάνατο/ δολοφονία του 19χρονου Θανάση Καναούτη επιβάτη τρόλεϊ στο Περιστέρι.
3. Οι περισσότεροι δήμοι της χώρας διαθέτουν δωρεάν δημοτική τοπική συγκοινωνία για εσωτερικές μετακινήσεις. Αξίζει να αναφέρω ότι σύμφωνα με ανακοίνωση του Δήμου Ελληνικού Αργυρούπολης τον μήνα Μάρτιο του 2018 έγιναν 17.500 δωρεάν μετακινήσεις με τρεις γραμμές.
4. Από το 2016 γίνονται καταστροφικές επιθέσεις ακυρωτικών μηχανημάτων και σε μπάρες σε σταθμούς του ΜΕΤΡΟ με αφορμή το ηλεκτρονικό εισιτήριο.

Κοινωνικές και άλλες κατηγορίες που δικαιούνται δωρεάν μετακίνηση:

1. Πιστοποιημένοι άνεργοι – έχουν εκδοθεί 190.000 κάρτες για δωρεάν μετακίνηση
2. ΑμΕΑ – με 67% αναπηρία
3. Εργαζόμενοι στα ΜΜΜ
4. Παιδιά μέχρι 6 ετών
5. Στρατιώτες και έφεδροι αξιωματικοί
6. Ένστολο προσωπικό της Ελληνικής Αστυνομίας, των

Συνοριακών Φυλάκων και Ειδικών Φρουρών

7. Προσωπικό πυροσβεστικού σώματος (μόνιμοι και πυροσβέστες 5ετους υποχρέωσης)
8. Ένστολο προσωπικό και δόκιμοι του Λιμενικού Σώματος και της Ελληνικής Ακτοφυλακής
9. Οι ανάπηροι πολέμου
10. Βουλευτές και Ευρωβουλευτές, με την επίδειξη της βουλευτικής ταυτότητας (Άρθρο 63 παρ.2 του Συντάγματος)

Κοινωνικές και άλλες κατηγορίες που δικαιούνται μειωμένο κόμιστρο:

1. Φοιτητές-Σπουδαστές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης [με την επίδειξη ακαδημαϊκής ταυτότητας]
2. Μαθητές Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης [με την επίδειξη του Δελτίου Μαθητικού Εισιτηρίου]
3. Σπουδαστές Δημόσιων Ι.Ε.Κ. [μέχρι την ηλικία των 22 ετών με την επίδειξη Αστυνομικής ταυτότητας και Δελτίου Ειδικού Εισιτηρίου]
4. Φοιτητές Σχολών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης ή Πανεπιστημίων της αλλοδαπής μέχρι την ηλικία των 25 [ετών με την επίδειξη Φοιτητικής Ταυτότητας «Student Card – University ID» και Διαβατηρίου ή Ταυτότητας]
5. Πολύτεκνοι και μέλη των οικογενειών τους
6. Παιδιά ηλικίας 7 έως 12 ετών με τη φυσική παρουσία του παιδιού
7. Νέοι ηλικίας 13 έως 18 ετών με την επίδειξη Αστυνομικής ταυτότητας
8. Άτομα ηλικίας άνω των 65 ετών με την επίδειξη Αστυνομικής ταυτότητας
9. Σπουδαστές των παραγωγικών σχολών των Ε.Δ.

Από την ανάγνωση των παραπάνω κατηγοριών προκύπτει ότι υπάρχουν δέκα κοινωνικές κατηγορίες που μπορούν να μετακινηθούν δωρεάν και άλλες εννέα οι οποίες μπορούν να μετακινηθούν με μειωμένο κόμιστρο.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ:

1. Αξιοποίηση θετικών καλών πρακτικών από άλλες χώρες και πόλεις. Συνεργασίες και ανταλλαγή εμπειριών σε επίπεδο κινήματων και κοινωνίας γενικότερα.
2. Διατήρηση των κατηγοριών που ήδη μετακινούνται δωρεάν και επέκτασή τους σε κατηγορίες που έχουν χαμηλό εισόδημα (το όριο μπορεί να καθοριστεί).
3. Να επεκταθεί η δωρεάν μετακίνηση σε εκείνες της κατηγορίες που σήμερα μετακινούνται με μειωμένο κόμιστρο (κυρίως στις κατηγορίες των νέων μέχρι και 28 ετών -μια κατηγορία η οποία παρουσιάζει περισσότερο από 50% ανεργία).

Δύο θέματα για συζήτηση

1. Οι υποδομές, η οργάνωση, τα μέσα μεταφοράς (Λεωφορεία, τραμ, μετρό) έχουν κόστος αγοράς και συντήρησης. Για να έχουμε αξιόπιστα και ποιοτικά ΜΜΜ πρέπει να διαθέτουμε τα οικονομικά μέσα, πόρους και αμειβόμενο ανθρώπινο δυναμικό. Άρα έχουμε ένα κόστος για την αγορά, τη συντήρηση, τη λειτουργία και τις αμοιβές των εργαζομένων. Θα πρέπει, επομένως, να εξασφαλιστούν από κάπου οι οικονομικοί πόροι για τη λειτουργία των ΜΜΜ για να μπορεί να παρέχεται δωρεάν-δημόσια μετακίνηση.
2. Υιοθετώ τον όρο δωρεάν και όχι ελεύθερη μετακίνηση γιατί σε ορισμένες κατηγορίες δεν μπορεί να είναι χωρίς εισιτήριο. Μια τέτοια μεγάλη κατηγορία είναι τα 5.1 εκατ. τουρίστες που επισκέφτηκαν την Αθήνα το 2017. Ενδεχομένως να εξαιρεθούν κι άλλες κατηγορίες.

Η δωρεάν μετακίνηση & ο 11ος στόχος του ΟΗΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη

Η πρόταση για την επέκταση της δωρεάν δημόσιας μετακίνησης με τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς στις πόλεις συνάδει και με τον 11ο στόχο για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη του ΟΗΕ για τη «μετατροπή των πόλεων και των ανθρώπινων οικισμών σε χώρους δίχως αποκλεισμούς, ασφαλείς, ανθεκτικούς και βιώσιμους».

Να αξιοποιήσουμε τη δύναμη του καλού παραδείγματος προβάλλοντας πόλεις και γενικότερα έρευνες, εκδόσεις και κινηματικές δράσεις που προωθούν και τεκμηριώνουν το δικαίωμα της δωρεάν-δημόσιας μετακίνησης για οικολογικούς, κοινωνικούς και οικονομικούς λόγους.

Από τη θεωρία του 1973 των Σάμουλ, Σουήζυ, Γκορζ και την κριτική τους για την ιδεολογική κυριαρχία του ΙΧ, ήρθε η ώρα σήμερα να περάσουμε στην πράξη με τη δωρεάν-δημόσια μετακίνηση με τα ΜΜΜ.

Το παρόν κείμενο αποτελεί την εισήγηση του Κώστα Φωτεινάκη στην εκδήλωση του περ. Βαβυλωνία και του Διεθνούς Ινστιτούτου Κοινωνικής Οικολογίας που έλαβε χώρα στις 25/7/2018 με τίτλο **“Ελεύθερες & Δωρεάν Μετακινήσεις στην Πόλη: Προοπτικές και Τρόποι Υλοποίησης”**.